

„Să dăruim oraşului nostru un Palat al Culturii“

Biblioteca – Societatea Culturală – Palatul Cultural „V.A. Urechia“

Încă din primii doi ani de funcționare a Bibliotecii „Urechia“ numărul volumelor intrate se dublase, numărul cititorilor a crescut ceea ce a făcut ca spațiile de care dispunea biblioteca să devină insuficiente. V.A. Urechia a început să se preocupe de ridicarea unei construcții speciale, informație introdusă în circulație și prin presă. Se miza pe puterea de persuasiune a gazetelor. Alimentate cu informații, ziarele le-au diseminat, le-au transformat în opinii publice, au menținut în actualitate problema până la construirea clădirii în anii 1933–1943.

În septembrie 1894, prin articolul *Biblioteca publică „Urechia“* s-a deschis seria abordărilor prin presă a necesității unui local special. S-au pus în pagină datele pentru „a se vedea lămurit avântul ce ia această instituțiune pe fiecare an“, spațiul ocupat în clădirea liceului fiind insuficient pentru rapida dezvoltare a bibliotecii¹⁾ Gazeta Naționalul sublinia în anul 1895: „Adăugăm că sălile din clădirea liceului, în care biblioteca e acum instalată, devenind neîncăpătoare, e vorba să se clădească un local anume, idee de mult urmărită de D. Urechia, generosul donator căruia orașul Galați îi datorește biblioteca cu același nume.“²⁾

În anii 1896 și 1897, în articolele, titrate cu majuscule, *BIBLIOTECA „URECHIA“*, se sublinia necesitatea imperativă a localului în raport direct cu creșterea utilității publice a instituției. Colecțiile crescuseră de peste 5 ori de la inaugurare, depozitate în același spațiu, iar numărul anual al utilizatorilor serviciilor bibliotecii era de ordinul miilor. Se atrăgea atenția asupra interdependenței dintre calitatea serviciilor publice ale bibliotecii și disponibilitățile funcționale ale unui local special construit. S-a semnalat pericolul distrugerii clădirii liceului prin prăbușirea zidurilor sub greutatea cărților, cu speranța convingerii autorităților administrației publice.

„Se înțelege și mai potrivit ar fi dacă statul sau gălățenii ar lua inițiativa de a face un local anume pentru bibliotecă“, subliniau unele gazete, dând curs inițiativei lui V.A. Urechia, care „se preocupă zi și noapte cu cestiunea clădirii palatului bibliotecii“. În luna mai 1897 el avea schițele unui proiect pentru „Palatul Fundațiunea V.A. Urechia. Bibliotecă. Ateneu. Galatz“, cum se intitula planșa parterului, rezervat muzeului, depozitelor, două încăperi pentru bibliotecă și un hol foarte mare. În planșa etajului, cea mai mare suprafață era afectată sălii de serbări, bibliotecii fiindu-i rezervate trei încăperi, două depozite și două „odăi“.³⁾

Imaginea fațadei „Palatului“ a intrat în circuitul informațional național și internațional prin corespondența lui Urechia, ziare și cărți. Presa din Galați, București sau Iași au abordat permanent și alarmant starea precară a bibliotecii din lipsă de spațiu.

Cum nu era obișnuit să aștepte totul de la alții, caracteristică fiindu-i acțiunea personală, cu speranța stimulării orgoliului național și local, V.A. Urechia a încercat acțiunea pe cont propriu de a invita personalități din Franța și nu numai, pentru susținerea de conferințe cu scopul procurării fondurilor

¹⁾ Ms. II 186, f. 29

²⁾ Naționalul, VI, 553, noiembrie 7, 1895; Ms. II/186, f. 30

³⁾ Planșa parterului semnată arhitect I. Siquotos (?). Arh. BVAU, Mapa Fundațiunea V.A. Urechia.

necesare începerii construcției. *Gazeta Drapelul* scria în februarie 1899: „*Ceea ce lipsește Bibliotecii Urechii din Galați este localul. Știm că fondatorul a și însărcinat pe un arhitect de valoare cu facerea planurilor pentru un nou local. De unde parale însă? D. Urechia nu disperă de a găsi mijlocul să-și realizeze visul... el speră că tot asemenea cum Bucureștii au dobândit Ateneul, Galații vor avea până în doi ani palatul Bibliotecii Urechia.*“

Autorul articolului a asociat opiniilor sale informația privind inițiativa de a organiza conferințe publice cu participare străină pentru colectarea fondurilor: „*D. Urechia pregătește pentru toamna viitoare o serie de conferințe, cu scopul de a aduna sumele trebuincioase la zidirea palatului «Bibliotecii Urechia» din Galați.*“⁴⁾

La 14 mai îi scria bancherului A. Dall’Orso din Galați: „*Cunoscând, Dle. Dall’Orso, Palatul, eu încerc să sper că veți binevoi a numi refuza o întrevvedere la Colegiul al II-lea a Senatului /miercurea viitoare/.*“⁵⁾ Spera în o subvenționare a Băncii Marmorosch Blank din Galați, al cărui principal acționar și director era Dall’Orso? Nu este exclus. În decembrie 1919, acesta va depune o scrisoare din 1899 la Societatea Culturală „V.A. Urechia”, care a fost reprodușă fațada *Palatului Instituției Urechia* în publicațiile Societății și pe cărți poștale ilustrate.

În octombrie 1899 directorul Liceului „V. Alecsandri”, Gr. Guțu, a înaintat un raport Ministerului Instrucțiunii prin care a făcut cunoscute dificultățile aplicării noului program școlar și cauza ocupării unor spații de către Biblioteca: „*Pentru înlăturarea primei cauze, adică despărțirea Bibliotecii «Urechia» de liceu, s-ar cere închirierea unei case în apropiere de liceu.*“ Soluția închirierii a fost reluată în deceniile următoare fără finalitate.

Gazetele Galații și Poșta din Galați au publicat în noiembrie 1899, informații amintind raportul directorului liceului: „*D-l Urechia n-a abandonat proiectul său de a organiza o serie de conferințe [susținute] de bărbați iluștri din Franța în interesul adunării de fonduri pentru construcțiunea palatului Fundațiunii Urechia din Galați. Acuta unui local anume pentru asemenea Fundațiune este de cea mai mare urgență după cum arată și actualul director al liceului din Galați în raportul său către D-l Ministru al Instrucțiunii Publice, raport prin care, de curând, se aduce meritate laude acestei instituțiuni.*“⁶⁾ *Ziarele Galații și Orientul* au reluat problema în ianuarie 1900: „*Un local special se impune... Să sperăm că, cu timpul, și această cerință va fi satisfăcută; fondatorul ei nu disperă de a găsi mijlocul să-și realizeze visul.*“⁷⁾

V.A. Urechia era convins de posibilitatea realizării construcției. Pe ce își baza optimismul? Pe sprijinul guvernului? Pe contribuția administrației centrale județene și comunale? Pe bunăvoința potențailor? Pe participarea populației din Galați? Probabil pe toate la un loc. Era un făuritor de vise, și-și construise unul nou, ultimul său vis frumos, *Palatul Instituțiunii Urechii din Galați*.

În noiembrie 1901 încă mai spera să vadă cel puțin începută construcția palatului. Va publica în frontispiciul *Buletinului Fundațiunii Urechii* fotografia fațadei Palatului, și extrasul din raportul lui Valeriu Surdu privind localul: „*Strâmtoarea localului, de câțiva ani este o împiedecare pentru instalarea și păstrarea acestor colecțiuni, precum și pentru înlesnirea folosirii lor. Necesitatea unui local propriu și încăpător este foarte simțită și un viitor apropiat o va impune. În fruntea Buletinului nostru, punem icoana viitorului palat al Fundațiunii.*“

⁴⁾ Biblioteca Publică „Urechii”. *Drapelul*, 1899, 4 februarie. Ediția de seară.; *Drapelul*, 590, 23 mai 1899. Ms. II/186, f. 42v-44, 46

⁵⁾ Ms. II/656.

⁶⁾ *Galații și Poșta*, 7 noiembrie 1899; Ms. II/186, f. 48v, 49

⁷⁾ *Galații*, 21 ianuarie; *Orientul*, 22 ianuarie, 1900; Ms. II/186, f. 50

Viața visătorului Vasile Alexandrescu Urechia a fost curmată la câteva zile după apariția *Buletinului Fundațiunii*, rezolvarea problemei localui fiind „lăsată moștenire“ viitorimii.

Gălățenii i-au transformat speranțele în fapt. După zeci de ani au construit *Palatul Cultural „V.A. Urechia”*. Este un exemplu demn de a-i fi relatată istoria.

Comitetul Bibliotecii, constituit la 3 aprilie 1902, cunoscând dificultățile funcționale și încercările lui V.A. Urechia pentru determinarea administrației publice de a se trece la construcția unui local propriu, a pus cu prioritate pe ordinea de zi atragerea societății civile la această dificilă întreprindere. Împreună cu Societatea corpului didactic, Comitetul Bibliotecii își propune să apeleze la cetățenii Galațiului, lansând prin presă informații privind discuțiile preliminare.

La 22 februarie 1903, ziarul *Galații* publica articolul *Local pentru Biblioteca Urechia*, în care, după ce se arata că dezvoltarea instituției este blocată de lipsa spațiului informa pe gălățeni:

„Având în vedere toate aceste inconveniente și în dorința ca Biblioteca «Urechia» să aibă propriul său local, încăpător și bine condiționat sub toate punctele de vedere pentru destinația sa, societatea corpului didactic, în urma mai multor consfătuiri avute, a decis să se puie în fruntea unei mișcări spre a se aduna fondurile necesare construirii unui local nou pentru Biblioteca «Urechia». Comitetul societății va lansa chiar zilele acestea un apel către toate persoanele cu vază din oraș, rugându-le să se adune spre a forma un comitet, care să lucreze la strângerea fondurilor necesare...

*Lucrurile merg într-adevăr rău din punct de vedere economic în tot orașul, încât a cere sacrificii noi publicului nostru n-ar fi tocmai potrivit; totuși nevoia este așa de mare încât gălățenii vor ști să aprecieze împrejurările și scopul înalt urmărit și își vor da, ca în toate alte ocazii, obolul lor pentru această operă mare de binefacere. Nu ne îndoim că ei vor îmbrățișa cu căldură apelul ce li se face și se vor sili a face tot ce omeneste va fi posibil.*⁸⁾

La 9 martie Societatea corpului didactic lansează o invitație pentru consultare „în privința mijloacelor de a se putea strânge un fond pentru clădirea bibliotecii Urechia“. Prezența a fost sub așteptări, 18 persoane, iar reprezentanții autorităților au absentat. Pe 30 martie a fost convocată o adunare publică (20 de participanți), și a fost „proclamat un Comitet pentru strângerea fondurilor“, format din 12 persoane.⁹⁾

Este de reținut că au răspuns invitației, considerând o datorie cetățenească de a participa la o astfel de întreprindere în calitate de beneficiari ai serviciilor bibliotecii, și „delegați ai Asociațiunii absolvenților școalelor de arte și meserii.“¹⁰⁾

La 8 mai 1903 a fost aleasă conducerea Comitetului: preșdinte Episcopul Pimen Georgescu, generalul Pencovici, delegatul României în Comisia Europeană a Dunării, vicepreșdinte, Primarul Ion E. Bastache, Prim Președintele Tribunalului D.G. Maxim și Directorul liceului Gr. Guțu, membri delegați irevocabili.

Comitetul Bibliotecii s-a constituit în elemntul lucrativ al noii structuri organizatorice. D.G. Maxim, ca un jurist, a elaborat și a prezentat operativ, la 15 mai, statutul și astfel s-a instituționalizat *Comitetul privat al construcției localului Bibliotecii „V.A. Urechia” din Galați*, cu scopul de „strângere a unui fond îndestulător construirii unui local încăpător“..., având „dreptul a primi, cu învoirea Ministerului

⁸⁾ Local pentru Biblioteca Urechia. Galații, 41, 22 februarie 1903; Ms. II/186 64v

⁹⁾ Arh. BVAU, Ds. XXXIII, 1903, f. 28: Proces Verbal nr. 2. Astăzi 30 martie 1903, fiind a doua convocare făcută de Comitetul Societății corpului didactic pentru a aduce la îndeplinire ideea strângerii unui fond pentru un local propriu bibliotecii „Urechia“, idee de care a fost animat comitetul lăsat de răposatul V.A. Urechia, a proclamat următorul Comitet: 1) P.S. Episcopul Pimen Georgescu. 2) Generalul Pencovici. 3) G. Șişman. 4) D. G. Maxim. 5) I. Bastache. 6) I. C. Atanasu, 7) Col. I. Irimescu, 8) Gr. Guțu. 9) N. Madgearu, 10) Col. Coslinski, 11) M. Pantazi, 12) M. Stroescu. Dl Director Gr. Guțu va convoca Comitetul pentru a se constitui. Urmaeză 20 de semnături.

¹⁰⁾ Arh. BVAU, Ds. XXXIII, 1903, f. 20

Instrucțiunii Publice, ori ce donațiune sau legate făcute construcțiunii, și aceasta având în vedere că Biblioteca «V.A. Urechia» este recunoscută ca persoană morală, prin decret regal, în condițiunile articolului 811 din codicele civil.“

„Președintele sau delegatul său purta relațiunile cu ministerele sau alte autorități, în calitatea sa de președinte al Comitetului administrativ al Bibliotecii“.¹¹⁾

Prin Biblioteca „V.A. Urechia”, ca persoană juridică, se întocmeau actele, inclusiv cele contabile, oficializate cu „sigiliul Bibliotecii și semnătura” lui V. Surdu, secretar al Comitetului.

Deci, o structură organizatorică privată ce își propunea să strângă fonduri prin și pentru o instituție publică de stat, încercându-se astfel o modalitate de utilizare a fondurilor bănești publice și cele din surse particulare.

De reținut este faptul că începutul în strângerea fondurilor aparține beneficiarilor direcți ai serviciilor Bibliotecii; un grup de absolvenți ai liceului din seria 1902–1904, „drept recunoștință față de instituțiunea de care ei s-au folosit”, au angajat pe cont propriu un spectacol și suma rezultată a fost depusă la Biblioteca ca „prim fond la clădirea” localului, cu care s-a și deschis contul construcției.¹²⁾

Acești tinerii sunt semnatarii anonimi ai actului de fundație, neîngropat la temelie Palatului Bibliotecii „V.A. Urechia”.

Cu ce sunt mai meritorii semnătura, numele înscris ori portretul votiv al unui „ctitor”, înâmplător în funcție pe când începe ridicarea sau restaurarea unui edificiu de utilitate publică, față de gestul cu valoare de simbol al aceluși grup de tineri abia ieșiți din adolescență? Ei au ținut „să dăruiască prima piatră” – semnificativ gest – pentru instituția ce le-a fost loc de cunoaștere, meditație și refugiu de zgomot, deseori demagogic, al adulților, în anii de școală.

Următoarea depunere în cont a fost făcută de dascălii lor. Societatea corpului didactic a donat în 1905, prin Cercul didactic, lichiditățile pentru fondul de construire a clădirii Bibliotecii. La rândul lor, școlile au organizat serbări, independent ori în colaborare, sumele realizate fiind depuse în același cont.¹³⁾ Cadrele didactice din epocă au concretizat și prin această gest mandatul încredințat de V.A. Urechia în 1890.

Prima donație personală este semnalată în februarie 1907. A. Procopian din București, urmare unui articol despre starea deplorabilă în care funcționa Biblioteca, impresionat de „sinceritatea raportului publicat de Universul”, hotărăște să completeze donația de cărți făcută cu 12 ani în urmă în numele fratelui său, cu o sumă plătită în rate lunare.¹⁴⁾

Strângerea fondurilor în acest ritm nu lăsa loc pentru speranțe. Alocații bugetare sau subvenții în acest scop nu s-au acordat, ba dimpotrivă, cuantumul lor a fost redus. *Comitetul privat...* a intrat într-un con de umbră. Comitetul Bibliotecii a continuat să pună în practică prevederile statutului, a capitalizat puținele sume strânse, a încercat să determine administrația publică de stat centrală și locală pentru a participa la formarea capitalului ce se înfiripa, plasate în Titluri de rentă.¹⁵⁾

¹¹⁾ Arh. BVAU, Ds. XXXIII, 1903, f. 36, 40–43

¹²⁾ Arh. BVAU, Ds. XXXIV, 1904 f. 42–44

¹³⁾ Arh. BVAU, Ds XXXV, 1905, f. 21

¹⁴⁾ Arh. BVAU, Ds. XXXVII, 1907, f. 18–19: Gestul este de reținut cu atât mai mult cu cât Procopian vizitase Biblioteca în 1905, donația fiind determinată și de ceea ce constatase personal.

¹⁵⁾ Arh. BVAU, Ds. XXXIX, 1909, f. 37, 39

Până la primul război mondial grijile, eforturile și speranțele pentru începerea construcției sau, soluție de moment, închirierea unei clădiri speciale au fost în preocupările Comitetului Bibliotecii. Hotărârea cu care membrii Comitetului bibliotecii și cei asociați lor au acționat pentru punerea în operă a proiectatului Palat al Instituției Urechia, a fost determinată și de admirația pentru gestul inegalabil al donatorului, de creșterea și valoarea colecțiilor, de necesitatea condițiilor de conservare și punere în circulație a acestora.

În anul 1913 s-a reactivat inițiativele pentru găsirea unor soluții privind localul. S-a inițiat constituirea altei structuri, „*Comisia mixtă pentru localul Bibliotecii*”¹⁶⁾, formată din împuterniciți ai Consiliului local și Comitetului Bibliotecii, o încercare a administrației publice locale de a-și conjuga eforturile financiare cu cele ale Ministerului Instrucțiunii pentru cumpărarea sau închirierea unei clădiri, ca soluție imediată, fără reușită și de această dată.

După încheierea ostilităților conflagrației din 1916–1919, se vor relua căutările în vederea rezolvării acestui deziderat major din istoria bibliotecii, altfel spus, se va reactiva inițiativa din 1903, pusă în altă structură organizatorică.

Încă nu se liniștise eoul tunurilor războiului și diferite grupuri sociale căutau mijloace potrivite pentru ameliorarea stării morale și materiale a gălățenilor, care putea fi depășită prin fortificare spirituală, prin cultura minții, a energiei și a voinței. Pentru satisfacerea acestor cerințe, crearea mediului în care să fie cultivate, s-au înființat societăți și asociații de tot felul, structuri organizatorice la îndemâna societății civile.

Între acestea se particularizează *Societatea Culturală „V.A. Urechia”*, prin motivația imediată a întemeierii, originalitatea simbiozei între procurarea mijloacelor materiale și săvârșirea actului cultural, prin perseverența cu care și-a finalizat scopul propus, construirea *Palatului Cultural „V.A. Urechia”*, destinat celei mai mari instituții culturale, Biblioteca „V.A. Urechia”, finalizând astfel inițiativa fondatorului ei; întâmplarea făcuse ca gălățenii să aibă o mare bibliotecă publică și cei din 1919, de teamă să nu o piardă din cauza altei întâmplări, s-au hotărât să-i ridice un Palat, conservând-o pentru viitorime.

Profesorul George Arămescu, în adunarea pentru alegerea Comitetului școlar al Liceului „V. Alecsandri”, a prezentat condițiile de funcționare a Bibliotecii „V.A. Urechia”, limitate prin reducerea spațiului acesteia. Cunoscându-se evoluția celor două căi, închirierea unei clădiri și construcția clădirii proprii, ce au frământat pătura cultă și administrația locală de la sfârșitul secolului trecut și încercările de instituționalizare a unor structuri cu acest scop, s-a conturat soluția întemeierii unei societăți culturale care să aibă ca obiect de activitate răspândirea culturii și rezolvarea problemei localului Bibliotecii Publice „V.A. Urechia”. Acordul celor prezenți s-a concretizat în alegerea unui comitet provizoriu care să se ocupe de pregătirea înființării, atunci nominalizată, a *Societății Culturale „V.A. Urechia”*.

Comitetul provizoriu redactează proiectul de statut și prin scrisoarea publicată la 7 decembrie, sintetizând evoluția ideii și scopului înființării societății, anunță adunarea generală de constituire pe 14 decembrie 1919. Scrisoarea este un model de comunicare publică:¹⁷⁾

¹⁶⁾ Arh. BVAU, Ds. XLIII, 1913, f. 1, 3, 16, 18/ 20; Ds. XXXIX(A), f. 5, 26, 28/30

¹⁷⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1), Soc. Cult. VAU., f., 258: Stimate Domn (Doamnă) La 12 octombrie a.c., s-a ținut în amfiteatrul liceului întrunirea prealabilă de constituire a comitetului școlar al liceului „V. Alecsandri”. La inițiativa făcută prin ziare pentru această întrunire a răspuns cu multă bunăvoință un mare număr de persoane, cari, cu cea ocaziune, luând cunoștință de situațiunea precară în care se găsește Biblioteca Publică „V.A. Urechia”, acest institut de cultură alipit pe lângă liceu, au ales un comitet provizoriu care să se ocupe cu următoarele chestiuni: 1). Închirierea deocamdată a unui local pentru mutarea Bibliotecii, care nu mai încapă în localul liceului. 2). Constituirea unei societăți culturale formată din toată pătura cultă din Galați și Covurlui și găsirea mijloacelor prin cari să se întemeieze un mare palat de cultură în Galați, în care va fi instalată definitiv și Biblioteca Urechia. Comitetul provizoriu, după mai multe ședințe și consfătuiri, a alcătuit un proiect de statut pe care-l va supune discuțiunii și aprobării adunării generale a persoanelor iubitoare de cultură din toate ramurile de activitate. Această adunare generală va avea loc în amfiteatrul liceului Duminică 14 Decembrie a.c. la ora 10 a.m Suntem de mai înainte convinși, Stimate Domn, că și Dumneavoastră,

Prin urmare, inițiativa înființării Societății Culturale „V.A. Urechia” a aparținut corpului profesoral al Liceului „V.Alecsandri”, iar administrarea a fost asigurată în primul rând de juriști, ceea ce i-a garantat acțiunile și au ferit-o de interesele meschine ale denigratorilor și ariviștilor. Lucru firesc. Era în spiritul „mandatului” încredințat de V.A. Urechia prin scrisoarea de donație și Cuvântul inaugural rostit la 11 noiembrie 1890; cea mai înaltă funcție instituțional-juridică județeană fusese asociată celei mai înalte funcții ecleziastice ca protectoare, iar corpul profesoral, și fiecare membru în parte, instituit cu autoritatea morală de a apăra și a reclama conservarea și înmulțirea Bibliotecii Publice.

Adunarea generală s-a ținut în amfiteatrul Liceului „V. Alecsandri” la 14 decembrie 1919, când s-a semnat de către cei prezenți procesul-verbal de constituire, s-a aprobat Statutul, au fost proclamați membrii de onoare, s-a ales Comitetul general și cenzorii.

Esența statutului Comitetului privat din 1903 se regăsește în statutul Societății Culturale „V.A. Urechia”, constituită însă ca persoană juridică, independentă de instituția de stat în beneficiul căreia a lucrat, Biblioteca „V.A. Urechia”, ceea ce a permis valorificarea inițiativei private și libera administrare a patrimoniului imobil, mobil și lichid în scopul propus.

Statutul stipula simplu și clar în primul articol: „*Se întemeiază în orașul Galați o societate sub numele de Societatea Culturală „V.A.Urechia”.*”

S-a dat numele fondatorului Bibliotecii Publice. Devenită o permanență în conștiința gălățenilor, instituția ce-i purta numele era recunoscută ca pivot al oricărei inițiative culturale, iar scopul noii Societăți Culturale privea direct Biblioteca, Muzeul și Pinacoteca, componente ale „Fundațiunii Urechia” gândită în anii 1898–1901, era să materializeze palatul proiectat de el încă din anul 1897.

„*Scopul acestei Societăți este răspândirea culturii în general și propagarea culturii românești în special, prin toate mijloacele și sub toate formele,*” stipula al doilea articol, pentru ca cel de-al treilea să fie consacrat lucrării ce o va purta în nemurire:

„*a) A îngriji, de acord cu Comitetul administrativ al Bibliotecii «Urechia», la instalarea acestei biblioteci, provizoriu, într-un local ce se va închiria.*”

„*b) A clădi un palat național (o casă națională) în care să fie adăpostită definitiv Biblioteca Publică «Urechia».*”

Acest palat va trebui să cuprindă și încăperile necesare pentru instalarea și aranjarea unui muzeu național, precum și săli spațioase pentru ținerea de conferințe și cursuri publice.”⁽¹⁸⁾

Alfons Dall’Orso a propus și s-a acceptat imprimarea imaginii „*Palatului Instituțiunii „Urechia”*” după scrisoarea lui V.A. Urechia din mai 1899 în antetul Societății, pe coperta rapoartelor anuale și pe cărți poștale ilustrate, vândute în scopul acumulării de fonduri, cum nota dr. Fl. Begnescu, secretarul general al Societății pe pagina a patra a scrisorii: „*După alăturata figură s-a făcut én tètul societății: Scrisoare este dată Societății de Dl Dall’Orso.*”

A. Dall’Orso a fost membru fondator și de onoare, membru delegat al Comitetului general în Comitetul executiv, participând direct la activitatea ei, la administrarea și fructificarea capitalului lichid prin Banca Marmorosch Blank.

Cu privire la membrii Societății, Statutul nu impunea restricție. Alături de persoanele fizice, Societatea a avut membri și instituții ale administrației publice locale, instituții bugetare, societăți culturale și financiare (bănci) și unele instituții din vârful piramidei culturii românești, aclamate de adunarea generală.

care vă dați seama de însemnătatea unei opere culturale ca aceea la întemeierea căreia vă invităm, veți încuraja străduințele inițiatorilor și veți contribui în măsură egală cu ei, la consolidarea acestei instituții de cultură absolut necesară Galaților. Vă rugăm deci, Stimate Domn, să binevoiți a lua parte la adunarea generală de la 14 Decembrie a.c., când se va constitui definitiv societatea și se va alege comitetul ei. În numele comitetului provizoriu, G. Arămescu.

Profesor

¹⁸⁾ Arh. BVAU, Ds. cit. f., 24–27, 359–370; Societatea Culturală „V.A. Urechia” din Galați. Statutul. Galați 1919

Statutul a prevăzut patru categorii de membri: de onoare, de drept, fondatori și activi, cu drepturi și obligații specifice.

Membri de onoare au fost cei „aclamați de adunarea generală dintre fruntașii culturii românești” și cei ce au donat suma minimă de 10.000 lei, numele lor urmând fie „săpate cu litere de aur în marmoră, la locul de cinste ale acestei intituții”, prevedea Statutul.

În adunarea din 14 decembrie 1919 au fost aclamați ca membri de onoare: Regina Maria, președinta de onoare, Mitropolitul Miron Cristea, primat al României, Mitropolitul Pimen al Moldovei, fost primul președinte al Comitetului Bibliotecii, 1902–1909, Episcopul Nifon al Dunării de Jos, Arhiepiscopul Gurie al Chișinăului și Hotinului, rectorii universităților din București, Iași, Cluj și Cernăuți, Președintele și Secretarul General al Academiei Române, Președintele Societății Scriitorilor Români, Președintele Asociației pentru literatură Română din Transilvania, Profesorul Nicolae Iorga, Vasile Stroescu și cei doi fii ai lui V.A. Urechia, dr. Alceu Urechă și ing. Nestor Urechă.

Din anul 1921 sunt consemnați ca membri de onoare fondatori și cei care au donat 10.000 lei, sumă prevăzută de statut: Ioan Corvissiano, Ioan Dima, Ioan Gabor, Max Auschnitt, Virgil Soare, Anastase Venianim (1922), Costandache Constantinescu (1923), Deodat Țăranu, Damian Drăgănescu, Banca Marmorosch Blank (A. Dall’Orso), Sfatul Negustoresc Galați (1924).

S-a instituit categoria „membri de drept” numai pentru conducătorii celor trei instituții prevăzute de actul de donație și scrisoarea lui Spiru Haret, Episcopul Dunării de Jos, Primul Președinte al Tribunalului Covurlui și Directorul Liceului „V. Alecsandri”, membri ai Comitetului Bibliotecii Publice „V.A. Urechia”, asociat prin statut în realizarea scopului prevăzut, participant la administrarea Societății alături de Comitetul executiv. Faptul are încărcătura juridică asupra dreptului de proprietate asupra Palatului Cultural „V.A. Urechia”, ca beneficiară de investiție.

De aici și interpretarea Comitetului Bibliotecii din 1919, precum că s-a realizat unificare cu Societatea Culturală, fapt adus la cunoștință ministerului și instituțiilor cu care era în relație: „*Cu această ocaziune, avem onoarea a vă aduce la cunoștință că, Comitetul Administrativ instituit prin testamentul V.A. Urechia, s-a contopit cu Societatea Culturală V.A. Urechia, care împreună cu noi are scopul de a clădi în orașul Galați un local monumental în care se va instala definitiv biblioteca, având și o sală mare pentru conferințe.*”¹⁹⁾

Președintele Comitetului, Episcopul Nifon, a delectat în 1920 pe casierul Societății Culturale să efectueze operațiunile financiare extrabugetare ale Bibliotecii, acesta fiind și membru în Comisiunea Interimară a Comunei Galați.

Unificarea nu a fost acceptată de către Ministerul Instrucțiunii Publice.

În anul 1929, Comitetul Bibliotecii hotărăște cooptarea ca membru a Președintelui Societății Culturale „V.A. Urechia”, pentru a participa la administrarea și subvenționarea întreținerii Bibliotecii.

Președintele Societății, A. Bogdan, comunică în scris acordul, considerând că Societatea Culturală face parte din Comitetul Bibliotecii, drept pentru care aduce mulțumiri: „*Luând cunoștință de comunicarea ce ni s-a făcut de D-l Director al Liceului V. Alecsandri, în numele Comitetului testamentar al defunctului V.A. Urechia, că Societatea Culturală „V.A. Urechia” a fost cooptată în sus zisul comitet, am onoarea a vă aduce la cunoștință că această cooptare este primită cu multă satisfacție de Societate și vă rugăm ca, atât Domnia Voastră cât și întregul Comitet, să primiți mulțumirile noastre pentru această delicată atențiune.*”²⁰⁾

Din 1932, directorul Bibliotecii, prof. Em Constantinescu, a fost ales secretar general al Societății, administrând împreună cu președinții sau vicepreședinții acesteia problematica construcției Palatului până

¹⁹⁾ Arh. BVAU, Ds. XXXIX(A), 1909/1924, f. 61; Ds. XXII(1), Societatea Culturală VAU, f. 28, 232

²⁰⁾ Ds. XXII(1), Societatea Culturală VAU, f. 232

la finalizare. Aceștia se atașează în exercitarea atribuțiilor și Anton Panaitescu, bibliotecar/director al Bibliotecii din 1940. El va înainta documentațiile pentru lucrările de executat în anii 1941-1943, 1948.

Dincolo de aspectul juridic, interferența și conlucrarea Comitetelor de conducere a celor două instituții a fost benefică, de la proiectarea până la realizarea clădirii, ca să ne referim numai la principalul obiectiv al activității lor.

Membrii fondatori ai Societății au devenit și cei ce s-au înscris în primul an al înființării Societății și au donat minim 1.000 de lei, precum și persoanele prezente la adunarea de constituire, care au subscris pe loc suma minimă de 500 lei.

Lista membrilor fondatori stabilită în 1921, publicată în anul 1923, menționează persoane fizice, unii fiind trecuți în anul 1924 în rândul membrilor de onoare fondatori, categorie introdusă atunci, instituții și societăți. Aceștia și cei veniți de după fac parte din istoria celor două instituții, Societatea Culturală și Biblioteca Publică și a marelor realizări, Palatul Culturii „V.A. Urechia” din Galați, drept care este o datorie de onoare să le consemnate numele și în aceste pagini de istorie:

Persoane fizice: A. Lazaris, Damian Drăgănescu, Evaghelos A. Nicolaidis, Grigore Manițiu, Ioan Negoescu, Ludvig Iosiek, Al. Calavrezos, Jean Mihalakis, Senor A. Saporta, Desoina Constantinide, S. N. Sillavoteanu, Apostol P. Popa, P. Topali, Anghirloglu, Fotiadis, Kiprianos Polyghenidies, Florescu Petrișor, M. Rucăreanu, Alfons Dall'Orso, Episcopul Nifon, Ioan Prodrom, Filip Heilpern, Charles Sappris, E. M. & Th. Moscos, Jean Krasopoulos, Theodorides, Anton Loiso, Kalantzis, P. Atanasulis, Epaminonda Manzaris, B. D. Georgievici, N.G. Kiriakides, M. Dobrescu, fost deputat, Al. Dimitriu, George Trancu, Ghiță Dumitriu, Farmacist Tatușescu, Iosef Ornstein, Deodat A. Țăranu, D.V. Cerchez, Aurel Bogdan, General Stratilescu București, Theodor Thenea, Dr. Nic. Alexandrescu, Dr. Wechsler.

Instituții: Primăria Orașului Galați, Banca Marmorosch Blank, Asociația Ziariștilor din Galați, Banca Românească (Galați), Banca de Credit Român (Galați), Banca Moldova (Galați), Banca Comercială Română (Galați), Societatea Maritimă Italo-Română.

Membrii activi, respectiv cei ce au plătit cotizația minimă anuală, stabilită, la început 50 lei, a fost categoria cea mai numeroasă. Calitatea de membru activ s-a acordat și celor ce au subscris pe liste minimum 100 de lei, aderând astfel la scopurile Societății. Mulți au rămas anonimi, deși cotizația sau contribuția însumată trebuie să fi fost substanțială.

Anonimi sunt și donatorii de „cărămizi”, „pietre” sau „marmure”, cumpărătorii de cărți poștale ilustrate, participanții la reuniunile științifice (conferințe), culturale (șezători, spectacole și serbări distractive/baluri, serate) organizate cu deosebire până în anii '930.

Administrarea și conducerea Societății era asigurată de Comitetul general compus din membrii aleși de adunarea generală și membrii de drept, Episcopul, Prim Președintele Tribunalului și Directorul Liceului „V.A. Alecsandri”, într-o structură de funcții ce asigurau participarea unui număr important de persoane la luarea hotărârilor, avizarea și controlul deciziilor: președinte de onoare, președinte activ, doi vicepreședinți, casier, secretar general, doi secretari, trei cenzori, membri delegați ai Comitetului general cu mandat pe 4 ani.

Comitetul general, cu majoritate simplă, discuta, elabora și aproba programul, executarea planului de venituri și cheltuieli, orice altă problemă ce privea Societatea. El reprezenta, prin președintele activ, Societatea în toate împrejurările și înaintea instanțelor judecătorești, instituțiilor administrative și financiare, în relațiile publice. În lipsă, vicepreședinții preluau atribuțiile acestuia, iar în lipsa lor, cel mai în vârstă dintre membrii Comitetului. Absențele nemotivate de la trei ședințe consecutive, erau echivalentul demisiei din Comitet.

Comitetul general alegea Comitetul executiv și, anual, 5 membri delegați, care lucrau permanent cu Comitetul executiv; unul era dintre membrii Comitetului Bibliotecii Publice „V.A. Urechia”, care, astfel, participa efectiv și supraveghea acțiunile Comitetului executiv, ca mandatar al Comitetului general. Membrii delegați primeau însărcinări și delegări de atribuții în numele Societății în relațiile cu instituțiile, instanțele și publicul. Comitetul executiv și membrii delegați comunicau Comitetului general activitățile

prestate la sfârșitul fiecărui trimestru.

Comitetul de cenzori, ales de către adunarea generală, verifica trimestrial casa și contabilitatea și prezenta raport Comitetului general și adunării generale.

S-a prevăzut, deci, o largă participare la luarea deciziilor, controlul încrucișat al acțiunilor pentru asigurarea corectitudinii și securității contra oricăror încercări de deturnare a investițiilor și scopului statutar. Era firesc: Societatea administra o avere publică privată ce trebuia ferită de imixtiuni.

Configurația primului Comitet general reprezenta instituțiile ce formau structura socio-economică a Galațiului și persoane fizice alese, unii fiind și conducători de instituții: *Episcopul Nifon, Mihail Orleanu, fost Ministru, Aurel Bogdan, Prim Președinte al Tribunalului Covurlui, Comandor Eug. Botez (Jean Bart), I. Calafoteanu, mare comerciant, dr. Alex. Carnabel, I. Tohăneanu, G. Arănescu, Gr. Forțu, August Frățilă, Const. Calmuschi, C. Nazarie, profesori ai Liceului „Alecsandri”, dr. Fl. Begnescu, medic veterinar, I. Ornstein, Alfons Dall’Orso, Theodor Thenea, avocat, Arthur Tatușescu, farmacist, Grigore Manițiu, Dimitrie Cerchez, Corjescu, magistrat, Comandor Niculescu Rizea, Grigore Trancu-Iași, dr. N. Alexandrescu, Carp, directorul navigației, N. Filipide, preotul Ludovic Cosma, Paul Pașa, institutor, George Tomescu, Ghiță Dumitriu, Ludovig Iosiek, Costandache Constantinescu, Amiral Eustațiu, Zaharia Soare, I. Prodrom, Costică Rășcanu, S. Pinelles, C.N. Toneanu, avocat, Damian Drăgănescu, C.Z. Buzdugan, Deodat A. Țăranu, avocat, Virgil Benișache, avocat, I.N. Mantu, Haimovici Vania, I. Moise.*

În anul 1921, între cei 53 de membri ai Comitetului general, 30 mai erau dintre cei aleși în 1919, dovada seriozității în asumarea răspunderii odată cu acceptarea de a face parte din conducerea Societății. Instituțiile nu au mai fost nominalizate.

În anul 1922 Societatea avea 84 de membri cu cotizația la zi. Calitatea de membru se pierdea prin neplata cotizației, demisii, excluderi, decese.

La adunarea generală din 6 aprilie 1924 este ales pentru următorii 4 ani noul Comitet general, compus din 51 de membri, mulți nominalizați pentru prima dată, unii preluând conducerea societății în deceniile următoare: *G. Arănescu, dr. N. Alexandrescu, Aurel Bogdan, dr. Florin Begnescu, Vergiliu Benișache, Maria Catano, Ecaterina Carnabel, Constantin Codreanu, E. Caraman, dr. Ion Capâru, preotul Ludovic Cosma, I. Calavre, Emil Codreanu, Iorgu Caramfil, Amiral Eustațiu, August Frățilă, Forțu Grigore, Zaharia Ionescu, Haimovici Vanea, B. Gottesman, Alfons Dall’Orso, Ghiță Dumitriu, Ioan Prodrom, Ludovig Jossiek, ing. Mișicu, Menelaus Mantu, Nini (Nicolae) Mantu, Gr. Manițiu, I. Gh. Munteanu, Constantin Nazarie, Mihai Orleanu, I. Schönfeld, Gh. Onose, Ioan Borș, Emanoil Constantinescu, C. G. Popescu, ing. Popovici, Ghiță Vasiliu, Corneliu Manițiu, Dumitru Drăgănescu, Aurel Scurtu, comandor Focșa, Artur Tatușescu, Teodor Thenea, V. Țoni, I.E. Vasiliu, Ioan Velichi, Anastase Venianim, dr. Wexler, Gr. Mihăilescu.²¹⁾*

Din arhiva conservată se mai poate reconstitui Comitetul general din 1931, pe baza bruionului unui indice actualizat; număra 50 de membri, nr. 51 fiind liber. Datarea s-a făcut cu numele membrilor de drept, Anton V. Andrei, directorul liceului „V. Alecsandri” între 10 mai 1930 și 11 iunie 1931, Cozma Petrovici, Episcopul Dunării de Jos, G. P. Scheianu, Prim Președintele Tribunalului, între care a fost trecut, apoi radiat, și primarul Cristache Teodoru:

Aurel Bogdan, radiat, înscris Gr. Manițiu ales președinte (1932?-n.n.), Alf. Dall’Orso, Dr. Florin Bengescu, Prof. C. Nazarie, Prof. Gh. Arănescu, sub el în creion, Cristache Teodoru, Ion Prodrom, Dr. N. Alexandrescu, Prof. Gr. Cotlaru, Prof. I. Ghesingher, Col. C. Negulescu, Prof. Ermil Caraman, Dr. Ceapăru. Pr. Ec. L. Cozma, Ionel Calavre, Av. Emil Codreanu, Em. Constantinescu, Dna Dr. Carnabel, Ghiță Dumitriu, radiat, înscris (O. Rang), Dna Leonte, Vasile C. Robea, Prof. August Frățilă, Arh. Virgil I. Ionescu, în creion adăugat Cric, Amiral Zaharia Ionescu, G. Warlam, L. Iosick, (Dl Ciudin), (Consilier Vernescu), Corneliu Manițiu, Nini Mantu, Menelaus Mantu, Ing. Mișicu, Prof. I. G. Munteanu, Av. Gr.

²¹⁾ Societatea Culturală „V.A. Urechia”. Galați, 1925, p. 25

Mihăilescu, M.G.Orleanu (Pas. Todicescu), G. Onose, Prof. Alex. Zaharia, Ing. Popovici, General Florescu (Dl Pălânceanu), Paul Pașa, N.N. Lenguceanu, Av. Th. Tenea, I. Tohăneanu, D.V.Țoni (Prof. Lăzărescu), Const. Rădulescu, I.E. Vasiliu, Dr. Wexler, Av. C. G. Popescu (Gl.Grigorescu) Prof. D. Dacianu, Const. Codreanu.

Membri activi:Primăria municipiului Galați. Banca Marmorosch Blank, Banca Românească (Galați), Banca de Credit Român (Galați), Ioan Negoiescu, Despina Constantinide, Apostol Popa, Ioan Prodrom, Anton Loiso, Avocat G. Iorgala, Penciu dir. Băncii Galaților, Amiral Eustațiu, D.M. Gelles, Preotul I. Gâdei, Av. Ion Dragna, Dra Miloș, Dna Paraschivescu, Nicolae Nicolau, radiat, Av. Teodor Missir, Haimovici Vania, Teich dir. B-ca de Credit Român, Dr. Ritter, N. Longinescu, A. Andrei.²²⁾

Indicele însumează 243 membri ai Societății, cu radieri și adăugiri, iar pe fila 18 se află înscrisă mențiunea „142 membri înscriși“. (În ce an?– n.n.)

Activitatea curentă a Societății era condusă de Comitetul executiv. Este o datorie de onoare să fie consemnate pentru istorie numele personalităților ce au făcut ca Societatea Culturală să trăiască efectiv, s-au dedicat acestui act civic, construcția Palatului Cultural pentru Biblioteca Publică „V.A. Urechia”.

În prima duminică de după adunarea generală de constituire, 21 decembrie 1919, Comitetul general a ales Comitetul executiv format din *Aurel Bogdan, Președinte activ, G. Arămescu și Gr. Forțu, Vicepreședinți, dr. Fl. Begnescu, Secretar General, Paul Pașa, Secretar, Gr. Manițiu, Casier.* Membrii delegați ai Comitetului general au fost aleși: *Ecaterina dr. Carnabel, Niculescu Rizea, Alfons Dall’Orso, Const. Calmuschi, Ghiță Dumitriu.*

Conform statutului, cei ce absentau de la ședințe era eliberați din funcție. În 1923 au fost înlocuiți Paul Pașa, la cerere, și Costică Rășcanu, pentru absențe, cu *N. Vernescu și Emanoil Constantinescu, „pe restul de un an al periodului pentru care au fost aleși de Comitetul general“: Castano M., Codreanu C-tin, Caraman E., Ceapâru Ioan, Calavre I., Codreanu Emil, Caranfil Iorgu, Maria Gelles, Gottesmann B., Dragnea I., Măgură I., Mantu M., Mantu N., Munteanu I.G., Nicolescu, preot, Onose G., Pralea Ion, Popovici, ing., Rășcanu Ion, Ritter Otto, Stoica, protoereu, Scurtu Aurel, Soare Virgiliu, Țoni V., deputat, Vasiliu I.E., Velichi Ion, Venianim Anastasiu, Varlam, dr. Wexler.*

Comitetul executiv a fost completat cu *B. Gottesman*, iar mandatul de membru delegat a fost acordat și lui *Nicolae Mantu și I. Dragnea*. Ca cenzori au fost aleși *Constantin Codreanu, avocat, E. Caraman, profesoar și dr. Wexler.*²³⁾

Comitetul general a lansat la 21 decembrie 1919 o *Chemare* către opinia publică din întreaga țară, solicitându-se ralierea la inițiativa gălățeană.

Ce nobile sentimente nutreau oamenii acelor vremuri! Cât de înălțător era gestul și efortul lor investite până la finalizarea operei ce și-au propus să o realizeze în folosul oamenilor! Câți se mai ridică astăzi, fie și numai la piciorul pedestalului pe care faptele i-au așezat pe cei de atunci?

Pe coloanele de la intarea în Palatul Cultural, ce adăpostește astăzi Teatrul dramatic, vor trebui așezate plăcile de marmură despre care face vorbire Statutul Societății Culturale „V.A. Urechia”; pe una să fie incizate numele membrilor și donatorilor, iar pe cealaltă mesajul lor pentru viitorime, formulat în *Chemarea* lansată în acel sfârșit de an, 1919, când Pacea șovăia încă în a-și găsi locul. Cei de atunci, și de după, au contribuit voluntar, și-au asumat răspunderea pentru edificarea Palatului așezat în inima Galațiului, care radiază și astăzi cultură în beneficiul obștei:

„CHEMARE

Un nou războiu a arătat, prin jertfă a milioane de vieți, o nouă zare.

²²⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1) Soc. Cult. f. 19–20

²³⁾ Societatea Culturală „V.A. Urechia” Galați, 1923, p. 4, 25

*Către această nouă zare, se îndreaptă pașii, șovăielnici încă, ai Păcii.
Spre mai multă iubire de oameni, spre mai adâncă înțelegere a suferințelor lor, spre mai multă dreptate.*

Iar spre această zare, duce un singur drum: drumul culturii.

Cultura minții, cultura inimii, cultura energiei, trebuie să ne facă mai înțelepți, mai buni, mai socotiți.

Trebuie! Orice jertfă trebuie să ducă spre mai bine.

Altfel, nu suntem vrednici de morții noștri!

Așa dar, mai multă cultură!

Mai multă și mai bună!

Numai filmele cinematografului – așa de rar bune –, care turbură atât de mult și învață atât de puțin, numai glumele revistelor care, neputând înălța cât de puțin, se mulțumesc să coboare cât de mult, și numai presa nevoilor zilnice nu pot forma echivalentul moral al suferințelor grozave din care, toți, abia am ieșit.

Galații sunt sortiți și prin așezarea lor la întâlnirea marilor ape românești și prin marele număr de suflete care trăiesc aici, să cheme și să frământă tot mai multă viață.

Să facem ca această viață să fie cât mai vrednică de noi toți!

*Să dăruim orașului nostru un **Palat al Culturii**, în care să se poată adăposti și să se poată folosi toată comoara celor aproape 50.000 de cărți ale Bibliotecii «Urechia», în care să se poată ține cele mai folositoare cursuri și conferințe, unde să se poată auzi și vedea cele mai frumoase producțiuni artistice.*

Această chemare, Comitetul Societății Culturale «V.A. Urechia» din Galați o îndreaptă către toți oamenii de bine de pe tot cuprinsul Țării, dar mai ales către toți concetățenii lor.

Ea se îndreaptă către toți cei care se gândesc încă la năzuințele mai înalte ale sufletului lor, către toți cei cari se gândesc cu marea grijă a răspunderii, la pregătirea ce sunt datori a da copiilor lor și către toți cei cari s-au folosit vre-o dată de bogățiile Bibliotecii «Urechia».

Comitetul acestei Societăți, va folosi toate mijloacele bune pentru strângerea fondului și primește cu dragă inimă, nu numai orice dar, dar și orice sfat bun, de oriunde ar veni el.

*Și, mai înfiiu, Comitetul scoate un număr de bilete, întruchipând **cărămizile**, a 2 lei una și **pietrele** a 20 lei una și **marmurele** a 50 lei una, cu care urmează să clădim Palatul Culturii, această casă a noastră, a tuturor, care se va clădi din obolul tuturor și se va înălța măreață în inima orașului.*

Toți bărbații, toate femeile și toți copiii să întindă mâna, pentru a pune o marmură, o piatră sau o cărămidă, pentru locașul care ne trebuie și cu care în curând, ne vom mândri.

Aceasta ne-am simțit datori a o face, pentru cinstea și viitorul cultural al orașului nostru.

Dumnezeu să ne ajute!

COMITETUL

Textul respiră idealurile, speranțele, patriotismul fierbinte în prelungirea sacrificiilor de pe fronturile reîntregirii neamului, preocupările și frământările intelectualității gălățene a anilor imediat postbelici, hotărâtă să-și pună toată energia în slujba refacerii rănilor morale ale războiului, pentru crearea unui cadru larg, unei baze materiale în scopul organizării și răspândirii culturii în toate straturile sociale ale comunității gălățene, considerată singura calea de redresare spirituală și materială.²⁴⁾

Dintre instituțiile aclamate ca membri de onoare ai Societății, arhiva a conservat acceptul Academiei, sub semnătura lui D. Onciu, președinte, și J. Negruzzi, secretar general, felicitând pe inițiatorii Societății: „Academia Română a luat cunoștință cu deosebită bucurie de cuprinsul actelor publicate în broșura primită împreună cu Chemarea Societății, care poartă numele unuia dintre cei mai activi membri

²⁴⁾ Nedelcu Oprea. Societate Culturală „V.A. Urechia” din Galați. 100 de ani de la înființarea primei biblioteci publice din județul Galați. Galați, 1974, p. 517–521.

*răposați ai Instituțiunii noastre. Felicităm Societatea, pentru că a ajuns să-și aibă propriul ei local de bibliotecă și pentru activitatea ce năzuește a îndeplini într-un centru așa însemnat cum este Galații și facem călduroase urări ca să-și vadă cât mai curând atinsă ținta de a-și avea Palatul Culturii, din care roadele activității ei să se răspândească cu putere în toate direcțiunile până la hotarele patriei întregite și peste acele hotare.*²⁵⁾

Academia a fost alături de Societate până aproape de terminarea operei ei. Unii academicieni, intelectuali reprezentativi ai culturii și științei românești și nu numai, patrioți prin fapte, nu prin vorbe, între care se detașează savantul, dr. Gheorghe Marinescu, care a slujit, se poate spune fără exagerare, Societatea întru răspândirea culturii, strângerea fondurilor și apărarea intereselor ei.

Experiența nereușită a Comitetului privat pentru construirea localului din 1903 a dus la concluzia că Societatea Culturală „V.A. Urechia” trebuie să aibă personalitate juridică, acordată prin Decret Regal nr. 4294 din 22 octombrie 1920. Aceasta-i va da prestigiul și independența, fără de care nu ar fi putut să-și realizeze scopul.

S-a încercat și realizarea unor insemne de onoare și aducătoare de venituri, între care se menționează insigne emailată pentru fiecare categorie de membri și funcții, până la președinte de onoare.²⁶⁾ Se păstrează desenele a trei variante: un scut titrat cu turn cu 5 creneluri în trei culori, câmpul pe fond albastru dominat de soare galben, pe razele superioare având înscrisul SOCIETATEA, pe disc CULTURALĂ, acoperit în partea inferioară de o carte deschisă, roșie, cu înscrisul VENIȚI DE LUAȚI LUMINĂ, sub lauri cu înscrisul 1919, sub ei V.A. URECHIA GALAȚI și înscrisul MEMBRU ACTIV. Din primul proiect s-a dedus sigiliul Societății, scutul fiind înlocuit cu un disc, turnul și înscrisul „membru activ” fiind eliminate. Pentru președintele de onoare – Regina Maria – urma să se realizeze o diplomă de către pictorul Nicolae Mantu. (A mai fost realizată?–n.n.)

Încă din primul an Societatea a înregistrat rezultate fructuase în strângerea fondurilor, capitalizate la Banca Marmorosch Blank. În raportul prezentat la adunarea generală din 22 mai 1921 se consemnează existența unui capital de 328.518,55 lei, pentru ca în 1922 capitalul să fie de 452.061,50 lei. Principalele surse în formarea acestuia au fost donațiile membrilor de onoare, cotizațiile membrilor fondatori și activi, vânzarea de bilete „căramizi, pietre, marmure”, subscripțiile publice, spectacolele, serbările, balurile.

Îndată ce s-a ivit ocazia, au fost făcute primele investiții imobiliare în vederea soluționării pe moment a problemei localului Bibliotecii.

Ecaterina Carp, descendentă Panaite Malaxa, face o ofertă pentru vânzarea imobilului său, clădire și teren, din str. Domnească, nr. 59, în condiții avantajoase. La 23 iunie 1921, Societatea încheie contractul de vânzare nr. 2514, autentificat de către Tribunalul Covurului.²⁷⁾ Pe acest teren se va ridica Palatul Cultu

²⁵⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1) Soc. Cult. f., 325

²⁶⁾ Idem, f. 306.

²⁷⁾ Idem, f. 33: Act de vânzare (copie) Subscrisa Ecaterina Căpitan D. Carp, văduvă, proprietară, domiciliată în Galați, declară că de bună voia mea și după matură chibzuință am trecut de veci în vânzare către Societatea Culturală „V.A. Urechia” din Galați, imobilul proprietatea mea, ce posed în acest oraș Galați, str. Domnească nr. 59, adică locul cu clădirile aflate pe acest loc după întinderile și stăpânirea actuală, care este cuprins între str. Domnească, proprietatea Gheorghiane, Mihail Duca și Diaconescu. Prețul vânzării este de 500000 (cincisutemii) lei. În schimbul acestui preț, am convenit ca comitetul conducător al societății să-mi servească o pensie viageră de 40000 (patruzecimii) lei anual, plătit în două rate egale de câte 20000 (douăzecimii) lei semestriale cu anticipație, adică la fiecare 22 iunie și 22 decembrie al fiecărui an. Deosebit îmi rezerv dreptul de habitațiune în camera din corpul principal și una din atenansele clădirii cum și curtea în comun. Societatea este obligată ca tot în acest preț să-mi facă și înmormântarea cuviincioasă, iar la moarte să mă înmormânteze cu părinții mei, Panaite Teodosia Malaxa, pe loc ce avem de veci, făcând și un monument. Va plăti bisericilor Vovidenia și Sf. Gheorghe Modest din Galați cum și mănăstirii Adam din Județul Tutova câte 3000 (treimii) lei fiecare. Această sumă se va transforma în rentă cea mai avantajoasă și din venit să se folosească pentru trebuințele bisericii. Ecaterina D. Carp născută Malaxa. Subscrisa Societate Culturală „V.A. Urechia” prin președintele ei respectiv, declară că consimt la acest act de vânzare, iar acum la facerea prezentului act de vânzare am numărat suma de lei 20000 (douzecimii) lei, prima

ral „V.A. Urechia“, Societatea intrând definitiv în posesia lui în anii 1927/1928, după un șir de procese cu vânzătoarea și succesorii și din cauza obstrucțiilor Ministerului Instrucțiunii Publice, titularul unui contract (încheiat anterior vânzării) de închiriere a clădirii pentru internatul Școlii Normale de fete „Regina Elisabeta“.

Condițiile în care a fost cumpărat imobilul sunt consemnate în raportul Comitetului general prezentat adunării generale din 1922: *„Cumpărarea imobilului de către Societate s-a făcut pe preț evaluat de lei 500.000 în schimbul căruia Societatea servește D-nei vânzătoare o rentă viajeră de lei 40.000 anual; și cum din cauza deținerii de Minister a localului cumpărat, nu s-a putut servi de Societate D-nei vânzătoare locuință în acel imobil, conform prevederilor actului de vânzare, Societatea a plătit fostei proprietare suma de 20 mii lei anual, drept indemnizație de chirie.*

Astăzi Societatea se găsește în proces cu vânzătoarea tocmai din cauză că nu a putut la timp îndeplini clauza contractului de vânzare în ce privește camerele de locuit și din pricină că Societatea prin faptul închirierii curții imobilului creând venituri noi, vânzătoare socotește astăzi prețul vânzării în raport cu aceste venituri ca vilitate.²⁸⁾

În contract a fost prevăzut folosirea comună a curții. Societate a închiriat curtea pentru „grădina de vară“, mai târziu concesionată pentru Teatrul Paradis, o sursă de venituri substanțiale.

Procesele au început imediat după încheierea actului de vânzare, deschise fiind de E. Carp și succesorii, continuate și după decesul acesteia. În ședințele Comitetului și adunării generale, Aurel Bogdan prezenta informări asupra mersului proceselor. Un istoric al problemei până la procesul abia început de al treilea succesor, îl va face avocatul Emil Codreanu, membru al Comitetului general, într-o scrisoare către secretarul general al Societății, Fl. Begnescu, în anul 1926:

„Iubite Domnule Begnescu,

Mă întrebi și ceri răspunsul meu, asupra acțiunii introdusă de către d-na Olga Constantinescu, contra Societății „Urechia“, și anume : Să-ți spun în mod precis, în ce constă diferendul Societății cu familia defunctei Ecaterina Carp.

Din dosarul pe care ți l-am încredințat ai putut vedea, că defuncta E. Carp, având o oarecare avere, încă din 1918, unul dintre nepoți, a făcut înaintea Tribunalului Covurlui o cerere de punere sub interdicție. În consiliul de familie constituit în vederea acestei cereri de punere sub interdicție, s-a dat o luptă mare între rudele care bănuiau că vor fi lăsate prin testament ca legatari universali de către Ecaterina Carp. Această cerere de punere sub interdicție, desigur că a afectat pe Ecaterina Carp, și dânsa a manifestat supărarea ei, mai cu seamă contra nepoatei sale Olga Constantinescu și contra soțului său Alex. Constantinescu, care de fapt era cel care pune la cale toate aceste măsuri jicnitoare pentru defuncta. Aceasta se poate vedea din corespondența defunctei cu un nepot al ei P. Filipescu, pe care l-a lăsat legatar universal, și în care are chiar ironii la adresa «moștenitoare Ecaterina Carp».

În urma raportului medical dat de către comisiunea de medici numită de Tribunal spre a examina pe Ecaterina Carp, raport care era nefavorabil cererii de punere sub interdicție, nepoții care au făcut această cerere, nu au mai stăruit în ea, rămânând în suspensie.

Mai târziu, Ecaterina Carp a vândut imobilul din str. Domnească Societății «Urechia» și apoi, a făcut un testament în favoarea nepotului ei P. Filipescu.

Filipescu ca legatar universal a făcut o tranzacție cu Societatea Urechia, prin care atrage procesul dintre ea și defuncta E. Carp, pentru anularea actului de vânzare, proces care fusese câștigat de Societate la Tribunal și era înaintea Curții de Apel, în schimbul sumei de lei 100.000, pe care a primit-o de la Societate.

pensie viageră adică primul semestru de 22 iunie. Nr. 2514 autentic 23 iunie 1921 Transcris sub nr. 2463/23/VI/1921 Trib. Covurlui.

²⁸⁾ SOCIETATEA CULTURALĂ „V.A.URCHIA“ GALAȚI. Dare de Seamă. Galați, 1923, p. 7-8

După un an de la punerea în posesia averii lăsată de E. Carp, dlui Filipescu, legatarul universal, d-na Olga Constantinescu face proces pentru anularea actului de vânzare intervenit între Societate și E.Carp, precum și a testamentului, pe motiv că în epoca când aceste două acte au fost făcute, d-na Ecaterina Carp, era în stare de smintire. Anularea testamentului este cerută pentru că are interesul să anuleze efectul tranzacției dintre Societate și P. Filipescu, legatarul universal, alt interes nu există deoarece nu s-a găsit altă avere. În această acțiune reclamanta trebuie să facă dovada stării de smintire a defunctei, deoarece art. 449 cod civil spun: «După moartea unei persoane, actele săvârșite de ea nu vor mai putea fi atacate pentru motiv de smintire de minte, de cât în cazul când interdicțiunea acelei persoane va fi fost pronunțată sau CERUTĂ ÎNAINTEA MORȚII SALE, afară de cazul când dovada smintirei minții rezultă chiar din cuprinderea actului ce se atacă.»

După citirea acestui articol din lege, ușor poți să-ți dai seama pentru care motive s-a făcut cererea de punere sub interdicție în 1918 și pentru care motive această cerere a fost lăsată în suspensie până la moartea ei, precum și interesul pe care îl are reclamanta de a face dovada smintirei minții defunctei E. Carp.

Cu toată dragostea, E. Codreanu. Galați, 1 iunie 1926²⁹⁾

Lectura scrisorii este utilă și pentru a se putea percepe rolul dr. Gh. Marinescu în aceste procese. Prof. Marinescu autentificase discernământul E. Carp. La ultimul termen, 11 aprilie 1927, el a fost citat ca martor. Sesizând intriga reclamantului, profesorul comunica lui Fl. Begnescu la 12 aprilie 1927: „M-am prezentat, ieri, ca martor chemat de dl Constantinescu, rudă, prin alianță, cu defuncta Ecaterina Carp. Am constat că acest domn are mai mult un spirit de avocat de cât judecător – sau de jucător de instrucție de cât de adevărat magistrat. A voit să mă pună în contradicție cu mine însumi. De aceea am fost nevoit să-i dau o lecție destul de severă.

Nu știam că certificatul pe care vi l-am dat îmi va cauza neplăceri de acest fel. În orice caz, am rectificat unele păreri ce el voia să-mi atribuie. Din partea Societății Urechia nu s-a prezentat nimeni.³⁰⁾

După plata a încă unor sume, aproape jumătate din valoarea contractată, inclusiv pentru succesori, se intră definitiv în proprietatea imobilului și terenului aferent.

Chiar în aceste condiții, Societatea Culturală a fost în avataj. Ecaterina Carp a fost considerată printre primii mari donatori, fiind omagiată in memoriam în adunarea generală din 6 aprilie 1924.

Au fost de neînțeles însă obstrucțiile Ministerului Instrucțiunii Publice pentru eliberarea clădirii și mutarea Bibliotecii „V.A. Urechia“, deși era titularul ambelor instituții. Acuzațiile aduse ministerului erau întemeiate. Acesta, după ce în iulie 1921 i s-a refuzat de către Ministerul de război preluarea clădirii consulatului german, a tergiversat eliberarea fondurilor pentru cumpărarea unui imobil găsit de Societate și Bibliotecă, prețul fiind dublat.³¹⁾ Menținerea internatului în clădirea Societății era avantajoasă pentru minister, chiria reprezentând 1/3 din cea practică pe piață.

Activitatea Bibliotecii a fost afectată, parte din colecții trebuind a fi depozitate în lăzi, activitatea cu publicul redusă, accesul la multe colecții fiind practic imposibil. Liceul a fost împiedecat pentru folosirea integrală a spațiilor în procesul de instrucție.

Se poate spune că din cauza birocrăției din Ministerul Instrucțiunii, Societatea Culturală nu a putut realiza ceea ce își propuse prin Statut: mutarea provizorie a Bibliotecii, pentru ca „apoi să lucreze în liniște la adunarea de fonduri pentru realizarea primordialului său scop, clădirea palatului culturii pe

²⁹⁾ Idem, f. 223

³⁰⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1) Soc. Cult. f. 247

³¹⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1) Soc. Cult. f., 311. Vânzător a fost avocatul Virgil Soare, membru fondator al Societății, care va crea probleme, până la demisie în 1925.

*chiar locul imobilului actual, loc destul de încăpător și de propice.*³²⁾

Societatea a avut sentință judiciară pentru evacuarea internatului încă din primăvara anului 1921, nepusă în executare, optându-se pentru calea amiabilă, școala fiind tot o instituție de culturală, cum se motiva abținerea de la executarea silită.

În ianuarie 1922 se reiau diligențele. G. Arămescu și I. Prodrom sunt delegați de Comiteul executiv pentru a prezenta oferta de cumpărare de către minister a unui imobil pentru internat. În martie se hotărăște evacuarea internatului, o comisie, formată din Aurel Bogdan, Alfons Dall'Orso și Margareta Gelles, director al Școlii și membru în Comitetul Societății, au prezentat direct alte oferte de cumpărare sau închiriere a unor imobile pentru internat. Soluționarea a fost din nou amânată. La adunarea generală din 10 decembrie 1922, raportorul, Fl. Begnescu, spera că se va reuși să fie mutată Biblioteca:

„Este însă netăgăduit că atâta timp cât Societatea nu va fi putut muta Biblioteca și nu-și va avea sediul său, activitatea ei culturală nu poate lua o dezvoltare mai mare. Comitetul Societății are însă mari speranțe că în vara viitoare va putea realiza, după o prealabilă amenajare a localului, mutarea Bibliotecii Urechia, soluționarea pentru Ministerul Instrucțiunii devenind mai ușoară prin faptul că, școala ortodoxă, mutându-se în localul propriu, Ministerul ar putea închiria imobilul Căminului preoțesc în care să se mute dormitorul Școlii Normale de fete, evacuând imobilul Societății. În acest scop, pe lângă numeroasele intervențiuni ce s-au făcut se va interveni din nou, arătând soluționarea ușoară a chestiunii și este desigur dator Ministerului de Instrucție, ca să nu stea în calea unei activități particulare, de însuși resortul său, și pe care tocmai este indicat să o ajute.“

La adunarea din 15 aprilie 1923, același raportor va infirma cu amărăciune:

„Suntem încă în situația neplăcută de a anunța membrilor Societății că, cu toate intervențiile făcute de Comitet la Ministerul de Instrucție, D-l Ministru nu a binevoit a ne răspunde și deci evacuarea imobilului Societății pentru a putea muta acolo provizoriu Biblioteca Urechia, a rămas în suspensie ca și în trecut.“

În iulie 1923 se trimite o nouă delegație, G. Arămescu și Gr. Manițiu, pentru a explica verbal ministrului Angelescu starea de fapt și să depună propuneri de localuri pentru internat. Gr. Manițiu dezvoltă o stare de lucruri surprinzătoare. Directori și inspectori generali din minister au recomandat prezentarea la ministru a unei delegații formată din prefect și parlamentari. El ignoră recomandarea și contactează pe ministrul Angelescu. Constată că acesta nu știa (ori se făcea) de existența Societății Culturale „V.A. Urechia”, de scopurile ei și cu atât mai puțin că este proprietara imobilului unde funcționa internatul Școlii Normale de fete.

Delegațiile anterioare nu ajunseră la ministru? Acesta fusese în octombrie la Galați, vizitase liceul, nu și Biblioteca, dar era imposibil să nu fi luat cunoștință de existența Societății și starea de lucruri privind imobilul acesteia, întrucât liceul avea nevoie de spațiu. Gr. Manițiu îl determină pe ministru să ia o hotărâre. Un directorul general a fost însărcinat să se ocupe personal, atuorizând plata majorată a chiriei și căutarea unui imobil pentru internat.

Gr. Manițiu, revinit la Galați cu această speranță, depune o informare la Comitetul executiv, text ce poate fi rețut ca document pentru această istorie:

„Domnule Președinte,

Potrivit însărcinării ce am primit din partea Onor. Comitet al Soc. Culturale V.A. Urechia în ședința din..., m-am prezentat la Ministerul Instr. Publice, miercuri în ziua de 4 iulie c., unde am luat mai întâi contact cu dl Kirițescu, directorul general al învățământului secundar, cu care dl Arămescu, plecat cu 2 zile înaintea mea la București, vorbise mai înainte.

Dl Kirițescu mi-a spus că chestiunea eliberării imobilului Societății este ca și rezolvită și totodată a dispus ca să mi se încredințeze personal două adrese, una privind pe Dl Insp. Arămescu și una pe dna

³²⁾ Societatea Culturală „V.A. Urechia”. Darea de seamă..., 1925, p. 17, 18

Directoare a Școlii Norm. de fete, și pe care adrese și eu la rândul meu vi le prezint aci cu rugămintea de a le înainta celor în drept.

Nemulțumit cu acest rezultat, i-am exprimat Dlui Kirițescu teama mea, că numai cu atât nu se va putea face nimic și l-am rugat, să meargă personal cu mine la dl Ministru Angelescu. Dl Director general mi-a spus, că ar fi mai bine să vină mai târziu o delegație compusă din oameni cu greutate din Galați, deputați, prefect etc., pentru a se prezenta Dlui Ministru în această afacere.

Neputându-mă împăca nici cu această soluție, m-am prezentat singur Dlui Ministru Angelescu, căruia i-am arătat scopul venirii mele, i-am lămurit chestiunea și am stăruit pentru mutarea imediată a dormitorului Șc. Norm. din localul Societății. Prin discuția avută am putut constata că dl Ministru Angelescu nu cunoaște de loc chestiunea. N-avea cunoștința de Societatea noastră, nici de faptul că este proprietara unui imobil, în care se află dormitorul școlii norm. de fete etc., de aceea, la început mi-a declarat categoric, că consimte la mutarea „școlii normale de fete“, dar că nu înțelege să dea 5 bani peste chiria actuală și așa mai departe. După lungi explicații însă, dl Ministru Angelescu s-a convins de dreptatea cauzei noastre și de necesitatea absolută a mutării dormitorului și a chemat în cabinetul său pe dl Ghițescu, direct. gen. al învățământului Normal-Primar, căruia, în prezența mea, i-a dat toate deslușirile și l-a însărcinat personal să se îngrijească de mutarea grabnică a dormitorului, autorizându-l totodată să plătească o chirie de 60 până la 100 mii și chiar mai mult. Apoi dl Ministru m-a asigurat, că în curând chestiunea se va rezolvi spre mulțumirea Societății, iar dl Ghițescu la rândul lui m-a asigurat că va veni curând la Galați Dl Longinescu, Inspector general al învățământului Normal-Primar, care va avea depline puteri de a plăti închirierea unui alt local pentru Șc. Normală de fete etc.

*Că lucrurile se vor întâmpla așa sau altfel, viitorul ne va arăta, eu personal n-am putut obține alt rezultat, de cât cel arătat și pe care vă rog, să binevoiți a-l comunica onor. Comitet, dimpreună cu faptul, că cheltuielile, ce am avut cu călătoria la Buc. etc. înțeleg să le suport eu personal, fără ca Societatea să contribuie cu nimic din fondul ei. Primiți, dle Președinte, asigurarea stimei mele, G. Manițiu“.*³³⁾

Rezerva lui Gr. Manițiu s-a dovedit a fi justificată. Directorul general a trimis o adresă către Școala Normală. Aceasta solicită Societății pretențiile privind chiria, dar nu și cumpărarea sau închirierea unui alt imobil pentru internat. Comitetul executiv al Societății respinge în septembrie 1923 cererea, insistând asupra evacuării. Ministerul virează chiria pe ultimii doi ani; Societatea o refuză, depunând-o la administrația financiară.

În aceiași an Societatea își pune speranța în posibilitățile lui N. Iorga de a interveni pentru evacuarea clădirii. N. Iorga fusese invitat de Liga Culturală și Universitatea Populară să țină prelegerea la deschiderea acesteia. Comitetul executiv hotărăște să amâne adunarea generală la data respectivă, pentru a da prilejul lui N. Iorga să participe la lucrări, având posibilitatea să se informeze corect și direct asupra stării de fapt a Bibliotecii și posibilităților de ameliorare a condițiilor de spațiu.

De două ori s-a amânat adunarea, dar N. Iorga nu a mai venit. Să fi auzit/văzut articolele din presă, *Universul și Galații Noi*, renunțând la a se confrunța direct cu situația din Galați?

Ziarul *Galații Noi* publicase în decembrie 1923, la cererea „unui grup de cetățeni“, articolul *În chestiunea Bibliotecii „V.A. Urechia. Pentru Domnul Nicolae Iorga“*, cu formulări acuzatorii privind lipsa de preocupare pentru starea Bibliotecii „V.A. Urechia“ a lui N. Iorga, în calitatea sa de inspector ministerial, și a Societății Culturale, pentru nerespectarea prevederilor statutului de a muta imediat Biblioteca, vizând și Comitetul Bibliotecii, pe directorul acesteia, Primăria Galați și Ministerul Instrucțiunii pentru abandonarea instituției ce-i aparține.

Comitetul executiv a trimis o scrisoarea directorului ziarului, semnată „Doi membri a Soc. VAU“, o dare se seamă publică, ce prezintă realizările obținute în cei trei ani de existență și poziția față de Biblioteca „V.A. Urechia“, devenită document al istoriei acestei instituții:

³³⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1) Soc. Cult., f. 37-38

„Stimate Doamnă Burbea,

Vă suntem adânc recunoscători pentru că și în chestiunea într'advâr dureroasă a Bibliotecii «V.A. Urechia» ca și în atâtea chestiuni de interes general luați atitudine și aduceți prețiosul D–niei Voastre concurs, ceea ce desigur nu poate decât să vă facă cinste.

Am citit și noi articolul pe care-l citați, publicat în «Universul», ca și articolul dvs relativ la Biblioteca Urechia, și suntem încredințați că această alarmare în adevăr justificată, nu poate decât să folosească acestei instituții, care are nevoie de concursul tuturor cetățenilor conștienți ai acestui oraș.

În legătură cu binele – mult puțin – ce fiecare din noi putem face pentru o instituție menită să fie fala orașului nostru și pentru a pune la dispoziția D–voastră un prețios material informativ, noi, ca unii ce cunoaștem de aproape activitatea Soc. Culturale «V.A. Urechia», în care suntem membri și căreia D–nia Voastră îi puneți întrebarea «Ce face Societatea «V.A. Urechia» pentru salvarea bibliotecii», vă comunicăm următoarele:

I. Societatea Culturală V.A. Urechia, s-a înființat la finele anului 1919 cu îndoitul scop: a). de a da Bibliotecii V.A. Urechia un locaș vrednic de tezaurul ce ea cuprinde și b). de a putea reuni în același locaș încăpător și modern, toate manifestațiile cultural-naționale ale acestui oraș. Așa fiind, însuși scopul Societății «V.A. Urechia» mai sus lămurit, nu o îndreptățește prin nimic a se amesteca în actuala administrație a Bibliotecii și nici în situația averii ei, care amândouă, și prin testamentul fondatorului și printr-o lege specială cad numai în sarcina unui comitet special instituit și compus din P.S.S. Episcopul Dunării de Jos, primul președinte al Tribunalului Covurlui și directorul Liceului V. Alecsandri.

II. Pentru îndeplinirea scopului ei, Societatea V.A.U. a întins și întinde mereu mâna spre toți cei care o înțeleg, și din munca și stăruința ei a ajuns până acum la următoarea frumoasă situație materială care dă dreptul la și mai frumoase nădejdi: a). 435.850 lei bani depuși la Banca Marmorosch Blank plus procentele lor, b). 60.000 lei chirie anuală a Grădinei imobilului Societății, c). 500.000 lei Legatul defunctului D. A. Țăranu, d). 30.000 lei chirie de încasat pe doi ani de la imobilul Societății deținut de Ministerul Instrucțiunii, deci o sumă de peste un milion de lei, la care trebuie să adăugăm imobilul din str. Domnească nr. 59 din localitate, unde Societate plănuiește să dea adăpost Bibliotecii Urechia.

III. Societatea, urmărindu-și cu persistență scopul ei inițial de a ridica un Palat al culturii acestui oraș, plănuiește încă de când a devenit proprietara sus citatului imobil să adăpostească acolo Biblioteca Urechia pentru a o face accesibilă publicului și a asigura mai bine paza întregului ei avut, pentru ca apoi să se dea cu totul grijii marii construcției plănuite.

Din precizările de mai sus, credem, doamnă Director, că reiese limpede că până la luarea în primire a Bibliotecii Urechia, Societatea culturală V.A.U. nu are nici o cădere să se amestice direct în conducerea și administrarea unei averi care de nimenea și sub nici o formă nu i-a fost încredințată.

Recunoaștem însă că Soc. V.A.U. – și aici suntem cu totul alături de D–voastră – are obligațiunea morală de a se adresa comitetului legal constituit al Bibliotecii Urechia, și a-l ruga să-i facă cinstea unui răspuns cu privire la toate acușările alarmante relevate în articolul D–niei Voastre și mai ales cu privire la măsurile ce au luat pentru ca întregul avut al Bibliotecii să fie inventariat și păstrat în cele mai bune condițiuni, aceasta cu atât mai mult cu cât știm că o inventariere, s-a început încă de acum un an! – Credem că acest răspuns lămuritor este numai decât necesar și pentru a pune odată capăt tuturor nedumeririlor ce din timp în timp apar în presa noastră.

Ca încheiere adăugăm lămurirea că Societatea V.A.U. ar fi pus Biblioteca Urechia în funcțiune în propria ei casă încă de când a devenit proprietară, dacă nu ar fi întâlnit în cale un dușman atât de puternic pe cât de ciudat: Ministerul Instrucțiunii adică al Culturii Naționale, care ocupă această casă cu o chirie derizorie, pentru dormitorul Școlii normale de fete! Toate adresele, toate audiențele și intervențiile au rămas de prisos, cum de prisos a rămas până și obligația benevolă a Societății de a căuta și indica Ministerului o altă locuință.

Veți recunoaște și Dnia Voastră că este într-adevăr și dureros și ciudat că o Societate de Cultură să se împiedice tocmai de neajutorarea Ministrului Culturii Naționale și în această chestiune credem că

Societatea are mare nevoie și de concursul Dniei Voastre. Mulțumindu-vă de ospitalitatea ce veți binevoi a da în ziarul D-voastră acestor câteva lămuriri vă rugăm a primi deosebita noastră considerație. Doi membri ai Societății «V.A.U.»³⁴⁾

Contemporanii acestui început de secol și mileniu, citind și numai acest articol, pot recepta corect eforturilor depuse pentru realizarea atunci și în perspectivă a problemei localului Bibliotecii Publice „V.A. Urechia” prin construirea Palatului Cultural.

La adunarea generală a Societății din 6 aprilie 1924 s-a menținut hotărârea de a nu evacua forțat internatul de fete. Directorul Bibliotecii „V.A. Urechia”, C. Calmuschi, încearcă să convingă ministerul să cumpere pentru internatul de fete un imobil vis-à-vis de cel al Societății, motivul distanței, pretextat de minister în altă situație, ne mai putând fi invocat. Scrisoarea este un document ce atestă presiunile comune ale Societății Culturale și ale Bibliotecii „V.A. Urechia” asupra Ministerului Instrucțiunii pentru preluarea localui, cu speranța că acesta va reacționa favorabil fiind titularul bibliotecii:

„Astăzi, Dl Președinte al Societății Culturale „V.A. Urechia” și câțiva Dni membri din Comitetul acestei Societăți, ... m-au rugat a vă transmite, că sunt gata a pune la dispoziția onor. Minister acel local pentru Biblioteca „V.A. Urechia”, dacă se va muta internatul Școlii Normale, luându-și însărcinarea de a face și amenajările necesare... Dacă Dvoastră acceptați această propunere, pentru care va veni o delegație a Societății „V.A. Urechia”, ... pentru a se evita orice neînțelegere asupra bunului mers al administrațiunii și conservării Bibliotecii „V.A. Urechia”, iar eu sunt la dispoziția Dvoastră spre a vă da lămurile cele mai prielnice și mai imparțiale.“

C. Calmuschi va relua opiniile sale cu privire la acțiunea societăților culturale străine, care dispuneau și de o bază materială substanțială în comparație cu cele românești, sperând că astfel va sensibiliza pe ministru de a răspunde favorabil:

„În orice caz, Domnule Ministru, soluționarea localului și buneii funcționări a Bibliotecii „V.A. Urechia” nu mai suferă nici o întârziere. Societăți străine, cu pretențiuni culturale și cu tendințe de propagandă, își au localurile lor, pe care le afirmă prin firme mari, ca o sfidare aruncată bibliotecii noastre, instituție de stat, dar cu neputință de a se mișca. Societatea românească din Galați și, în primul rând, intelectualitatea, alarmată de dușmanii din lăuntru și din afară ai culturii noastre, a început a se angaja serios de soarta Bibliotecii „V.A. Urechia”, a manifesta în diferite chipuri îngrijorarea lor, și așteaptă cu încredere și cu speranță de la luminata Dvoastră solitudine în rezolvarea acestei chestiuni atât de însemnate pentru cultura românească în acest oraș așa de important, dar cu atâtea străini în el și în apropierea atâtor străini.“³⁵⁾

„Luminata solitudine” nu a acționat. Ca și articolele din presă, această intervenție, și cele ce au urmat, a rămas fără ecou. În august 1927 Ministerul Instrucțiunii prin răspunsul la o nouă solicitare a Societății confirmă lipsa de voință, ignorând hotărârea judecătorească de evacuare din 1922:

„Ministerul este pătruns de rolul frumos al acelei societăți și de aici interesul ce-l aveți de a vi se libera localul, nu poate însă jertfi nici interesele numitei școli, deoarece socotește că importanța ei primează, având în vedere numărul de absolvenți care-l dă școala în fiecare an, tot atâtea luminaătoare ale satelor și elemente de propagandă culturală.“³⁶⁾

Această frază, redactată de Direcția contabilității ministerului, așezată după mențiunea că nu s-a găsit un alt imobil cu toate eforturile directoarei școlii M. Gelles, s-a văzut mai sus câte oferte au fost făcute, sună fals. Contabilitatea era interesată să mențină clădirea, chiria fiind modică.

³⁴⁾ Galații Noi, 3 decembrie 1923, p. 1

³⁵⁾ Arh. BVAU, Ds. LIV, 1924, f. 92

³⁶⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1) Soc. Cult. f., 243

Dar M. Gelles? Contractul de exploatare a grădinii „Paradis“ de către C. Gelles „s-o fi împiedecat“ de a găsi/accepta clădirile propuse? Presa se pare că a avut dreptate.

Societatea a pus în exploatare terenul ce-l deținea pentru acumularea de fonduri. A concesionat grădina pentru amenajarea unui cinematograf încă din 1921, apoi teatru de vară/iarnă, devenit „Grădina Paradis“, unde se prezentau spectacole, filme, alte reuniuni. Chiria constituia un venit constant.

Suspiciuni au existat și în legătură cu evoluția încheierii contractelor de concesionare, asociate dificultăților pe care le-a întâmpinat Societatea „V.A. Urechia” pentru preluarea imobilului și mutarea Bibliotecii până la terminarea construcției proiectate. Se pare că nu au fost chiar întâmplătoare; relatarea evenimentelor poate fi instructivă pentru contemporani.

M. Gelles, care era și membră a Societății, după prima contractarea grădinii sesizează ministerul ca fiind incompatibilă cu funcționarea internatului de fete. La 17 mai 1922, ea va înainta Societății adresa ministerului, însoțită de somația „că subsemnata nu poate permite continuarea lucrărilor“. Ministerul ignora Societatea, răspunsul fiind adresat școlii; sub motiv că închiriasse „toată clădirea“, ministerul a cerut să comunice Societății că nu „permite instalarea nimănui acolo în curte“. După preluarea contractului de concesionare a grădinii de către ing. C. Gelles, 22 octombrie 1922, „incompatibilitatea a dispărut“ din limbajul directorului școlii și a ministerului.

Concesionarea grădinii până în 1926, transformată în „teatru de vară, cu adăposturi în caz de ploi, o sală pentru spectacole în timpul iernii și o locuință pentru vânzătoare“, a rezolvat unele dintre problemele Societății prin veniturile asigurate de Gelles.³⁷⁾

Avocatul Virgil Soare a suspectat Comitetul executiv de interese obscure. În afară de intervențiile în ședințe, trimitea scrisori în care consemna dezacorduri cu Comitetul executiv. În finalul scrisorii din 5 februarie 1924 sublinia: „Găsesc că unii membri din comitetul executiv prin anumite atitudini ale lor poate scuzabile, dar în orice caz din motive străine și contrare intereselor Societății V.A. Urechia, au adus societății pagube mari materiale și morale, așa că aceste persoane, din aceste puncte de vedere, pe care le voi dezvolta la adunarea generală a societății, pe care sper că o veți convoca, nu mai pot sta în fruntea acestei societăți culturale. Din acest punct de vedere, comitetul executiv ar trebui să-și depuie mandatul și a se realege un altul, care, aflându-se în fruntea acestei societăți, nu va face decât să apere interesele societății, fără de niciun altfel de considerent.“

Intrigat de lipsa de reacție a președintelui Societății, în 29 februarie solicită să-i fie pus la dispoziție dosarul imobilului Societății. La răspunsul că acesta poate fi consultat la Curtea de Apel, V. Soare răspunde dur lui Aurel Bogdan, încriminându-l:

„Domnule Președinte,

La scrisoarea mea din 29 februarie, prin care ceream să-mi puneți la dispoziție dosarul imobilului din Galați, strada Domnească nr. 59, proprietatea Societății a cărei președinte aveți onoarea să fiți, am primit adresa nr. 291 prin care mi se face cunoscut că Societatea nu are niciun dosar și mă trimite la dosarul procesului intentat de defuncta Carp, la Curtea de apel locală. Acest răspuns e demn de un prescornițoiu oarecare, nu de președintele unei Societăți persoană morală sub președinția de onoare a M.S. Regina României Întregite.

Cum domnule președinte? La Curtea de apel să caut eu hotărârea de evacuare ce ați avut contra Ministerului de Instrucție, hotărâre ce nu ați executat? La Curtea de apel să caut contractul de închiriere cu Jeles, ofertele ce ați primit și ce ați făcut cu acea ocazie? Corespondența ce ați avut cu diferitele persoane și instituții relativ la acest imobil?

Cum? Domnia Voastră nu ați simțit nevoia și mai ales îndatorirea de a face dosare pe afaceri, care dosare să formeze arhiva Societății? Aveți Domnia Voastră vre un interes de a vă sustrage controlului? Sau poate gândiți că prezența Domniei Voastre în capul Societății o scutește de documente și de probe?

³⁷⁾ Idem, f. 343, 346, 348, 350; Darea de seamă. Galați, 1923. p.15

Sau poate, mai știi, o fi vreo măsură contra acelor care fac opoziție conducătorilor de astăzi ai Societății? Căci Domnia Voastră măcar ca consilier de Curte știți că o Societate trebuie să aibă acte [...].

În consecință vă rog să binevoiiți a-mi răspunde la toate aceste întrebări și a dispune să se constituiască dosarele Societății pe afaceri.

De asemenea, vă rog, a-mi comunica când credeți că veți fi gata cu aceasta pentru a putea veni să examinez actele de care am nevoie.

Primiți, vă rog, domnule președinte asigurarea stimei mele.“

Aurel Bogdan pune rezoluția: „La dosar fără răspuns, fiind redactată în termeni necuviincioși.“

În adunarea generală din 6 aprilie 1924, V. Soare va reproșa Comitetului executiv că nu a făcut nimic pentru Biblioteca „V.A. Urechia”, că s-au adus conferențieri de limbă franceză și lumea nu cunoaștea limba, iar expunerile nu au prezentat interes. Își va înainta demisia din Comitetul general (ulterior și din Societate), motivând:

„1) Refuzul dumneavoastră persistent, cu toate cererile mele repetate, de a-mi pune la dispoziție spre a-l studia dosarul imobilului din Galați, strada Domnească nr. 59, proprietatea Societății.

2) Nu înțeleg să rămân într-un comitet în care dumneavoastră atribuiți acelor care trebuie să ascultați, rolul de oameni de paie, conducând Societatea exclusiv după bunul Dv plac, ducând-o la ruină.“

Prin Tribunal somează Societatea să-i restituie suma de 10.000 lei și radierea lui din rândurile membrilor fondatori, pentru că „scopurile...nu au fost îndeplinite de societatea a cărui președinte sunteți, întrucât găsesc că nu-mi face nici o cinste orice cădășie cu Dv.“

A. Bogdan a fost constant în rezoluții: „La dosar fără răspuns“.

Este curioasă poziția acestui avocat. Arhiva a conservat deschiderea lui spre gălceavă.³⁸⁾ Că nu a vut dreptate în toate cazurile, i-a demonstrat-o timpul: în loc de ruină, Societatea a lăsat un Palat monumental pentru epocă și pentru ziua de azi.

*De la scrisori, V. Soare trece la atac prin presă. În revista sa, *Sic Cogito*, publică un articol învinător la adresa Societății. C. Calmuschi, directorul Bibliotecii „V.A Urechia“ a fost suspectat de către Comitetul executiv al Societății că ar fi fost autorul; el va nega implicarea, citând martori pe V. Soare și Fl. Begnescu, și va cere președintelui A. Bogdan să dea o dezmințire publică:*

„Domnule Președinte,

Mi s-a comunicat din multe părți, că în Comitetul Societății Culturale „V.A. Urechia“, s-ar fi ridicat bănuiala, poate chiar acuzarea, că eu ași fi inspirat, dacă nu chiar am scris, articolul din revista «Sic Cogito» a Dlui Virgil Soare. M-am ridicat cu toată energia omului corect și leal împotriva acestor invențiuni, pe care le-am desmințit în modul cel mai categoric, iar ultima dată chiar față de Dl Begnescu și în prezența Dlui Virgil Soare, care, pe cuvântul său de onoare, s-a asociat la desmințirea mea.

Societatea „V.A. Urechia”, ca orice lucru omenesc, poate fi criticată pe drept sau pe nedrept. Dar de la aceasta și până la a mi se aduce mie învinuirea a orice se scrie contra Societății „Urechia“ este o distanță enormă. Eu nu am făcut nici cu gândul cel mai mic act de ostilitate contra acestei onor. Societăți; din contra, anul trecut când elevii de liceu jucau într-o revistă în care eram scos pe scenă, eu am cedat insistențelor D–voastră, ca să nu interpretați opunerea mea ca un act de ostilitate, deși cedam contra convingerilor mele și a regulamentelor școlare.

Credeți-mă, Domnule Președinte, că nu mi-a lipsit niciodată curajul de a arăta pe față părerele mele, fără să alerg la sprijinul cuiva sau la subterfugiul anonimatului. De ași avea vreun motiv să fiu contra D–voastră, l-ași arăta pe față; dar până acum nu-l am și sper că nu-l voi avea nici în viitor.

Fac apel la loialitatea D–voastră, Domnule Președinte, rugându-vă să faceți uz de această scrisoare a mea în fața onor. Comitet al Societății «V.A.Urechia» și să puneți capăt pe viitor acestor

³⁸⁾ Idem, f. 52, 70, 81-89, 141

*colportaje supărătoare. Prof. C. Calmuschi.*³⁹⁾

Bănuiala avea un oare ce teme; existau diferențe de opinii față de relațiile dintre Societate și Bibliotecă, puse de C. Calmuschi în discuție publică, în adunări ale notabilităților, între care și conducerea Societății, acuzată că tergiversează evacuarea internatului pentru a fi mutată Biblioteca și nesuținerea financiară a acesteea. Împăcarea s-a soldat cu împuternicirea lui C. Calmuschi pentru a interveni la minister pentru obținerea localului societății pentru bibliotecă, fără reușită, cum s-a văzut mai sus.

Se poate afirma că prezența juriștilor în fruntea Societății Culturale nu a îndepărtat bănuielile de intenții, dar a salvat proprietatea asupra imobilului cumpărat. Concesii, ca nepunerea în execuție a hotărârii de evacuare a internatului, poate și din cauza concesionării grădinii pe patru ani, au defavorizat Biblioteca, rămasă fără local până în 1940.

În Comitetul general al Societății se contura tot mai mult ideea ca Palatul Cultural să fie multifuncțional, pentru toate tipurile de „manifestațiuni culturale”: conferințe, concerte, serbări, universitate populară, expoziții artistice.

În *Apelul* adoptat de adunarea generală din 10 decembrie și publicat în broșură în 1923, s-a precizat că în clădire urma să fie un Ateneu:

„Apel

Bunul început făcut prin fondarea la finele anului 1919 a Societății Culturale «V.A. Urechia», cu scopul primordial ce și-a propus: adunarea de fonduri care să servească clădirii unui mare Palat al Culturii în orașul nostru, a început să dea roadele sale. Astăzi, Societatea Culturală «V.A. Urechia», recunoscută de corpurile legiuitoare ca persoană morală, posedă pe lângă imobilul din str. Domnească Nr. 59, unde urmează a fi clădit palatul proiectat, și un capital, care adăugându-se la legatul de lei cinci sute mii testat de regretatul său membru fondator și bunul român Deodat Țăranu, înglobează suma de peste un milion de lei.

*Pentru atingerea la scopul final, acela de a avea un local de înaltă cultură, în care să fie adăpostită Biblioteca Urechia, în care să fie un muzeu și o sală de pinacotecă și expozițiuni artistice, o sală de conferințe etc., și unde să-și aibă sediul societățile culturale și să fie locul de întâlnire al intelectualității și a celor iubitori de cultură, este însă nevoie de sprijinul material al tuturor cetățenilor, fără deosebire. Facem dar iarăși tuturor apel a se înscrie în această Societate cu orice sumă, și vom mulțumi când fiecare din cei înscriși vor putea spune generațiilor viitoare: am pus o cărămidă pentru Ateneul Gălățean.*⁴⁰⁾

Apelul marchează o primă etapă în mersul pentru constituirea capitalului necesar, urmându-i altele cu același scop. Stimulați de legatul lui Deodat Țăranu, subliniat cu aldine în Apel, în speranța că exemplul îi va fi urmat, se lansează și ideea multifuncționalității viitorului palat, inclusiv găzduirea tuturor societăților culturale reunite în *Ateneul Gălățean*, pentru a le atrage în investiție.

Temerea că spațiile pentru Biblioteca și Muzeul „V.A. Urechia” vor fi restrânse, iar amplasarea ei în economia construcție va fi nefuncțională s-a adevărit: sala de conferințe și de spectacole, cu anexe respective a devenit elementul central al construcției, spațiile pentru bibliotecă fiind fracționate pe trei nivele.

În raportul prezentat la adunarea generală din aprilie 1923 s-a subliniat și necesitatea intensificării activităților culturale: „Este bineînțeles că Societatea noastră în primii săi pași a urmărit mai mult realizarea primului său scop: strângerea de fonduri, încât activitatea ei culturală s-a mărginit anul acesta în aceea de a solicita la diferite persoane marcante ale științei românești pentru a veni la Galați în scopul ținerii unei serii de conferințe publice. Societatea va căuta ca pe lângă scopul urmărit cu asiduitate de a aduna cât mai multe fonduri, să-și întindă cât mai mult activitatea ei culturală, ce, desigur, va constitui

³⁹⁾ Idem, f. 104

⁴⁰⁾ Societatea culturală „V.A. Urechia”. Darea de seamă...., 1923. p.1, 16

unicul ei scop după realizarea clădirii și mutării Bibliotecii.“

Lucrările adunării generale din 6 aprilie 1924 au fost publicate, cuprinzând și rezumatul ședințelor de Comitet și darea de seamă din 1923. Cuvântul înainte, este o sinteză a activității Societății la împlinirea a patru ani de la înființare. Nu fără emfază, autorii cuvântului declarau:

„Împlinind patru ani de existență, Societatea Culturală „V.A. Urechia“ privește cu satisfacție trecutul de muncă al membrilor ei, prin a căror străduință Societatea a parvenit să însumeze un fond însemnat; iar pe tărâmul cultural prin seria de conferințe ținute de cei mai de seamă învățați ai țării și sprijinită de Uniunea Universitară Franceză a dat un imbold fericit celorlalte societăți și o față nouă orașului Galați, pe vremuri numai eminentamente comercial.

Cu cheazășia acestui trecut, Societatea Culturală „V.A. Urechia“ privește cu încredere viitorul și mulțumind tuturor celor ce cu fapta și cu banul au ajutat-o, nădăjduiește că în curând va sosi ceasul când, înălțând mărețul palat al culturii, adăpostind cum se cuvine cultura românească ca și cultura universală, va atrage privirile și celor de peste Prut și celor de peste Dunăre spre orașul lumină în răsăritul României Mari.“

Darea de seamă este o trecere în revistă a mersului Societății de la înființare, a modului ei de acțiune, a acumulărilor materiale pentru construcția propusă, a activităților culturale cu dublu scop:

„Sunt patru ani de la încheierea Societății noastre – glăsuia raportorul, Fl. Begnescu–, patru ani de muncă, de când ideea de a înzestra cu un palat cultural orașul nostru, și de a adăposti în el Biblioteca «V.A. Urechia», a răsărit în sufletul și inima cetățenilor intelectuali gălățeni, care au pus bazele Societății Culturale «V.A. Urechia»“, a-i cărei membri suntem cu toții de la început.

Plecați în ziua de 14 Decembrie 1919, dată ce va rămâne memorabilă pentru Societatea noastră, și numai cu idealul sufletesc, acela care cu perseverență și stăruință străbate totul, putem spune că astăzi, după patru ani de muncă și trudă, Societatea încheagă atunci a ajuns, cu perseverența și idealul acelora ce i-au pus temelie, la un rezultat real și cât se poate de mulțumitor.

Nu mă voi referi la munca asiduă și dezbrăcată de oarece interes personal al Comitetului căruia dv. i-ați încredințat conducerea. Fiecare cetățean ce simte românește are datoria să contribuie la opera întreprinsă de Societatea Culturală «V.A. Urechia» și Comitetul său de conducere nu și-a făcut decât datoria.

Trebuie, și suntem datori cu toții, ca să slăvim în această adunare, care încheagă patru ani de muncă, pe aceia care au plecat spre ideal alături de noi, dar care prea repede ne-au părăsit.

Cinstim memoria mult regretatului nostru membru de onoare fondator Deodat Țăranu, care a plecat la muncă odată cu noi și care a lăsat Societății și din rodul muncii sale de o viață întreagă, testându-i suma de o jumătate de milion.

Cinstim memoria regretatei Ecaterina Carp, născută Malaxa, care prin actul încheiat cu Societatea noastră, a făcut ca numele său să fie totdeauna legat de acel al Societății Culturale «V.A. Urechia».

Cinstim memoria regretatului Damian Drăgănescu, care nelipsit din nici o inițiativă culturală, ori de binefacere, nu a lipsit de la început dintre noi și ca membru fondator, cu cunoscuta-i modestie, a donat Societății suma de 9.664 lei, când era încă în viață.

Numele lor vor rămâne neșterse în anele Societății și în sufletele noastre.

Astăzi Societatea, după o muncă de patru ani, a realizat pentru scopul clădirii Palatului Culturii o sumă de peste 2 milioane lei, și posedă imobilul din strada Domnească, nr. 59.

Suntem datori a mulțumi d-lui I. Prodrom, Primarul orașului și Onoratului Consiliu Comunal, care în bugetul orașului pe exercițiul curent au prevăzut pentru fondul Societății suma de un milion lei, care intră în suscitatal capital total.

Suntem datori iarăși cu această ocaziune a mulțumi d-nelor, d-șoarelor și d-lor din societatea gălățeană, care de atâtea ori au contribuit cu prețiosul domniilor lor concurs la reușita festivalurilor și serbărilor în beneficiul sporirii fondului Societății.

Societatea neavând încă un sediu propriu pentru ședință, Comitetul său s-a putut întruni regulat în saloanele d-lui Dall'Orso, Const. Codreanu, frații Mantu și Bogdan, și cum d-nea lor fac parte din Comitetul de conducere, cred a fi în asentimentul dv. al tuturor de a le aduce mulțumirile noastre. Comitetul, în cursul celor patru ani, a ținut optzeci de ședințe, în afara de adunările generale ce s-au ținut de obicei în salonul de recepție a Palatului Administrativ, ori în incinta în care ne aflăm, grație buneivoinței domnului Prefect de Județ și Domnului Director al Liceului.

Comitetul este în neplăcuta situație de a declara că, cu toate silințele sale, nu a putut încă îndeplini dezideratul statutelor, de muta provizoriu Biblioteca «V.A. Urechia» în localul ce posedă. Nu este însă vina sa. Societatea «V.A. Urechia», Societate Culturală, nu putea să uzeze de un eventual drept de a evacua forțat o altă instituție de cultură, căci după cum cunoașteți imobilul Societății este ocupat de Ministerul Instrucțiunii pentru dormitorul Școlii Normale de fete. Toate numeroasele intervențiuni scrise sau prin delegații prezentate d-lui Ministru al Instrucțiunii Publice, o interpelare chiar în Parlamentul țării, nu au avut încă un rezultat cu toate promisiunile d-lui Ministru. De alfel d-l Ministru i s-au amintit din nou promisiunile făcute de pe Banca Ministerială cu ocazia interpelării d-lui Deputat Ionescu și credem că cu ocazia terminării anului școlar, d-sa le va aduce la îndeplinire, și în vara aceasta, după amenajările pe care Societatea le va face imobilului său, Biblioteca va putea fi mutată provizoriu și pusă la dispoziția marelui public. Odată ce lucrul acesta se va fi realizat, Societatea va putea merge mai departe spre realizarea palatului cultural al orașului.»⁴¹⁾

Inercările organizării de activități culturale datează din primii ani de funcționare, spectacole cinematografice, artistice și serbări, considerate în primul rând ca aducătoare de venituri, încasate integral ori procentual de Societate. De exemplu, spectacolul cu revista „La Calendele grecești“, menționat în dările de seamă tipărite ca o realizare deosebită, a fost scris de R. Constantinescu și G. Mihăilescu, lecturat în ședințe ale Comitetului executiv al Societății, pus în scenă de soția amiralului Eustațiu și N. Mantu, interpretat de „artiști“ gălățeni, prezentat de câteva ori, realizând o bună rețetă în beneficiul Societății.

Și directorul Bibliotecii, C. Calmuschi, a realizat (regizat) spectacole cu elevii liceului, elevele Școlii normale de fete și „domnișoare din elita Galațiului“. În noiembrie 1921, a solicitat sprijinul Societății pentru cumpărarea combustibilului necesar bibliotecii, unde trebuia „să înceapă în sala bibliotecii, repetițiile revistei mele «Noi suntem urmașii Romei» ce se va reprezenta în folosul Societății Culturale «V.A. Urechia» și a Societății Asistenței Publice.“

La unele spectacole valoarea билетelor era destul de mare. De exemplu în martie 1922 s-a închiriat filmul „Crinul vieții“, înscenat de Miss Loie Fuller, după opera M.S. Regina“, la care alături de bilete s-au editat programe de lux cu preț separat⁴²⁾, venitul net fiind sub nivelul cheltuielilor.

S-a încercat și organizarea unor spectacole în colaborare cu instituții teatrale, cum a fost proiectatul festival „Molière“ împreună cu Teatrul Național din București, dedicat tricentenarului marelui scriitor, amânat din cauza alegerilor.

Conferințele publice, științifice, de cultură generală națională și universală, de informare și educație socială, precum și seratele literare ori muzicale au făcut obiectul unor inițiative meritorii. Sporadice la început, așezate în programe și cicluri cu tematici omogene mai apoi, cu deosebire pentru perioada 1922–1928, au ocupat un loc ce merită a fi reținut de istoria Societății „V.A. Urechia“. După 1930, eforturile fiind concentrate spre construirea Palatului, conferințele au fost întâmplătoare.

Este de subliniat încercarea de a pune bazele unei Tribune permanente a conferențiarului, inclusiv

⁴¹⁾ Societatea Culturală „V.A. Urechia“. Darea de seamă..., 1925, p. 7–8

⁴²⁾ Op. cit., f. 31, 342

instituirea unor cicluri tematice cu sprijinul Ateneului Român și al Academiei Române.⁴³⁾

La Tribuna conferențiarului Societății au urcat, alături de intelectualii gălățeni, personalități ale vieții culturale și spirituale românești și străine. S-au abordat o diversitate de subiecte științifice, literare, artistice, filozofice și politice, ceea ce atestă contribuția și preocuparea Societății pentru întreținerea efervescentei vieții intelectuale, pentru informarea și formarea culturală a comunității gălățene. Au fost prezenți reprezentanții ai vieții științifice și culturale din România și din străinătate, Franța în special. Este de reținut sistematicul efort pentru contactarea și obținerea acordului virtualilor conferențieri, pentru întocmirea programelor pe cicluri, pentru măsuri organizatorice, de la stabilirea spațiului de desfășurare, la tipărirea afișelor, informarea publică, difuzarea biletelor, până la „spectacolul artistic“, uneori.

Comitetul executiv miza pe faptul că prezența unor personalități de marcă va atrage publicul, se vor realiza și veniturile atât de necesare începerii lucrărilor la Palat. Metodologia este demnă de consemnat.

În ianuarie 1922 se hotărăște organizarea primului ciclu de conferințe, programate a se ține în sala Teatrul Central, cu capacitatea cea mai mare în Galațiul vremii. S-a stabilit prima listă de posibili conferențieri ce urmau să fie invitați în vederea alcătuirii programului pentru lunile februarie–mai. Mizându-se pe un efect sensibilizator, scrisorile au fost însoțite de prima darea de seamă a Societății, tipărită în 1921, care punea în temă cu scopul și primele realizări dătătoare de speranțe pentru realizarea lui.

Au fost invitați N. Iorga, S. Mehedinți, I. Simionescu, Grigorovici, Dr. Urechia, C. Banu, Ovidiu Densușianu, Osvald Teodoreanu și I. Petrovici.⁴⁴⁾

După două luni secretarul general al Societății, dr. Fl. Begnescu, informa dezamăgit Comitetul executiv: „*la scrisorile adresate personalităților din țară, ... nu a răspuns decât d-l Ministru C. Banu prin șeful de cabinet*“, care comunica că ministrul „*cu vie satisfacție a luat cunoștință de noua formațiune Culturală «V.A. Urechia»*. În ceea ce privește fixarea conferinței, ... nu poate face promisiunea“.⁴⁵⁾

Unii și-au amânat venirea. Filozoful Ioan Petrovici (teucean la origine), de exemplu, va răspunde cu întârziere motivată, la 15 mai 1922.⁴⁶⁾

„*Răspund cu întârziere scrisorii Dvoastră prin care interveneați să fac o conferință la Societatea «V.A. Urechia» din Galați. Explicarea e că m-am reîntors în Iași abia la sfârșitul lui Aprilie când am și luat cunoștință de conținutul scrisorii Dv. Prins toată luna Mai la Iași, unde am reluat lecțiunile, cu toată plăcerea ce aș avea să fiu la dispoziția Dvoastră chiar în luna aceasta, nu o pot însă face. De altfel îmi închipui că ați și rânduit seria conferințelor pe acest an. Vă comunic totuși cu plăcere că pentru anul viitor prin Februarie – Martie, aș veni cu dragă inimă la Galați, dacă bineînțeles continuați cu conferințele și la anul, ceea ce îmi închipui că o veți face.*“

Primul eșec nu a dezarmat Comitetul executiv. Imediat se lansează invitații pentru o nouă serie de conferințe. Se uzează de relațiile personale ale membrilor Societății, dovedite a fi foarte utile, precum și colaborarea cu alte structuri culturale de stat ori private.

În 1922 se propune societăților culturale din Galați să devină membri ai Societății „V.A. Urechia, pentru că „*realizându-se cu un moment mai de vreme scopul, clădirea Palatului Culturii, toți, și în special societățile culturale, vor profita de aceasta, dat fiind că acest palat va fi apoi centrul cultural și de reuniune a tuturor societăților culturale.*“ S-a încercat reunirea acestora în „*Ateneul Gălățean*“, cu scopul conjugării eforturilor pentru organizarea de acțiuni culturale. Și-au dat acordul Cercul Cultural „Al.

⁴³⁾ Dat fiind importanța subiectului pentru istoria culturii gălățene, activitatea prin conferințe a Societății a fost tratată detaliat în N. Oprea Societatea Culturală „V.A. Urechia“ Galați. Conferințe publice. Vezi manuscris format electronic.

⁴⁴⁾ Societatea Culturală „V.A. Urechia“. Darea de seamă... 1923, p. 8, 12, 13

⁴⁵⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1), Soc. Cult. VAU..., f., 333

⁴⁶⁾ Ms. I/698.

Vlahuță“, Biblioteca și Cercul Cultural „Lyra“, Așezământul Cultural „Max Nordau“, și, din 1924, Biblioteca și Cercul Cultural „Ronetti Roman“.

Singura corespondență redactată sub antetul „*Ateneul gălățean al societăților culturale reunite*“, a fost o „Împuternicire“ pentru contactarea Ateneului Român în vederea întocmirii unui program de conferințe susținute de ateneiștii din București. Comitetul executiv al Societății a refuzat să semneze, antetul convenit inițial, *Ateneul Gălățean „V.A. Urechia*”, fiind modificat. Nu era vorba de orgoliu. Societatea Culturală era o structură creată cu scop bine motivat, pusă sub semnul autorității numelui patronului Bibliotecii Publice. Renunțarea la patronim putea avea consecințe negative.

În 1923 s-a încercat o colaborare cu Liga Culturală în stabilirea unui program comun. Farmacistul Aurel Scurtu, președintele filialei gălățene a Ligii, scria lui Fl. Begnescu: „*Sunt de acord. Liga nu va ține decor, este o conferință în fiecare lună. În decembrie la 5, în ianuarie la 15–20, februarie 15–20, martie 15–20 / celelalte duminici libere/.*”

Abia în anul 1924 se reușește programarea unui ciclul de conferințe, februarie – mai și octombrie – decembrie, continuat, prin amânare, în ianuarie 1925.

Informațiile și datele conservate oferă posibilitatea unei analize, fie și secvențială, a travaliului organizatorilor, a intențiilor de omogenizare tematică, a climatului cultural întreținut de Societatea Culturală „V.A. Urechia” în anii interbelici.

Invitații au fost puși în temă cu dublul scop al programului cultural, fiind solicitați să contribuie, cedând un procent din încasări. Unii au renunțat la drepturile lor, chiar și la cheltuielile de transport și diurnă, în favoarea scopului Societății. Se poate spune că astfel autorii conferințelor au participat la realizarea Palatului Cultural din Galați.

Corespondența, câtă s-a conservat, permite reconstituirea nomenclatorului celor prezenți și subiectele abordate, importantă pentru istoria răspândirii instituționalizate a culturii și construirea edificiului tribunei ei, parte a efortului național din anii interbelici pe calea civilizației moderne.

Darea de seamă la aniversarea primilor patru ani de activitate, sub titlul „*Conferințele Societății Culturale „V.A. Urechia*” inserează 25 de autori și teme abordate în perioada 17 februarie 1922 – 25 ianuarie 1925: „*În dorința îndeplinirii prevederilor statutelor sale, Societatea Culturală „V.A. Urechia” a organizat ciclurile sale de conferințe culturale, făcând apel la cele mai distinse persoane ale culturii și științei... Emulația produsă de acest îndemn în orașul Galați, nu poate să fie decât spre mulțumirea intelectualilor noștri și spre folosul culturii care este ținta spre care Societatea „V.A. Urechia” va merge mai departe conform statutelor ei.*”⁴⁷⁾

Tribuna conferențiarului Societății Culturale „V.A. Urechia” a fost inaugurată de George Trancu cu o temă de importanță majoră în epocă, *Societatea Națiunilor*, susținută la 17 februarie 1922. Următoarea intervenție a avut loc însă după un an, dificultățile fiind, probabil, generate și de condițiile puse de Societate, cedarea a 20% din încasări în fondul construcției Palatului Cultural. Afirmăția o susținem cu menționarea faptului că s-a negociat îndelung cu Ioan Timuș din București pentru expunerea *Aspecte din Japonia*, însoțită de filme documentare, ținută la 23 ianuarie 1923, care a adus un venit bun Societății, 2.000 lei.

La 19 februarie se hotărăște să se facă invitații personale ⁴⁸⁾ „*către D-nii I. Cantacuzino, Prof. dr. G. Marinescu, Prof. dr. Victor Babeș, Sadoveanu, Matei Cantacuzino, Argentoianu, Petrovici și Prof. Simionescu, solicitându-li-se a se înscrie pentru conferințe*”. Conferențiarilor de la „*Misiunea Universitară franceză urmează a fi invitați pe rând... conform scrisorii misiunii.*”

⁴⁷⁾ Dare de seamă..., Galați, 1925, p. 15

⁴⁸⁾ Op. cit, p. 21

Nu toți cei solicitați acceptau ori răspundeau la invitații; nu de puține ori organizatorii au fost puși în dificultate. Mihail Dragomirescu a fost invitat în 1924 să inaugureze primul ciclu de conferințe rostite de la pupitrul Societății de atenești, rugat fiind să-i contacteze pe cei ce vor dori să-și rostească opiniile la Galați. În locul lui răspunde I.C. Bobescu și el va deschide seria conferințelor anului cu expunerea *Momente din Viața lui Costache Negri*, cel ce ca pârcălab a început modernizarea Galațiului, iar ca locuitor al satului Mânjina a introdus județul Covrului în istoria revoluției din 1848, a primei Uniri din 1859 și în cele ce le-au urmat în a doua jumătate a secolului.

Ion Tohăneanu îl invitase pe Octavian Goga, care trebuia să vină la Brăila, după cum îi comunicase Ionel I. Teianu, întâlnire contramandată, scriitorul nefiind de găsit. I. Tohăneanu a comunicat vestea lui Fl. Begnescu, întrebând în disperare: „Cum azi e miercuri, arată-mi ce să fac? Pe cine anunț la afișe? Pe generalul Rudeanu?”

Acesta era în evidențe ca virtual conferențiar, promitea și amâna, ultima fiind făcută printr-o scrisoare redactată în 1924 din gara Galați, reprogramată telegrafic pentru luna mai, apoi octombrie de la Chișinău, cu tema „Pacea de la Versailles și neamul Românesc”, ce trebuia să preceadă sau să urmeze conferinței despre *Societatea Națiunilor* din 1922. Va fi prezent la pupitrul conferențiarului în octombrie 1924.⁴⁹⁾

Afișul îl va anunța pe Alex. Periețeanu, director și inspector general CFR, care a abordat o temă de actualitate, *Problema Monetară*, având în vedere starea finanțelor imediat postbelice.

De la o problemă economico-financiară se trece la una ce ține de genetică și rezultatele cercetării în domeniu, susținută de academicianul, dr. Ion Cantacuzino. Foarte exact, savantul, fără a reproșa, cere precizarea datei, ca urmare a modificării celei stabilite: „*Titlul conferinței mele va fi: Generațiunea spontană și originea vieții. Eu înțelesesem că va avea loc Duminică, 6 aprilie; ori, în scrisoarea pe care Mi-ați trimis o văd indicată ziua de 7 aprilie. Te rog să mă lămurești în această chestiune.*

În caz că dispuneți de un aparat de proiecțiune, voi avea câteva diapozitive de proiectat.”⁵⁰⁾

Dr. I. Cantacuzino a inaugurat colaborarea Societății „V.A. Urechia” cu oamenii științelor medicale pe durată îndelungată, în special cu neurologul, academicianul, dr. Gheorghe Marinescu, care se va atașa Societății timp de peste un deceniu, pentru realizarea programului cultural, conferențiar și organizator, expert și martor în procesul privind imobilul, cum s-a văzut.

Gh. Marinescu era obișnuit să conferențeze pentru strângerea de fonduri în vederea realizării de edificii culturale și sociale. Acționa în acest scop ori unde se afla și era solicitat.

În anul 1924, îi scria lui Iosif Dona: „După cum știi, studenții în medicină își clădesc căminul lor, destinat a-i pune, în parte, la adăpost de mizerie. Este a noastră datorie de a-i ajuta. Am făcut la București două conferințe, care le-au adus 20.000 lei.” După ce îl informează că va ține o conferință la Constanța, „în folosul liceului „Mircea” (construire de local)”, conchide: „Nu uita, iubite Coleg, c-avem datorii sfinte de împlinit față de studenți, și orice mână de ajutor ce le dăm vine și în folosul țării și al nostru. Faci un sacrificiu, ca și mine, dar el va fi larg răsplătit în conștiința c-am făcut o faptă bună”.

⁴⁹⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1), Soc. Cul.VAU, f. 111–112, 160: Luni 14 IV 1924. Domnule Președinte, Am primit amabila Dtră invitațiune însă, după cum vedeți, împrejurări mai presus de voința mea mă obligă și mă împiedică astfel de a putea fi Duminică 20 la Galați, dacă este posibil a se amâna pentru 7 zile, voi fi cu siguranță Duminică 27 Aprilie la Galați pentru ține conferința. Subiectul îl voi comunica în cursul acetsei săptămâni. Scriu aceste rânduri din Gara Galați, în cea mai mar grabă și rog a fi scuzat de neglijența cu care sunt întocmite. Primiți vă rog încredințarea considerației mele deosebite. Generalul V. Rudeanu

22 X 1924 Chișineu., Iubite Domnule Președinte, Vă rog să aveți deosebita amabilitate de a pune conferința mea, din ziua de 16. X. inclusiv, înainte la orice dată. Subiectul rămâne tot cel vechi „Neamul Românesc după pacea de la Versailles”. Ași fi vrut mai curând, dar nevoile serviciului sunt atât de numeroase și imperioase aci în Basarabia încât nu mai pot absenta fără neajunsuri. Vă încredințez iubite Domnule Președinte de mult distinsa mea considerațiune și vă rog să binevoiți a primi expresiunea sentimentelor mele cele mai sincere și deosebite. General V. Rudeanu

⁵⁰⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1), Soc. Cult., f. 56, 76, 93, 87, 111, 310

Își formase un crez despre rolul intelectualului: „*Scopul omului de știință este căutarea adevărului, iar idealul lui, bunăstarea omenirii.*“⁵¹⁾ A murit cu gândul neîmpăcat că nedreptățile dominau în România. În testamentul redactat în 1938, cu trei zile înainte de a pleca „în lumea din care nimeni nu s-a mai întors“, transmitea generațiilor de după el: „*adevărul trebuie spus: prea multă nedreptate în blagoslovita țară românească! Ea este datorită ușurinței sau grabei cu care s-au dezlegat problemele vitale ale patriei. Lipsa de adevărată educație cetățenească și a sentimentului datoriei, precum și orgoliul imens sau unele ambițiuni trecătoare au dat naștere la multe anomalii sociale. Cine le va îndrepta? Când oamenii noștri politici sau guvernânții noștri vor îndrăzni să privească în față cruda realitate și-și vor da seama de greșelile făcute?*“⁵²⁾

Câte din aceste gânduri va fi transmis profesorul Gh. Marinescu comunității gălățene de la pupitrul Societății Culturale „V.A. Urechia”? Câți dintre cei prezenți la întâlnirile cu el vor fi înțeles mesajul lui? Cert, unii dintre membrii Societății care au și acționat cu tenacitate pentru împlinirea nobilei scop propus, construirea unei moderne „Tribune“, de la pupitrul căreia să se propăvăduiască astfel de adevăruri.

Cu această convingere va fi alături de Societatea Culturală „V.A. Urechia” până la sfârșitul vieții. A găsit și la Galați un teren de acțiune, de implicare directă în ridicarea culturală a oamenilor pentru progresul general al societății românești, cum o făcea oriunde se afla.

În prima scrisoarea, 19 martie, trimisă lui Fl. Begnescu, propune ca și la Galați să se facă o colecție „*pentru subscripția pe care o face «Universul» în favoarea studenților*“. Aici, însă, încasările mergeau la fondul Palatului Cultural.

Conlucrarea s-a bazat și pe prietenia cu dr. Fl. Begnescu, extinsă și la ceilalți membri. În decembrie 1924 anunța noua conferință, *Despre spiritism*, lui Aurel Bogdan, președintele Societății, care își exprimase dorința de a participa la sărbătorirea a 60-a aniversare a dr. Gh. Marinescu organizată de Academie și minister odată cu a 70-a aniversare a dr. V. Babeș, scria lui Aurel Bogdan: „*Am fost foarte fericit primind telegrama prin care îmi amintești că binevoști a lua parte, cu sufletul, la sărbătoarea modestului dvs. Conferențiar de la ateneul «V.A. Urechia».* Vă rog să arătați salutările mele cordiale amicului Begnescu și tuturor membrilor Societății.“⁵³⁾

Urmând la pupitrul gălățean al conferențiarului imediat după dr. Cantacuzino, dr. Gh. Marinescu îl continuă, s-ar putea spune, și tematic, cel puțin cu primele subiecte abordate. A considerat tribuna publică de la Galați, la fel ca cea de la Ateneu și de oriunde avea ocazia, „*atelier de aplicații deosebite*“ a cercetărilor sale. El va susține un ciclu de expuneri, însoțite de demonstrații cu plașe și proiecții, urmate de consultații acordate celor ce doreau.

Era un om al detaliului organizatoric, venirile lui la Galați fiind precedate de scrisori pentru definitivarea temei, precizări privind condițiile de expunere, modificări ale orei sosirii, detalii de ordin personal: „*în cameră vreau o ceașcă de lapte cald*“. Definitivarea primei teme și celor ce aveau să urmeze a făcut obiectul a patru scrisori între 19 martie și 21 aprilie 1924. În prima scrisoare a comunitat temele a două conferințe, „*Rolul intelectualilor în viața și civilizația națiunilor*“ și „*Viața, sufletul și opera lui Pasteur*“ (o tipărise în 1923), urmată de alte două scrisori, oprindu-se la primul subiect cu adausul „*și Gândirea biologică*“ și dacă va avea succes promitea a vorbi „*despre Spiritism și Metaphisică, la o dată asupra căreia ne vom înțelege când voi veni la Galați*“. În cea de-a patra scrisoare, anunța ora de sosire a trenului la Galați, rugând „*să preveniți pe aceea care au nevoie de concursul meu medical*“, inclusiv prin

⁵¹⁾ Acad. dr. A. Kreindler. *Viața și opera profesorului Gheorghe Marinescu*. Buc., 1954, p. 31

⁵²⁾ Corespondență (1889–1938) Gheorghe Marinescu. Buc., 1968, p. 11, 51

⁵³⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1), Soc. Cult., f. 176

presă.⁵⁴⁾

Cu prima temă el se va fi adresat și autorilor Societății Culturale „V.A. Urechia”. Coborând din laboratorul cercetărilor fundamentale biogenetice în cel al practicii sociale, aduce un suport teoretico–științific gestului membrilor acesteia. Conferința *Rolul intelectualilor în viața și civilizația națiunilor și gândirea biologică*, susținută în aprilie 1924, confirmă concepția lui despre rolul cercetărilor și descoperirilor științifice: „*Știința pură din laboratoare trece de-a dreptul în uzine și în atelierele unde primește aplicațiile cele mai deosebite.*”

În octombrie revine și rostește conferința „*Hipnotism, Sugestie și Gândire*”, completând aria temei propuse inițial.⁵⁵⁾ Cu această temă și cele ce i-au urmat, profesorul a coborât de la tribuna Academiei, unde, în mai 1922, comunicase opiniile sale de cercetător și specialist neurolog al domeniului și pericolul invaziei de „doctori în științele oculte”, sprijiniți și de presă, la tribuna Societății Culturale din Galați, pentru a-și face „*datoria, în calitate de profesor de neurologie*”, de „*a reabilita hipnotismul, de a protesta în contra acestor «doctori de științe oculte», – căci asemenea științe nu există, știința fiind lumină și adevăr..., acești oculțiști... întrețin un spirit de obscurantism.*”

Istoria se repetă: cum ar aprecia savantul generalizarea astăzi a practicării „ocultismului” susținută cu „generozitate” de mas-media?

Convins de importanța și bunele intenții ale membrilor Societății Culturale „V.A. Urechia”, profesorul Marinescu a înțeles să fie alături de ei, să-i ajute pentru a aduce la pupitrul Societății savanți și buni oratori pentru public. În octombrie a comunicat lista „colegilor” care au acceptat, urmând a fi contactați pentru stabilirea programului: „*domnii Babeș, Murnu, Gusti, Țițeica, Simionescu, Rădulescu–Motru și Dr. Mironescu, conferențiar la Facultatea de medicină și excelent conferențiar pentru public. Dl Gusti, foarte ocupat, n-ar putea veni decât în timpul vacanței de Paști.*”⁵⁶⁾

Promisese lui Aurel Bogan că va îndeplini „dorința exprimată” de acesta la 17 decembrie, și în ianuarie va vorbi „*«despre spiritism», în condițiile deja cunoscute.*” Organizatorii îl programează fără să-l înștiințeze pentru 4 ianuarie 1925. Deși surprins că nu a fost prevenit, avea și dificultăți de sănătate, succesul pe care l-a avut expunerea despre hipnotism, conjugată tematic cu cea despre spiritism, proiectată încă din 1923, l-a determinat să accepte programarea: „*Vă rog să mă credeți că nu m-așteptam ca conferința să fie așa de curând; ar fi fost bine să mă preveniți mai de timpuriu; în sfârșit voi veni pentru că ați anunțat-o. Conferința aceasta este cea mai dificilă pentru care voi face proiecție, dar diapozitivele mele sunt 9/12. Preveniți dar ca să se găsească un chasiu de acele dimensiuni, almintrelea nu se va putea face proiecție*”⁵⁷⁾, detalia el.

Următoarea prezență la tribuna Societății Culturale a lui Gh. Marinescu este atestată arhivistic în decembrie 1926. Tema se înscrie în intențiile formulate în 1922 la Academie, combaterea acțiunilor așa numiților „doctori de științe oculte”, care, între altele, „descopereau și criminali”. Abordând teoria lombrosiană, în vogă încă de la sfârșitul secolului XIX, savantul neurolog va prezenta viziunea sa privind *Teoriile lui Lombroso despre crimă, geniu și nebunie*, sperând ca va interesa „*publicul cult din Galați*”. Pentru accesibilitate a venit cu „*proiecții și demonstrații*”; a rugat insistent de „*a se face cele necesare*

⁵⁴⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1), Soc. Cult., f. 94, 99, 106, 113, 157

⁵⁵⁾ Dr. G. Marinescu. Hipnotismul din punct de vedere terapeutic și medico–legal. Analele Academiei Române. Memoriile Secției Științifice. Seria III, Tom.I. Mem. 7. (Extras) Buc., 1922, p.1–2 (93–94)

⁵⁶⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1), Soc. Cult., f. 162

⁵⁷⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1), Soc. Cult., f. 182

ca toți și eu de asemea să fie mulțumiți. ⁵⁸⁾

Tot în anul 1926, va fi conferențiat despre cancer, cum reiese din scrisoarea dr. G. Teodorescu către Societatea Culturală.

Ultima conferință a savantului Gh. Marinescu, consemnată arhivistic, este *Viața sufletul și opera lui Pasteur*, proiectată în 1924, ținută în 4 decembrie 1927, după participarea sa ca martor în procesul pentru imobilul Societății. ⁵⁹⁾ În anul 1936 a intenționat de a mai veni la Galați, dar sosirea nu este atestată.

S-a insistat pe relația dintre savantul Gh. Marinescu și Societatea Culturală cu intenția de a completa informațiile, puse în circulație publică prin volumul citat, *Corespondență (1889–1938)*, cu participarea omului de știință la viața publică gălățeană, pentru a fi reținută de istoria culturii gălățene și contribuția sa la ridicarea Palatului Cultural „V.A. Urechia”.

Probleme ale medicinei și a măsurilor profilactice privind sănătatea publică și individuală au fost abordate de la tribuna Societății gălățene de o sumă de personalități ale vremii, fie și numai cu o singură prezență la pupitru. După refuzul dr. E. Steiner pentru luna mai 1924, dar cu nădejdea „*că voi putea să am prilejul fericit la toamnă*”, dr. Theodor Mironescu, recomandat ca bun orator de către Gh. Marinescu, va conferența despre „*Principii de alimentație, dietă și regim*” în ianuarie 1925, pentru ca în 1926 să-și exprime regretul că nu poate da curs invitației, lăsând a se înțelege că va veni în anul 1927. ⁶⁰⁾

Amânări au mai fost solicitate și de către dr. V. Babeș din cauza sănătății. A promis că va veni și va susține mai multe conferințe, timpul implacabil curmând în 1926 buna intenție a savantului. Este posibil că va fi dorit să-și înceapă seria de conferințe cu tema susținută la Ateneul Român în 1925, *Credință și știință*, în care era abordată problematica tratată și de dr. Gh. Marinescu, dezvoltarea intelectuală și falsitatea făcătorilor de minuni. ⁶¹⁾

În 1927 urma să sosească, pe 27 decembrie, nepotul lui V. Babeș, dr. Aurel A. Babeș, colaborator al unchiului său și președinte al Societății de Anatomie, care și-a propus să susțină un ciclu de conferințe privind boala secolului. El va scrie doctorului Begnescu:

*„Société Anatomique de Bucarest
Dr. A Babeș Président, Maitre de Conférence
Iubite Dle Begnescu,*

Aș dori ca în primul rând să te asigur că doresc ca susținerea conferinței promise să fie numai o amânare și nici decum o renunțare.

Sunt multe motive cre m-au hotărât a amâna conferința; cel mai important însă este că doresc ca conferința să afcă parte dintr-o campanie bine organizată de luptă în contra cancerului. Cum însă în această campanie sunt alte etape care trebuiesc să preceadă conferința, care nu au fost realizate, mă văd obligat a o amâna.

Venirea mea la Galați constituie dealfel pentru mine și o deosebită plăcere, aceea de a petrece câteva momente în sânul familiei Dtale, care mi-a dat o atât de largă și prietenească ospitalitate în vremurile grele.

*Complimente și sărbători fericite la toți ai Dtale,
Cu dragoste, A Babeș* ⁶²⁾

⁵⁸⁾ Op. cit., f. 288

⁵⁹⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1), Soc. Cult., f. 253

⁶⁰⁾ Idem, f. 165, 175, 176, 185

⁶¹⁾ Ms. II/54; Mihai Neagu Basarab. Victor Babeș. Buc., 1988, p. 171–172.

⁶²⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1) Soc. Cult., f. 238

Nu și-a pus în practică proiectul. O campanie de educație publică privind cancerul va propune și dr. George Teodorescu într-o scrisoare trimisă Societății Culturale la 5 ianuarie 1927, devansându-l în intenții pe dr. A. Babeș. Este de reținut această ofertă de program tematic propus de specialiști pentru a folosi cadrul organizatoric al Societății în activitatea de educație publică, cu intenția de extindere la alte instituții de pe raza județului, simțită ca datorie cetățenească:

„Scopul acestor conferințe este de a populariza câteva noțiuni asupra teribilului flagel constatată fiindcă boala face ravagii în toate straturile sociale din cauză și că marele public nu are nici o educație în prealabil...

Un început de propagandă l-am făcut anul trecut, când am vorbit la Sfinții Împărați (Căminul Cultural de pe lângă Parohia „Sfinții Împărați“ din Galați, cu o intensă activitate privind educația cetățânească, condusă de preotul Ludovic Cosma, membru fondator al Societății „V.A. Urechia“), iar anul acesta la o societate de sport, unde am fost invitat cu multă insistență.

Știu de asemenea că aproape concomitent cu Conferința de al Sfinții Împărați, s-a ținut și la Societatea Urechia de dr. Marinescu o conferință cu același subiect! Dar 1 sau două conferințe la populația Galațiului este egal cu nimic!

De aceea anul acesta am hotărât să duc lupta contra cancerului mai aprig, ținând o serie de conferințe în diverse centre ale orașului, în diferite săli publice care îmi procură această ocaziune, pe la școlile primare pentru părinții copiilor – poate chiar și la Universitatea populară, sub o formă mai detaliată bineînțeles, apoi cred că va veni rândul câtorva comune mai mari din județ.

Mi-ar fi foarte plăcut Onorate Domnule Președinte ca la Propaganda Socială și Culturală pe care intenționez să o întreprind, «Societatea Ureche»(sic) din Galați ar binevoi să-mi dea concursul⁶³⁾, conchidea dr. Teodorescu. Câți îl urmează astăzi?

Conferențiarilor din alte domenii abordau temele ce le aveau la îndemână, independente din punct de vedere tematic.

În decembrie 1924 a fost prezent profesorul Gheorghe Țițeica, vicepreședinte al Academiei, cu o temă despre diaspora română, *De la Românii din America*, comunitate ce se întărise prin emigrația ardelenilor după dualismul austro-ungar din 1867.

Al. Tzigara-Samurcaș a conferențiat despre *Rolul artei în România*, pentru ca Gala Galaction (*misionar*, precizează în scrisul tipărit) să susțină o temă de importanță atunci și acum, *Reeducarea noastră națională*, solicitat și la Brăila:

„Mult Stimate Domnule Begnescu,

Conferința pe care voi rosti-o în Galați, la Societatea Dv V.A.Ureche (sic) (15 II, viitor) se intitulează: «Reeducarea noastră națională». În același timp, fiindcă Brăilenii au prins de veste că voi fi la Galați, vor și ei să le vorbesc ceva.

Vă rog, deci, potriviți lucrurile în bună înțelegere cu dl Mircescu – aducătorul acestui cuvânt – ca să pot să apar în aceeași zi de 1 Februarie, în ambele orașe, Galați și Brăila (sau Brăila și Galați).

Cu deosebite salutări, G. Galaction⁶⁴⁾.

Eugen Botez (Jean Bart) împreună cu soția sa, Manya Botez și B. Metzner au participat la un festival organizat de Societate în ziua 1 februarie 1925⁶⁵⁾, susținând o seară literar-muzicală. Scriitorul a prezentat „citiri literare“, alternate cu interpretarea unor piese muzicale, „Preludii“ de Debussy, „Rapsodia II“ de Liszt, „Suite“ de E. Ksotisk Alf. Hurum, „La Gitana“ de Fritz Kreisler și „Air roumain“ de P. D.

⁶³⁾ Idem, f. 277–278

⁶⁴⁾ Ms. II/ 128

⁶⁵⁾ Ms.II/545; Vezi și Nedelcu Oprea. Gala Galaction și Jean Bart, Două scrisori inedite. Pagini dunărene, 1965, p. 166–168.

Sarasate, în execuția celor doi.

În aprilie 1925 va fi prezent la tribună filozoful C. Rădulescu Motru, contactat fiind de Ioan Borș, consilier la Curtea de Apel, membru al Comitetului Societății; acesta va atrage atenția asupra măsurilor organizatorice pentru că în aceeași zi erau și alte conferințe la Galați.

„Stimate Dle Begnescu,

Duminică 5 aprilie c. este conferința lui Rădulescu Motru despre „Ideologia Revoluționară”. Știți că Dl Președinte Bogdan mi-a spus să măduc pe la el și am fost, după cum ți-am comunicat, astfel că mi-a spus că vine și cu soția. Deci trebuie aranjat astfel ca să nu ne facem de râs, căci după cum s-a întrerupt seria conferințelor, dcă nu facem afișaj din timp și reclamă atât în ziare cât și verba, riscăm să nu avem lume de fel. Lucru ce Rădulescu Motru mi-a atras atențiunea că, cum mai sunt conferințe în această zi aci, la Galați, i-ar fi foarte neplăcut să vorbească într-o sală goală. Te rog ia înțelegere cu dl Președinte. Și eu am să caut să-l văd.

Trebuie rezervat o cameră cu 2 paturi.

*La revedere, cu deosebită considerațiune și prețuire, Ioan Borș“.*⁶⁶⁾

Rădulescu Motru în scrisoarea sa nu pune nici o condiție, ba roagă să nu fie nici cel puțin așteptat la gară, deși sosea noaptea:

„Stimate Domnule Președinte,

Sâmbătă 4 Aprilie, ora 11 noaptea, voi fi la Galați precum v-am promis, pentru conferința de a doua zi. Fiindcă ora este prea înaintată, rog să nu se deranjeze nimeni pentru gară. După cum am convenit cu d-l consilier Borș, voi merge la Hotel Athenée Palace. Binevoii numai a-mi reține aci o cameră din vreme. Titlul conferinței: Ideologia revoluționară.

*Cu cele mai prietenești salutări, C. Rădulescu Motru“.*⁶⁷⁾

Și în anul 1926 au fost unii care au comunicat că nu pot da curs invitațiilor. Ion Bianu scrie că o nouă răceală îl pune în imposibilitate de a veni la Galați. Spera însă să dea curs într-un viitor apropiat:

„Domnule Begnescu,

Când ne-am văzut aici eram răcit, în urmă m-am îmbolnăvit serios și a trebuit să stau câteva zile în pat, iar apoi să stau în casă spe a evita o altă răceală.

În asemnea condiții repetabile numai putea fi vorba să-mi fac plăcerea de a răspunde – cum aș dori din toată inima – la poftirea ce mi-ați făcut din partea unei instituții culturale atât de însemnată.

Deci deocamdată amânare – să dorim pe cât mai scurt timp.

*Salutări deosebit de prietenești, I. Bianu“.*⁶⁸⁾

Tot din motive de sănătate Nestor Urechia, contactat de M. Mantu, propune să vină la Galați la 10 sau 17 aprilie 1927, nepermițându-și deplasări în timpul iernii. El își va detalia motivația participării:

„Stimate Dle Mantu,

Fica mea, Dna Aimée Urechia, mi-a comunicat că ați dori să țin și eu o conferință la Societatea «V.A.Urechia». Ideea aceasta am avut-o, dar diferite împrejurări m-au împiedecat să pun în practică.

Marea dificultate, care se prezintă și anul acesta, este că starea sănătății mele nu-mi permite să mă deplasez în toiu iernii. N-aș putea să țin conferința decât în April (de ex. Duminică 10 apr., sau, preferabil Duminică 17 April, adică Dum. Floriilor). – Ca subiect, am ales ceva instructiv și amuzant: «studentimea română la Paris, în trecut». Este, în mare, descrierea traiului studentului V. A. Urechia la Paris. Ar fi o «causerie», făcând parte din comemorarea solemnă a împlinirii a 25 de ani de la moartea lui V.A.Urechia (+1901).

⁶⁶⁾ Arh. BVAU, Ds.XXII(1), Soc. Cult., f. 215

⁶⁷⁾ Idem, f. 215 ,216

⁶⁸⁾ Ms. I/699

Veți studia Dv din Comitet ce se poate organiza.

Bineînțeles, eu nu cer onorar de conferențiar. De asemenea nu veți avea nici o cheltuială pentru deplasare cu trenul, fiindcă am permanentul meu de inginer. Rămâne numai spezele de trai în Galați.

Vă rog să primiți prea stimate Dle Mantu, exprimarea sentimentelor cele mai alese, Nstor Urechia P.S. Cu aceeași poștă veți primi o broșură «Fermecătoarea Natură», un fel de antologie a lucrărilor mele literare.

Activitatea mea literară o puteți urmări în revista bilunară «Propilee literare».

I se face cunoscut și acceptă data fixată, pentru ca în martie 1927 să comunice imposibilitatea venirii la Galați:

„Prea Stimate Dle Dr. Begnescu,

Omul propune și ... D–zeu dispune. Mă pregăteam, cu atâta dragoste și entuziasm, să dau modestul meu concurs valoroasei Societăți Culturale «V.A. Urechia»... și iată că, într-o bună zi, a trebuit să întrerup orice activitate din cauza unei grave hipertensiuni arteriale. Doctorii consultați, printre care drul Dumitrescu – Mante, mi-a interzis, pe cel puțin două–trei luni, orice muncă fizică și intelectuală, cu obligația să stau în complet repaus.

Așa fiind, sunt nevoit să renunț a ține conferința proiectată pe ziua de 17 aprilie; această renunțare o fac cu cel mai adânc regret; conferința era gata, pusă la punct, nu mai aveam decât s-o țin...

Vă rog să comunicați dlui Președinte și onor Comitetului această nenorocită întâmplare și vă rog stăruitor să mă scuzați.

Am luat concediu de la Minister pentru a mă odihni și a urma tratamentul strict ordonat de doctori.

Bineînțeles că n-am pierdut speranța spre a putea, după întremare, să dau concursul meu Societății «V.A.Urechia».

Vă rog să primiți, prea stimate Dle Dr. Begnescu, încredințarea celor mai alese a mele sentimente. Inginer Nestor Urechia.”⁶⁹⁾

Tot în decembrie dr. Th. Mironescu va cominca și el că nu poate veni din cauza programului încărcat:

„Mult Stimate Domnule Begnescu,

Măgulit foarte mult de invitația ce mi-ați făcut în numele Cercului „Ureche” (sic) am înrâziat cu răspunsul ca să văd cum aș putea fxa mai bine ziua Conferinței ce doream a face.

Cu mare regret, însă văd că nu are să-mi fie posibil ca să pot ține conferința în anul acesta, fiind ocupat cu niște publicații în curs care mă împedică să prepar o astfel de Conferință.

Regret din tot sufletul, vă rog să mă scuzați că nu am putut răspunde amabilității Dv și vă rog primiți cu această ocaziune cele mai distinse salutări din parte-mi, Dr. Th. Mironescu”⁷⁰⁾

În ianuarie 1927, arhitectul S.G.Coțifide a propus lui M. Mantu și A. Bogdan ca să se facă un angajament cu trupa de teatru condusă de Hociung pentru două spectacole, un procent stabilit urmând a fi în folosul societății: „E vorba de o trupă de tineri și talentați actori din București, care au intenția să întreprindă un turneu prin orașele de provincie. Conducătorul trupei, Dl Hociung, un distis membru al trupei Sturza–Bulandra de la teatrul Regina Maria, îmi este un bun prieten. Cum știu că Galații are foarte rar plăcerea de a avea spectacole de teatru alese, cred potrivit ca această trupă să dea câteva reprezentații la Galați.

În ceea ce privește succesul moral al spectacolelor, vă pot afirma că iscusința actorilor și piesele ce pregătesc sunt cea mai bună cheazășie. Vă dau alăturat o notă numelui actorilor și pieselor ce vor fi

⁶⁹⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1), Soc. Cult., f. 260, 266, 285

⁷⁰⁾ Arh. BVAU, Ds. cit., f. 283–284

*jucate... Maestrul de Mircea Ștefănescu și Nebuniile dragostei de Ragnard*⁷¹⁾

Nae Ionescu va comunica în februarie 1927 imposibilitatea venirii la Galați, amânarea fiind făcută pentru alt an, fără a fi stabilit:

„Stimate Domnule Președinte,

Regret foarte mult că ocupațiunile mele și mai ales cursurile și examenele, – care se țin și Duminică, – mă împiedică să răspund la grațiosul d-v apel.

Voi fi însă cu totul la dispoziția d-v în alt an și onorat să fac o conferință la Societatea d-v.

Primiți vă rog, Domnule Președinte, încredințarea considerațiunii mele.

*M. Tonca*⁷²⁾

La 27 martie, Liga pentru Unitatea Culturală a Tuturor Românilor a organizat o festivitate aniversară dedicată unirii Basarabiei cu România, la care roagă să participe și membrii Societății:

„Cu onoare vă rugăm a lua parte la Șezătoarea festivă pe care Liga a organizat-o în onoarea Consulatelor Statelor Anglia, Franța, Italia cu prilejul sărbătorii celei de a IX-a Aniversare a Unirei Basarabiei cu Patria Mamă. Festivitatea va fi prezidată de D-l Ministru Trancu Iași.”⁷³⁾

Faustullus(?) va comunica lui Fl. Begnescu rezultatele intervențiilor pentru viitorii conferențieri: „prof. Mehedinți e ocupat până în mai. Asemenea și d-n prof. Tzigara-Samurcaș, care va dezvolta la Ateneu: «Puterea morală a Științelor». D-n conferențiar Universitar I. Jianu a promis a conferenția în mai; d-n prof. de Estetică M. Dragomirescu a promis pentru a treia Duminică: «Clasicism». Îi se va plăti numai cheltuiala. Cere a i se trimită o adresă formală direct d-lui, Aleea Băicoianu nr. 17, sau prin mine. Prin amici am întrebat verbal pe d-nii Prof. Tafrali și M. Dallea, Iași.”⁷⁴⁾

Totul fiind ipotetic, programările au fost contramandate.

Pentru prima parte a anului 1927 s-a stabilit un program cu sprijinul Fundației „Principele Carol”. D.V. Țoni cel care preluase atribuțiile cu privire la contactarea virtualilor conferențieri. El a stabilit cu Fundația o suită de cinci conferințe sub egida Societății, cantonate în domeniul istoriei și criticii literare și de artă; a comunicat la 29 aprilie programul pentru luna mai Secretarului general al Societății:

„Iubite Domnule Begnescu,

Dl Mugur, direct. general al Fundației «Principile Carol», mi-a comunicat că acceptă ca să se înceapă de la 8 mai înainte conferințele ce se vor ține la Galați sub patronajul Societ. «V.A.Urechia».

În cazul acesta prima conferință va fi Duminică, 8 mai, a dlui Marcu despre Dante.

Celelalte conferințe vor urma astfel:

15 mai dl O. Cizek despre Rembrandt

22 mai T. Vianu despre Centenarul romantismului

29 mai V. Voiculescu Lirismul în creștia populară

5 iunie Gh. D. Mugur Natura

Ar fi bine să anunțați toate acetse conferințe de pe acum chiar și v-aș ruga mult să-mi comunicați unde se vor ține.

Cu distinse salutări, D. V. Țoni“.

Ciclu de conferințe a început pe 8 mai, cu expunerea despre *Dante*, susținută de profesorul Alexandu Dem. Marcu. D.V. Țoni, deși nu a participat la prima conferință, a fost informat despre deficiențele organizatorice și și-a exprimat speranța că la următoarea, 15 mai, nu se vor repeta:

⁷¹⁾ Idem, f., 273–274, f. 275–276, 267–269

⁷²⁾ Idem, f. 264

⁷³⁾ Idem, f. 262

⁷⁴⁾ Idem, f., 263

„Stimate Domnule Begnescu,
 Rogu-vă să-mi comunicați dacă Duminica viitoare –15 mai– se va putea ține cu succes a doua conferință din ciclul anunțat – fiindcă astăzi plec – la ora 5 – la București și trebuie să anunț conferențiarul. Cine e conferențiarul Duminica viitoare?

Despre cum s-au desfășurat lucrurile Duminica trecută am aflat – dar nădăjduim că se vor repara în viitor..., la ce oră v-aș putea întâlni astăzi și unde ?

Cu distins salutări, D. V. Țoni“.

Nu a mai fost necesar. Directorul general al Fundației, G. Mugur, va suspenda telegrafic pe 14 mai trimiterea conferențiarilor: „Până la limpezirea situației de acolo nu poate pleca nici un conferențiar.“⁷⁵⁾

Ce trebuia să se limpezească? Este greu de precizat! Suspendarea ciclului de conferințe a fost o greșală, cum se comit ori de câte ori primează orgoliile, cele politice mai ales.

Programul ciclului pentru sezonul 1927–1928 a fost deschis pe 4 decembrie de dr. Gh. Marinescu, cum s-a văzut, căruia trebuia să-i urmeze, la 11 decembrie, scriitorul N. Batzaria, cu o expunere despre Anton Pann, dar a scăpat trenul. A fost însă prezent la pupitru, pe 18 decembrie 1927, profesorul Ioan Simionescu, membru al Academiei Române, geograf, om politic, cu o temă, ce s-ar potrivi mânășă și astăzi: *Bună Țară, Rea tocmeală.*⁷⁶⁾

A fost invitat și Osvald A. Teodoreanu care nu era programt, mizându-se pe solitudinea acestuia: participase în anul 1926 la programul de conferințe al Societății. La 17 decembrie va telegrafia: „*Sosit abia ieri din București, gripat și obosit, regret din suflet că nu pot răspunde amabilei invitațiuni care îmi amintește cele mai plăcute și înălțătoare momente ce am petrecut anul trecut la Galați, împreună cu atât de distinși și iubiți prieteni. Salut Festivalul vostru, căruia îi urez același srălucit succes și rugându-te a transmite omagiile mele întregii Societăți, primește însuși din parte-mi o caldă îmbrățișare.*“⁷⁷⁾

În ianuarie 1928, pupitrul conferențiarului la Galați a fost ocupat de Prințesa Cantacuzino cu tema *Politica culturală*, urmată de Nicolae Iorga, care telegrafia pe 19 ianuarie că „*sosește sâmbătă seară*“, deși în nu era înscris în program.

Conferințele lunii februarie încep cu Mihail Sadoveanu, oprit asupra unei teme predilecte, sursă de inspirație pentru romanele sale cu tematică istorică, *Cronicarul Ion Neculce*. A urmat la pupitru Al. Tzigara-Samurcaș, revenit după patru ani la Galați, tot cu o temă inspirată din arta plastică românească, *Două dimensiuni ale artei românești*. În aceeași lună generalul Rudeanu vine și reia o temă abordată de V.A. Urechia, de C. Calmuschi și presa interbelică, importanța orașului în zona de sud-est a României, *Galațiul și frontiera noastră de răsărit*.

În program sunt menționați Istrate Miclescu și dr. D. Mezincescu, fără precizarea temelor și dacă au venit ori nu.

Nu este lipsit de importanță să aruncăm o privire pe „*Evidența programării conferințelor. Domnii Conferențieri înscriși în Ciclul de Conferințe 1927–1928*“ în ciornă, așa cum s-a conservat.⁷⁸⁾

⁷⁵⁾ Idem, f. 257, 258, 259

⁷⁶⁾ Idem, f. 244, 279–280

⁷⁷⁾ Idem, f. 317

⁷⁸⁾ Idem, f. 279–280: Soc. Cult. V.A. Urechia. Evidența programării conferințelor. Domnii Conferențieri înscriși în Ciclul de Conferințe 1927–1928. Duminică 4 decembrie, Dl Profesor G. Marinescu, Viața sufletul și opera lui Pasteur, Ținută. Duminică 11 decembrie, Dl Batzaria, Anton Pan, Comunicat scăpat trenul. Duminică 18 decembrie, Profesor Simionescu, Bună Țară, Rea tocmeală, Ținută. Marți 27 decembrie, Dl Dr. Doc. A Babeș, renunțat. Duminică 15 ianuarie, Dna Prințesă Cantacuzino, Politica culturală. Duminică 5 februarie, M. Sadoveanu Cronicarul Ion Neculce. Duminică 12 februarie, Tzigara Samurcaș, Două dimensiuni ale arte românești. Duminică 19 februarie, Gral Rudeanu, [Galațiul și frontiera noastră de la răsărit]. Duminică 26 februarie, Dl Profesor Istrate Miclescu. Duminică 4 martie Dl Prof. Dr. Mezincescu, noiembrie 1927– martie 1928

Din lipsa evidențelor nu se poate reconstitui continuitatea lista conferențiarilor ce au urmat. Activitatea a continuat și după 1930, chiar dacă sporadic, în condițiile când preocuparea principală era construcția Palatului Cultural.

Dr. G. Angelescu a solicitat în mai 1930 amânarea datei conferinței sale, prin reprogramarea celui ce urma la pupitru după el:

„Iubite Domnule Ifrim,

Mă văd abligat să-ți scriu astăzi din nou, de oarece sunt absolut abligat să plec 10 zile și nu pot veni la 25 mai.

Pune pe cel ce trebuie să facă conferința la 8 Iunie să schimbe cu mine și eu voi veni la 8 Iunie.

Te rog să mă scuzi că îți fac aacest neajuns, însă chestiuni de familie mă forțază să plec la Viena pentru câteva zile.

Primește te rog salutările mele prietenești. Dr. G. Angelescu“⁷⁹⁾

Alternanța conferințelor susținute de români cu cele susținute de francezi în anul 1924 a avut un efect benefic asupra auditoriului, cunoscător sau nu al limbii franceze.

În programarea conferențiarilor francezi au fost implicate instituții și persoane, care s-au angajat cu seriozitate pentru a asigura prezența acestora la tribuna Societății Culturale „V.A. Urechia“. Președintele Aurel Bogdan a stabilit o primă legătură cu șeful Misiunii Franceze Universitare, Charles le Rey, prin Francis Rey, reprezentantul Franței în Comisia Europeană a Dunării la Galați, care trimis un concept de scrisoare către Consulatul francez, la rândul-i urmând a înainta propunerea Ambasadei Franței din București. Francis Rey a transmis o primă listă a conferențiarilor, obținută direct, iar consulatul din Galați îi face cunoscut că a făcut convenitele diligențe la Ambasadă.

Charles le Rey i-a făcut cunoscut că Ministrul Franței la București i-a comunicat propunerile și condițiile celor ce urmau să vină la Galați. A. Bogdan le acceptă, dar a solicitat și acordul unor conferențieri în acest scop.

Imediat s-a primit scrisoarea cu primele teme formulate de către conferențierii respectivi pentru programarea datelor: „*Comme suite à ma lettre du 12 fvrier, j'ai l'honneur de vous soumettre les deux sujets que M. Thauby pourrait traiter: Causerie: l'oeuvre de Napoleon I-er. Conférence: l'évolution de la Société française. Pour des raisons personnelles, M. Thauby désirerait être appelé à Galați au début du mois de Mars, soit le 1-er, soit le 8. M. Thevenin m'a indiqué les deux sujets suivants: Causerie: Renan, souvenirs personnels. Conférence: Mistral et la poésie provençale“⁸⁰⁾* temă extinsă la mișcarea provensală în expunerea susținută la Galați la 13 aprilie 1924, „*Mistral et le mouvement régionaliste en Provence“*.

Subiectele însă au fost schimbate chiar de autori, fără a se mai aștepta opinia organizatorilor. De exemplu, în ianuarie 1925, Henry Thauby a trimis două telegrame, una lui Fr. Rey la Comisia Europeană a Dunării, anunțând pentru 8 ianuarie conferința sa, *Un psychologue de l'incscient (sic) Marcel Proust* și a lui Amities Voilquin, pentru ca imediat să telegrafieze Societății Culturale, modificând subiectul său, *Debut de l'orientalisme dans la littérature française*, fără A. Voilquin.⁸¹⁾

Ciclul conferințelor susținute de membrii Misiunii Franceze a fost inaugurat în martie 1924 de H. Thauby, cu tema *L'évolution de la Société Française*, revenind mai apoi cu temele *La Renaissance* și *La révolution sociale du 18-ème siècle*.

A urmat la pupitru Y. Auger, care a prezentat pentru gălățeni o expunere despre scriitorul *Alfred de Vigny*, iar M. Thèvenin despre *Mistral et le mouvement régionaliste en Provence*.

⁷⁹⁾ Ms. II/833, copie xerox

⁸⁰⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1), Soc. Cult. VAU, f. 48, 43, 51, 59

⁸¹⁾ Idem, f. 204, f. 205

Biblioteca avea în colecție o scrisoare și o poezie a acestui prieten și colaborator al lui V.A. Urechia și Vasile Alecsandri, precum și manuscrisele muzicale ale *Cântecului gintei latine*, premiat la Montpellier, Mistral fiind președintele juriului. Nu știm dacă au fost expuse le-au văzut francezii.

Charles le Rey s-a oprit asupra vieții și operei lui *Victor Hugo* și *La littérature Française de la Renaissance*, urmat de Lébrun, care face trecerea de la literatură la arta plastică prin expunerile *La peinture Française de l'école de Barbizon*, *L'art Française de la Renaissance* și *La Révolution dans l'art dramatique du 17-ème siècle*, iar Henry încheie prima serie a expunerilor cu tema *Le Théâtre au 18-siècle*.

Lesne se poate constata construcția unitară a ciclului francez, cu teme derivate, *Renașterea*, principalele terenuri de manifestare ori succesive, secolele 17 și 18, din care nu puteau lipsi aspectele sociale ale revoluției franceze.

Tot în anul 1924 s-a dorit a fi aduse la Galați și trupe artistice franceze. Comitetul executiv a solicitat sprijinul lui Francis Rey de la Comisia Europeană a Dunării pentru a interveni în vederea susținerii de către Thibaut a unui concert la Galați. Legația Franței îi răspunde că problema se rezolvă numai prin impresarul acestuia.⁸²⁾

Societatea Culturală, ca de altfel și Biblioteca „V.A. Urechia“, a întreținut relații culturale cu toate consulatele existente la Galați, cu reprezentanții statelor membre ale Comisiei Europene a Dunării, materializate în donații de cărți, periodice și materiale documentare prin Societate sau direct Bibliotecii. Asemenea schimburi sunt atestate cu Franța, Italia (și prin Ministerul Instrucțiunii), Anglia, Germania, Grecia, Belgia, Spania, Suedia, Norvegia și altele. În arhiva Societății s-a păstrat lista nominală și adresele a 17 consuli din Galați⁸³⁾, deseori fiind invitați la reuniunile științifice și culturale organizate de Societate.

Unii conferențieri prezentau expuneri pentru realizarea de venituri proprii. Impresarul profesorului englez dr. Roeder, egiptolog, care a susțină tema *Egiptul și mormântul lui Tutankhamon*, a acceptat să cedeze cota pentru Societate după negocieri, prestabilind numărul și valoarea билетelor.⁸⁴⁾

Manuscrisele, bruiioanele sau rezumatele din presă ale conferințelor rostite pe dimensiunea celor două decenii ar fi fost un interesant material documentar pentru cunoașterea diverselor puncte de vedere expuse atunci pe o gamă atât de variată tematic, pentru caracterizarea ariei preocupărilor intelectuale, culturale, de informare și educație cetățânească a gălățenilor. Ziarista Eleonora I. Burbea de la *Galații Noi*, a simțit necesitatea rezumării conferințelor în presă, utilă publicului și Societății; va propune secretarului general Fl. Begnescu să-i fie trimise astfel de informații, fără a se da curs: „V-aș ruga – serviți indirect Soc. Urechia – dacă s-ar putea, ca după fiecare conferință, să mi se trimită un succint rezumat al acesteia. Între atâtea tineri din auditoriu se va găsi probabil unu, care ar avea amabilitatea să facă acest rezumat, ce cu plăcere l-aș publica apoi în ziar.“⁸⁵⁾

Structura surselor de finanțare a construcției reconstituită pe baza bilanțului Societății prezentat în 1924, singurul conservat arhivistic, poate fi reținută între aceste pagini ca model de conjugare a eforturilor individuale cu cele publice într-un scop nobil, extrapolată până la terminare construcției. Contribuțiile individuale unite cu subvenția instituțiilor administrației publice de stat, primăria și ministerul, se află investite în clădirea ce străjuiește „inima orașului“, *Palatul Cultural „V.A. Urechia“*

Pentru colectarea acestora s-a practicat largă gamă de mijloace prevăzută de statut: cotizații, donații, legate, subvenții, subscripții publice, timbre, cărți poștale ilustrate cu fațada palatului, „bilet – cărămidă – piatră – marmură“, loterii, serbări publice și școlare, conferințe, spectacole, baluri – organizate

⁸²⁾ Idem, f. 115

⁸³⁾ Idem, f. 90

⁸⁴⁾ Idem, f. 105

⁸⁵⁾ Idem, f., 302

diferențiat, pentru elită în sala Palatului Administrativ, cu invitații și prețuri pe măsură, în săli publice ieftine, pentru cetățenii de rând – denumite și „festivități ori serate dansante“. Toate au fost aducătoare de venit.⁸⁶⁾

Dintre cei 54 de membri fondatori până în 1924, 13 au contribuit cu sume de peste 10.000 lei (inclusiv Primăria Galați, Sfatul Negustorilor și Banca Marmorosch Blank), însumând 140.000 lei, 41 cu sume între 1.000 și 10.000 lei, respectiv 84.946,60 lei și 10 cu suma 500 lei, respectiv 5.000 lei; cotizațiile celor 173 membri activi au însumat 40.060 lei, totalul cotizațiilor fiind de 270.006,60 lei.

Donațiile persoanelor fizice au fost importante surse de finanțare. Între membrii de onoare fondatori se detașează Deodat Țăranu, deputat, care, cu al său legat testamentar de 500.000 lei, echivalentul valorii imobilului cumpărat de Societate în 1921, rămâne pentru istorie principalul investitor particular. După el a fost citată în 1924 Ecaterina Carp, vânzătoarea imobilului, căreia i s-a achitat 284.030,70 lei, diferența de 216.070,30 fiind considerată donație. Alte donații au însumat 35.395,30 lei. Pe 12 liste de subscripție s-au colectat 9.996 lei, iar valoarea biletelor „cărămizi, pietre și marmure“ vândute a fost de 21.129 lei. Totalul donațiilor a însumat 872.590,90 lei.

Veniturile proprii, chirii 91.000 lei, serbări, spectacole, conferințe, baluri, s-au ridicat la suma de 379.679,20 lei, plus dobânzile la capitalul depus în martie 1924, însumând 71.024 lei.

Primăria Galați este citată cu o primă contribuție de 1.000.000 lei, din două promise în decembrie 1923, condiționat de începerea lucrărilor de construcție în 1924, virată în contul Societății la 13 mai 1924.

Comisiunea Interimară solicită cu acest prilej ca Primarul să fie membru în Consiliul de administrație al Societății. I. Prodrom era membru în Comitetul general.⁸⁷⁾ De aici informația eronată din Almanahul al orașului Galați pe 1924, unde primarul este menționat la categoria membrilor de drept⁸⁸⁾, rezervată exclusiv Comitetului Bibliotecii.

Nu sunt menționate alte instituții și societăți, cum ar fi Cercul Intim–Club care a virat în 1923 suma de 5.000 lei „drept subvenție“, Tribunalul Maritim, care în 1921 a depus suma de 1.500 lei achiziționând bilete (cărămizi sau marmure).⁸⁹⁾

Conform bilanțului, la 30 martie 1924 averea Societății era compusă dintr-un capital lichid de 2.184.199,60 lei și imobilul, teren și clădiri, evaluate la 500.000 lei; deci valoarea totală a averii era 2.684.199,60 lei.

Aceasta înseamnă că ponderea surselor private (cotizații, donații, venituri proprii, dobânzi) în constituirea capitalului era de 63 %, iar contribuția Consiliului local Galați reprezenta 37 %. Până la terminarea clădirii ponderea contribuției financiare a administrației publice de stat locale și centrale, inclusiv pentru dotare, va depăși pe cea provenită din surse private, cum se va vedea mai jos.

Cum s-a ajuns la acumularea acestor surse? Arhiva fiind pierdută, este greu de stabilit exact. Datele din 1924 pot fi completate cu unele informații din alte surse. Între anii 1924–1932 capitalul Societății a crescut cu încă două milioane.

Conferințele au adus și ele venituri; dividendele la depozitele bancare de asemenea. Veniturile de la grădina/teatru „Paradis“ au fost substanțiale, numai pe primii trei ani încasându-se 180.000 lei, la care se adăuga și valoarea „biletelor-cărămidă“ aplicată pe biletele de intrare și încasările de la spectacolul lunar pentru Societate. Încă din 1923 s-a acceptat ca organizatorii de spectacole și activități distractive, în special în perioada sărbătorilor, să atașeze biletelor câte un „bilet-cărămidă“ de 2 lei, lărgind astfel aria

⁸⁶⁾ Idem, f., 328

⁸⁷⁾ Idem, f. 128, 42

⁸⁸⁾ Fl. Begnescu. Societatea Culturală „V.A. Urechia“. Almanahul, Galați, 1924, p. 13.

⁸⁹⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1) Soc. Cult. f. 35, 314

celor ce și-au dat „*obolul pentru realizarea palatului lor cultural*“.

Chiria plătită de Ministerul Instrucțiunii pentru clădirea ocupată de internatul Școlii Normale de fete, mică, însă în ani s-a adunat. Legatului lui D. Țăranu, se adaugă, în 1926, cel al lui Costandache Constantinescu, membru în Comitetul general, în sumă de 50.000 lei⁹⁰⁾.

La 11 mai 1931 era aproape stabilit să se închirieze o clădire pentru Biblioteca „V.A. Urechia“.

„*Relativ la imobilul Societății, chestiunea a rămas deocamdată în suspensie, din cauza schimbărilor ce se fac la primărie. Se admite însă ca închirierea imobilului Societății să se facă fără reparații și cu o chirie anuală între 20.000–120.000 lei. Se hotărăște apoi să se facă cât mai grabnic repararea exterioară a imobilului.*“⁹¹⁾

În anul 1932, Lucia Borș, în articolul *Biblioteca „V.A. Urechia“ din Galați*, face cunoscută suma capitalizată, insuficientă pentru construirea palatului. Pentru informare asupra remarcabilei inițiative și a eforturilor depuse în timp, începe prin a nominaliza componența Comitetului executiv din anul 1919, subliniind că „*toți în trecut și în prezent au depus și depun lăudabile eforturi pentru a organiza diferite festivaluri, baluri, serate muzicale, serbări câmpenești, conferințe instructive, cu conferențieri aduși și din alte părți, încununând astfel cu mult succes, greaua misiune impusă pentru binele public. Azi Societatea Culturală «V.A. Urechia» posedă un capital de 4.000.000 lei și este în căutarea unei clădiri pe care s-o amenajeze pentru scopurile sale culturale. Și astfel Gălățenii, numai datorită propriului lor efort, vor avea în curând, dacă nu mărețul palat visat, – un frumos cămin al culturii, pe care să-l arate cu mândrie celor ce vizitează orașul.*“⁹²⁾

Societatea Culturală nu putea renunța la Palat pentru un „*cămin al culturii*“. Va încerca din nou să obțină sprijinul public pentru trecerea la construcția propusă.

În 1932 a publicat un nou apel către comunitatea gălățeană, o foaie volantă intitulată „*Program*“. Pentru stimularea orgoliului local, s-ar putea zice, se atrage atenția asupra absenței instituțiilor culturale la Galați, „*primul port al României și unul din principalele municipii ale țării*“, în comparație cu „*alte orașe cu mult mai mici, mai sărace și de mai puțină însemnătate, care se mândresc cu numeroase așezăminte și lăcașuri de cultură; Aradul, Tg. Mureș, Sibiu, T. Severin, Craiova și multe altele au palate culturale, teatre în adevăratul sens al cuvântului, nu numai săli de cinematograful, biblioteci, săli de conferințe.*“

Orașul Galați cu ce s-ar putea mândri? Ce ar putea arăta el unui vizitator străin care s-ar interesa și de altceva decât mișcarea portului, docuri, pescării, șantiere și alte așezăminte industriale și de negoț?

Cu toate acestea, orașul nostru dispune de o neprețuită comoară națională – ce i-a fost dăruită acum vreo 40 de ani de către omul de bine și vrednicul român V.A. Urechia. Este vorba de o bogată bibliotecă, ce poartă numele generosului donator, una din cele mai înzestrate din țară cu zeci de mii de volume, mii de stampe și tablouri, manuscripte, medalii, monede și obiecte de muzeu.

Dar în ce stare se găsește astăzi? Îngrămădită în câteva încăperi din clădirea Liceului „V. Alecsandri“, ea corespunde foarte puțin scopului pentru care a fost creată, fiind prea puțin accesibilă marelui public.

De aceea câțiva oameni de inițiativă și de inimă au pus în ziua de 14 decembrie 1919 bazele unei societăți culturale, purtând tot numele V.A. Urechia...“ care „a strâns ca o albină, din cotizații, donațiuni, festivaluri etc. un fond, care azi se ridică la suma de aproape 4 milioane în numerar, plus imobilul din str. Domnească, nr. 59, în valoare de circa 4 milioane.

⁹⁰⁾ Idem, f. 209, 286–287

⁹¹⁾ Idem, f. 234

⁹²⁾ Lucia Borș. Op. cit., p. 350

Programul societății este clădirea în orașul nostru a unui palat cultural, în care să se adăpostească biblioteca «Urechia», și să-și manifeste activitatea lor toate societățile culturale din oraș: Universitatea Populară, Liga Culturală, Asociația Corpului Didactic etc.

Pentru realizarea cât mai grabnică a acestei mărețe opere de cultură națională, este absolut necesar sprijinul puternic atât al primăriei municipiului cât și al tuturor cetățenilor, cari numai astfel vor avea mândria să vadă în cuprinsul orașului lor înălțându-se un falnic lăcaș, închinat propășirii culturale, pentru a înlătura definitiv răutăcioasa caracterizare a Galațiului, că nu ar fi altceva decât un oraș cumplit de negustori.

Iată pentru ce comitetul Societății «V.A. Urechia» adresează un călduros apel către toți cetățenii acestui oraș, să contribuie fiecare după puterea sa, pentru a duce mai repede la bun sfârșit idealul ce și-a făurit.⁹³⁾

Este pilduitor că Societatea Culturală „V.A. Urechia” făcea apel către cetățenii și instituțiile anilor treizeci, să depună eforturi pentru a se dovedi că orașul Galați nu este un „oraș cumplit de negustori”, citând versul lui Barbu Nemțeanu.

Să fi avut un efect *Programul* și articole publicate de presă? Să fi hotărât Comitetul general al Societății să riște începerea lucrărilor cu capitalul lichid existent? Ce forță să fi declanșat energiile comunității pentru punerea în operă a „idealului” Societății și, prin ea, al cetățenilor și al administrației publice de stat locale?

În 1933 proiectul a fost gata. Încă din ianuarie 1924 Comitetul executiv constituise o comisie formată din Alfons Dall’Orso, N. Mantu, Gr. Forțu și Constantin Codreanu, pentru studiul diferitelor planuri în vederea demarării construcției. La 12 februarie 1924 arhitectul S.G. Coțifide a prezentat proiectul *Palatul cultural în orașul Galați*, cu care și-a obținut diploma de arhitect, inspirat de „intențiunile Societății „V.A. Urechia”.

Proiectul Coțifide nu a fost admis din cauza costurilor și dimensiunilor terenului. Comitetul executiv a apreciat că „*planurile ar îndeplini condițiunile vizate de Societate, necesită însă cheltuieli de aproximativ 30 milioane lei și un loc mai spațios de cât acela ce-l posedă Societatea. Pentru o asemenea clădire s-ar preta locul proprietatea Varnali din str. Domnească*”, vum se consemnează rezumatul ședinței publicat în 1925. Se discutase și posibilitatea extinderii terenului prin cumpărarea unei părți din curtea megieșului Gheorghiaș. Tranzacția se pare că nu a mai avut loc. Ulterior s-a discutat posibilitatea schimbului de proprietăți cu Varnali.

S.G. Coțifide revine la 21 ianuarie 1927; el scria lui A. Bogdan:

„Deși de multă vreme nu am avut ocaziunea să vă văd, am urmărit cu atenție activitatea Soc. V. Ureche, datorită în bună parte Domniei–Voastre, Domnul Mantu m-a informat că Primăria a cumpărat terenul din fundul parcului municipal ceea ce ste un pas mai mult la punerea în aplicare a planului de a construi palatul societății în acel loc. Eu persist cu tot entuziasmul în dorința de a contribui la realizarea acestei opere.”⁹⁴⁾

Despre cedarea unui teren de către Primăria Galați a scris și Em. Constantinescu, directorul Bibliotecii „V.A. Urechia” în 1930: „*Societatea «V.A. Urechia» depune lăudabile străduințe pentru realizarea principalului său obiectiv: lăcașul propriu al acestei biblioteci și muzeului anexat ei. Ea a întâmpinat – incontestabil – multă bunăvoință din partea Primăriei municipiului Galați și mai ales a actualului primar (avocatul Christachi D. Teodoru – n.n.), în privința cedării unui teren propriu pentru înălțarea mândrului Palat al Culturii, cu care ea vrea să împodobească orașul Galați. Se așteaptă împlinirea formalităților cerute de legile și regulamentele comunale pentru ca această promisiune să fie tradusă în*

⁹³⁾ Idem, f. 371

⁹⁴⁾ Arh. BVAU, Ds. XXII(1) Soc. Cult., f. 275

faptă și astfel să se poată pune cât mai curând piatra de temelie a edificiului, care trebuie să fie cea mai falnică podoabă și adevăratul titlu de mândrie al orașului nostru.

Încurajați de bunavoia și interesul ce am întâmpinat pretutindeni, ne legănăm cu nădejdea că acest ideal de cultură se va realiza cât de curând. Altfel ar fi păcat să se lase mai departe acest tezaur în condițiuni așa de puțin prielnice pentru împlinirea menirei lui, trecându-se cu o condamnabilă ușurință, peste frumosul gând al întemeietorului său, care a dăruit orașului Galați tot rodul muncii sale de o viață întreagă de străduinți și sacrificii.⁹⁵⁾

Construcția s-a realizat pe terenul Societății.

S-a solicitat planul clădirii Bibliotecii Universitare din Cluj pentru informare. Este un atestat al intenției de a se construi o clădire funcțională pentru bibliotecă publică în primul rând.

A fost organizat concursul pentru proiectarea palatului. A fost acceptat proiectul propus arhitectul Ion D. Enescu din București.

S-au conservat planșele fațadelor principală, laterală și spate, „*Anteproiect pentru Biblioteca V.A. Urechia*“, motto-ul arhitectului fiind „Griphonul“. Pe frontonul fațadei principale este inscripționat: BIBLIOTECA V.A. URECHIA.

La 18 august 1933, Grigore Manițiu, Președinte, și Emanoil Constantinescu, Secretar genral solicită Primăriei eliberarea autorizației de construcție, anexând planurile clădirii, precizând că este destinat „*pentru instalarea Bibliotecii «V.A. Urechia», eventual pentru formarea unui muzeu municipal*“. Planșa fațadei avea acum inscripționat pe friza frontonului „*Fundația V.A. Urechia*“. Este și această inscripționare o confirmare că spiritul lui V.A. Urechia a căluzit permanent pe cei ce au acționat pentru propășirea instituției înființate în 1890, preconizată în anul 1897 a fi „*Fondația V.A. Urechia. Bibliotecă. Muzeu.*“ Mai târziu planșa a fost refăcută, publicată și în cărți poștale ilustrate, inscripția pe fronton fiind însă „*Societatea „V.A. Urechia*“.⁹⁶⁾

În cererea de autorizare s-a solicitat scutirea de orice taxe, având în vedere că scopul cultural și de utilitate publică a construcției:

„Societatea Culturală «V.A. Urechia» Galați.

Domnule Primar,

Subsemnatul Grigore Manițiu, Președintele Societății Culturale «V.A. Urechia» Galați, cu onoare vă rugăm să binevoiați a dispune să ni se dea cuvenita autorizație pentru construcția Căminului Cultural al Societății, conform planurilor alăturate, întocmite de D-l Arhitect I.D. Enescu din București. Clădirea urmează să se ridice pe terenul proprietatea Societății, str. Domnească nr. 59, iar lucrările se vor executa în antrepriza D-lui Inginer Margulius, sub direcțiunea D-lui Arhitect I.D. Enescu.

Societatea construiește acest imobil pentru instalarea Bibliotecii «V.A. Urechia», eventual pentru formarea unui muzeu municipal și va avea o sală specială pentru conferințe, deci, scopul este cultural și de utilitate publică, iar după desăvârșirea lucrărilor întregă această instituție rămâne orașului. Pentru acest motiv, Societatea fiind convinsă de solicitudinea Domniei Voastre ca și a întregului Onorat Consiliu pentru asemenea opere de propagandă culturală, vă roagă să-i acordați scutirea de orice fel de taxe.

*Primiți, vă rog Domnule Primar, asigurare osebitei noastre considerațiuni. Galați, 14 august 1933
Președinte, Gr. Manițiu. Secretar general Em. Constantinescu.“*

Consiliul Comunal aprobă autorizarea și scutirea de taxe cuvenite municipiului. Pe verso scrisorii s-a înscris hotărârea: „*18 august 1933. Delegația Consiliului în ședința sa de astăzi a aprobat eliberarea autorizației cu scutire de plata oricăror taxe cuvenite municipiului.*“⁹⁷⁾

⁹⁵⁾ Moldova de Jos, 2, 1929–1930, p. 7–8.

⁹⁶⁾ BVAU, FI 1503, 1629

⁹⁷⁾ Arh. St. Galați, Fond Primăria oraș Galați, Ds. 7/1933, f. 1

Autorizația s-a eliberat după ce și-au dat avizul proprietarii de cinematografe și săli de spectacole, conform prevederilor legii concurenței.

Nu este lipsit de importanță să se sublinieze faptul că în deceniul al patrulea, când s-a ridicat Palatul, reprezentanții legali ai Societății au fost președinții Grigore Manițiu, unul dintre cei mai activi și insistenți membri pentru depășirea servituțiilor întru realizarea scopului încă de la înființare, și avocatul I.E. Vasiliu, vicepreședinte pictorul Nicolae Mant. Secretarul general, directorul Bibliotecii „V.A. Urechia” profesorul Emanoil Constantinescu, a reprezentat Societatea, a redactat actele necesare din 1930, în 1941 fiind și ajutor de primar. După 1942, documentațiile privind sumele necesare pentru terminarea și dotarea Palatului au fost redactate și de Anton Panaitescu, bibliotecar/director al Bibliotecii „V.A. Urechia”.

În mai puțin de doi ani s-a ridicat edificiul cu care astăzi se mândrește Galațiul, valoarea lucrărilor depășind capitalul Societății. În anul 1934 se lansează un nou *Apel* prin care se aduce la cunoștință publicului că „*Societatea Culturală «V.A. Urechia» a ridicat în scurt timp mărețul palat cultural*” și apelează la instituții și cetățeni pentru a-și da obolul în vederea terminării lui. Mjloacele pentru colectarea de fonduri erau aceleași. Este o remarcabilă dovadă că atunci când sunt concentrate energiile, iar structurile organizatorice sunt conduse de oameni cu bună credință, se pot face lucruri deosebite.

„APEL

Către toți cetățenii orașului Galați și către toți iubitorii de cultură de pretutindeni

Societatea Culturală „V.A. Urechia” a ridicat în scurt timp mărețul palat cultural din str. Domnească nr. 59. El este o podoabă a orașului și ar putea face fală oricărui oraș din apusul civilizat. Dar sforțările, ori cât de mari, ele totuși nu vor fi de ajuns pentru terminarea completă a palatului. De aceea Societatea se adresează în primul rând Municipiului Galați, reprezentat prin Dnul Primar și prin Domnii Consilieri Comunali, și mai face apel:

La Ministerul Instrucțiunii Publice,

„ Prefectura Județului Covurlui,

„ Instituțiunile locale,

„ Cetățenii Municipiului și

„ toți iubitorii de cultură din toată țara

și-i roagă să contribuie la terminarea acestui palat cultural.

Comitetul Societății a pus în vânzare în acest scop cărți poștale fotografii, reprezentând noul palat, cu prețul de lei 20 bucata, spre a putea fi cumpărate de oricine.

În afara de aceste fotografii, Societatea ține la dispoziția persoanelor mărinimoase pentru subscripție «CARTEA DE AUR» a Societății, expusă la librăria Eminescu din str. Domnească. Subscrierile în «CARTEA DE AUR» încep de la suma de 500 lei în sus. Această «CARTE DE AUR» a Societății se va păstra în arhiva bibliotecii și numele subscriitorilor vor deveni nemuritoare pe placa de marmoră din aula palatului...

Și pentru ca cel mai sărac cetățean să poată contribui cu obolul său la terminarea acestui așezământ de cultură, Comitetul a pus în vânzare carnete cu cărămizi a 2 <doi> lei bucata, și carnete de marmure a 50 <cincizeci> lei bucata.

Cu puțin Societatea a făcut mult, mult de tot. Valoarea lucrărilor efectuate până acum întrec cu mult suma efectiv cheltuită. Și ceea ce s-a făcut, s-a făcut nespus de exact și de bine, iar Societatea voiește să ducă opera până la desăvârșirea totală.

Palatul nu se face pentru Societate, el este al orașului, al cetățenilor acestui oraș, și de aceea s-a lăsat fiecăruia posibilitatea să-și dea obolul său mic sau mare, pentru ca tot cetățeanul să poată spune: «Și eu am contribuit la desăvârșirea acestei opere frumoase, la ridicarea acestui Ateneu al orașului. El este și al meu!»⁹⁸⁾

⁹⁸⁾ Arh. BVAU, Ds. CXVIII, f. 97

În anul 1934 Consiliul comunal Galați, posibil ca efect al *Apelului* și articolelor publicate în presă, acordă Bibliotecii „V.A. Urechia“ o subvenție de 1.000.000 lei, cedat de Comitetul Bibliotecii „*pentru continuarea clădirii Palatului Cultural*“.⁹⁹⁾

În aprilie 1935, Societatea se adresează Primăriei, precizând că Palatul era ridicat la roșu din 1934 și cu sprijinul acordat de „V. Slăvescu, fost Ministru al Finanțelor“, că se executau plafoanele, suma cheltuită fiind de 2.000.000, iar pentru terminare mai erau necesare încă 4.000.000 lei.

În martie 1937 se solicită expres prevederea în bugetul pe exercițiul financiar 1937/1938 a sumei de 1.000.000 lei „*pentru a putea continua lucrările începute la Palatul Cultural al Societății noastre*“, sumă înscrisă și în bugetul anului în curs pentru care se cerea ordonanțarea.

Nicolae Mantu, vecepreședinte Societății, și Em. Contsantinescu, secretar general al Societății, au argumentat cererea cu aceeași motivație notificată în **Apel**: „*Dat fiind că acest palat va fi o podoabă a municipiului Galați, adăpostind o valoroasă bibliotecă ce astăzi nu are un adăpost sigur și nu poate fi vizitată.*“ Rezoluția contabilității sună sec: „*S-au trecut în buget 200.000 lei*“.

Societatea a solicitat din nou Consiliului local o sumă „*cu titlu de contribuție pentru terminarea lucrărilor palatului cultural al societății noastre. Cum în prezent am început aceste lucrări, Vă rugăm respectuos a ne ordona această sumă, neavând nici un fel de alte fonduri.*“¹⁰⁰⁾

S-a aprobat doar 100.000 lei și s-au executat însă lucrările de sistematizare pe verticală, s-a adus pământ fertil și s-au plantat 56 salcâmi piramidali pentru înfumusețarea curții de către Serviciul tehnic, devizul fiind decontat de Primărie.

În anul 1939 Ministerul Instrucțiunii a acordat suma de „*20.000 ca ajutor pentru clădirea localului bibliotecii*“, desigur la insitențele directorului Bibliotecii, Em. Constantnescu

Pentru terminarea Palatului era mare nevoie de bani. Cât se va fi strâns din vânzarea cărților poștale ilustrate cu fațada palatului, a carnetelor cu cărămizi, pietre ori mamură, câți își vor fi înscris numele în Cartea de aur de la librăria Eminescu? Nu vom ști atâta vreme cât nu va fi găsită arhiva.

Important pentru gălățenii care au contribuit și pentru cei ce beneficiază de faptul împlinit este că Palatul ce străjuiește centrul civic al orașului a fost zidit până în anul 1940, valoarea lucrărilor executate fiind estimată la 9.000.000 lei.

Biblioteca Publică „V.A. Urechia“ s-a instalat după cutremurul din noiembrie 1940 în palat, deși lucrările, de finisaj și dotare în special, nu erau terminate.

În februarie 1941 președintele Societății, av. I.E. Vasiliu, se adresează Ministerului Educației, Cultelor și Artelor cu rugămintea de a sprijini terminarea lucrărilor la clădire. Radu Rosetti nu se obosește să răspundă. La 12 martie o va face, la ordin, directorul de cabinet, prof. A.P. Tudor:

„*Domnul Ministru a primit petiția D-v referitoare la Biblioteca Urechia din Galați, vă exprimă viile Domniei Sale mulțumiri pentru interesul ce-l puneți pentru satisfacerea nevoilor reale și mari ale acelei veterane și importante instituții culturale... regretă însă că, deocamdată, Ministerul nu dispune de fonduri de a-i veni în ajutor.*“¹⁰¹⁾

I.E. Vasiliu nu dezarmează. La 23 aprilie se adresează lui Ion Antonescu, cerându-i sprijinul. A început cu rezumatul istoriei Bibliotecii și Palatului. După ce arată că lipsa de spațiu a restrâns activitatea Bibliotecii „V.A. Uechia“, iar lucrările la Palatul Cultural au fost oprite de doi ani, a descris funcționalitatea construcției, a motivat intervenția sa cu necesitatea deschiderii pentru public a Bibliotecii.

⁹⁹⁾ Arh. BVAU, Ds. XXXIX(A), 1909/1924, f. 87v; Ds. LXI, 1934, f. 95

¹⁰⁰⁾ Arh. St. Galați, Fond Primăria oraș Galați, Ds. 7/1933, f. 11, 13, 15, 20, 22/23, f. 26; Ds.19/1938, f. 70; Ds. 32/1939, f. 34; Arh. BVAU, Ds. LXVI, 1939, f. 146

¹⁰¹⁾ Idem, Ds. 25/1941, f. 7

I.E. Vasiliu a relatat că a apelat la fostul ministru Petre Andrei, la Radu Rosetti, al cărui răspuns îl anexează. A uzat de armele diplomației pentru a obține sprijinul Președintelui Consiliului de Miniștri, generalul Ion Antonescu, și reușit.

Scrisoarea originală poartă însemnele circulației ei:

„Președinția Consiliului de Miniștri

nr. 33438, 23 aprilie 1941

Intrarea P.R. 1749, 17 mai 1941

Domnule General,

În calitatea mea de președinte al Societății Culturale «V.A. Urechia» din Galați îmi permit a vă arăta următoarele:

Marele învățat V.A. Urechia a dăruit orașului Galați o mare și valoroasă bibliotecă care se găsește sub conducerea și în bugetul Ministerului Educației Naționale. Această bibliotecă a funcționat de la început în etajul Liceului «V.Alecsandri», dar cum localul devenise neîncăpător, sălile bibliotecii au fost reduse și cărțile împachetate în lăzi. Trebuințele culturale ale orașului era împlinite de două biblioteci evreiești bogate și foarte frecventate. Evenimentele politice și mai ales cutremurul au desființat aceste izvoare de cultură.

Cu mulți ani în urmă un număr de intelectuali au căutat să înființeze o societate care a adunat fondurile necesare să clădească un palat cultural în care să fie adăpostită și Biblioteca Urechia.

Clădirea se compune din o sală de spectacole încăpătoare și concepută după cele mai moderne cerințe și din localul bibliotecii cu sălile necesare depozitelor de cărți și sală de cataloage. Întreaga clădire are instalații moderne de ventilație, apă, lumină și calorifer care poate funcționa și separat numai pentru bibliotecă. Dacă s-ar putea face instalațiile de mobilier și scenă ar putea funcționa îndată. Sala de spectacole a fost făcută pentru a da orașului un teatru modern și din venitul lui să se poată ține biblioteca la curent cu publicațiile periodice și cărți.

Dacă sala de spectacole poate fi amânată, biblioteca trebuie pusă imediat în funcțiune și de aceea de doi ani decând am oprit lucrările din lipsă de fonduri m-am adresat întâi fostului Ministru Andrei, care admisesese înscrierea în buget a sumei de cinci-sute-mii-lei pe doi ani, dar care mai apoi a fost redusă de Ministerul de Finanțe.

M-am adresat de curând și D-lui Radu Rosetti care, însă, ne-a dat alăturatul răspuns.

Biblioteca a fost silită să se mute din vechiul local și a depus întregul material în sălile neterminate ale clădirii noastre, cărțile stând în vrafuri pe jos și neputând fi aranjate din lipsă de mobilier. Localul n-a suferit nimic de cutremur și poate fi pus imediat în funcție, dacă se fac amenajările necesare, ca stelaje de fier și tablă cât de economicoase pentru aranjarea cărților, lucrare ce se poate efectua de școala de meserii locală, cum și parchetarea și mobilarea cu o masă și scaune în sala de lectură.

Dacămi-am permis să vă deranjez în aceste momente grele și de mari griji pentru D-stă, e că am fost încurajat de gestul făcut cu Politehnica din București și căminul studentesc din Sibiu. Oropsitul nostru oraș mai are încă o mare ruină, baia comunală – care a costat patruzeci de milioane și acum se dărâmă nefiind terminată, fie din incapacitate, fie din invidie politică.

Cu această ocazie îmi permit a vă atrage atenția că orașul este greu robit de așa zisele regii comunale, întocmite de vechile regimuri liberal și național țărănesc, o afacere Malaxa în proporții reduse dar cu același sistem de jaf. Dacă politica a încetat, oamenii săi continuă a stăpâni orașul prin sistemul colectivist care cu greu poate fi doborât.

Nu îndrănesc a vă reține mai mult și numai autorizat de D-stră a-și putea da lămuriri mai ample.

Alătur și fotografia localului situat în fața Palatului Prefecturii, pe strada Domnească.

Primiți, vă rog, asigurarea profundului devotament și admirație.

Avocat I.E. Vasiliu,

*Președinte al Societății Culturale «V.A. Urechia» Galați.*¹⁰²⁾

Scrisoarea în original a fost imediat trimisă la Ministerul de Interne, iar Direcția Administrației locale o expediază Primăriei Galați pentru relații autorizate:

*„Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Administrației locale
Nr.07020/ 27 mai 1941*

Domnului Primar al Municipiului Galați,

Avem onoarea a vă trimite, în original, însoțite de două anexe petețiunea primită pe lângă adresa Președenției Consiliului de Miniștri Nr. 33438 P.R./1749/941, semnată de Dl. I.E. Vasiliu «Președintele Societății Culturale «V.A. Urechia» din Galați, rugându-vă să binevoiți a examina cererea și a ne da relațiuni în cauză, odată cu restituirea. Ministrul».

Em. Constantinescu, ajutor de primar, cel mai în măsură să refere, a remis ministerului un succint și exact document ce a detrimat sprijinul finanțării unor lucrări, chiar în condiții de război. Manuscrisul se află pe verso adresei de mai sus: *„Societatea Culturală «V.A. Urechia» din Galați a ridicat în acest oraș un frumos și încăpător palat cultural, în care să se adăpostească Biblioteca «V.A. Urechia» lipsită de un local propriu. Pentru împlinirea acestui scop este nevoie de anumite amenajări, arătate în petiția Domnului Președinte al Societății adresată Domnului General Antonescu.*

În momentul de față Biblioteca «Urechia» este în cea mai mare parte evacuată la Caracal, din ordine superioare, și nu va reveni în Galați decât după trecerea evenimentelor prin care trecem.

Primăria orașului Galați a contribuit și ea în câteva rânduri cu sume imporatnte pentru desăvârșirea operei începute de Soc. Culturală «Urechia». În situația actuală, bugetul Primăriei este în imposibilitate de a mai satisface asemenea cerințe, de altfel frumoase și necesare.

*Cererea Dlui Președinte al Societății Culturale este justă și suntem de părere a fi susținută și încurajată de autoritățile superioare, în primul rând Ministerul Culturii Naționale, atunci când împrejurările vor îngădui acest lucru.*¹⁰³⁾

Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor solicită în noiembrie 1941 Bibliotecii „V.A. Urechia“, posibil ca urmare a dispozițiilor primite în urma intervențiilor sus citate, *„un tablou cu situația clădirii în construcție și neterminată, precum și lucrările ce urmează a se executa.”* Ermelin Caraman, directorul liceului și membru al Comitetului Bibliotecii a pus rezoluția: *„Soc. V.A. Urechia să fie pusă în cunoștință. Dl Bibliotecar să comunice Ministerului că lucrările Palatului V.A. Urechia privesc Societatea V.A. Urechia – persoană morală și juridică.”*

Ministerul revine, cerând direct Bibliotecii să înainteze urgent și fotografiile după planul clădirii, general și pe etaje, a fațadelor și interioarelor. A. Panaitescu va răspunde detaliat: *„Acest Palat Cultural este proprietatea Societății Culturale «V.A. Urechia», persoană morală și juridică, care a luat ființă pentru a ajuta ca Biblioteca «V.A. Urechia» să prospere an de an și să formeze la Galați, mare port la Dunăre, un mare Centru de cultură.*

Astăzi Societatea Culturală «V.A. Urechia» nu mai dispune de niciun fel de fond cu care să poată termina clădirea. Toate intervențiile făcute pentru procurarea fondurilor necesare terminării acestui Palat Cultural au fost zădarnice, căci fondul necesar pentru a duce la bun sfârșit această operă de cultură națională, nu a fost găsit. Pentru terminarea acestui Palat Cultural este nevoie de 5–6 milioane lei, care ulterior se vor putea acoperi din veniturile realizate de sala de spectacole, care este amenajată pentru

¹⁰²⁾ Arh. St. Galați, Fond Primăria orașului Galați, Ds. 25/1941, f. 5, f. 6: Fotografia Plașei definitive a fațadei; pe frontont înscrisul Palataului Societății „V.A. Urechia“; în parcul din fața Palatului, bustul lui V.A.Urechia. Pe verso: Foto Studio; ștampilă pătrată cu inscripția Soc. Cult. VAU Galați.

¹⁰³⁾ Idem, f. 4

teatru și are 700–800 de locuri.“

Fototografiile au fost trimise după o nouă solicitarea ministerului, la 11 februarie 1942, inclusiv cu un deviz, precizând suma consumată, 9 milioane, și cea necesară, estimată la 11,5 milioane lei.¹⁰⁴⁾

La 31 octombrie 1943 sosește o comisie ministerială, nominalizată în invitația trimisă membrilor Comitetului executiv al Societății: „*Domnii membri ai Comitetului Societății Culturale „V.A. Urechia“ sunt rugați să binevoiască a se întruni Duminică 31 octombrie orele 8½ a.m. în holul Palatului Societății, urmând ca la ora 9 să primească vizita Dlor Miniștri: Dr. Tomescu, arh. I. Enescu, General C. Vasiliu și O. Vlădescu.*

Comitetul executiv avea următoarea componență: Dan Sărățeanu, Menelaus Mantu, Emanoil Constantinescu, Nicolae Mantu, Grigore Manițiu, Ermelin Caraman, Constantin Nazarie, Ion Calavre, Gheorghe Petrescu–Dâmbovița, Nicolae Velichi.¹⁰⁵⁾

Nu s-au păstrat documente privind rezultatele acestei vizite. În decembrie 1943 s-au alocat 3,5 milioane de către Președenția Consiliului de Miniștri și un milion de către Primăria Galați, motivat de necesitatea reparațiilor ca urmare a seismului din 19 noiembrie 1941.

Din punct de vedere juridic construcția și terenul aferent au fost proprietatea Societății Culturale „V.A. Urechia“, care, conform Statutului, se constituise cu scopul de a construi Palatul pentru Biblioteca Publică „V.A. Urechia“, inclusiv sala de conferințe. Ea a administrat bani privați, colectați de la populație prin diferite acțiuni culturale, și bani publici, subvenții de la administrația locală și centrală.

La 21 octombrie 1945, Comitetului executiv, prezenți fiind N. Mantu, M. Mantu, Gh. Petrescu Dâmbovița, I. Calavre, Em Constantinescu, N. Velichi, au luat la cunoștință din expunerea prezentată de N. Mantu: „*nevoile cele mai imperioase ale Palatului Cultural „V.A. Urechia“ și anume: lucrările de urgență ce trebuie făcute pentru ca în timpul iernii să se poată evacua apa din conductele de apă din interiorul Palatului și pentru a evita stricăciunile rezultate din înghețul ei, obligându-ne la cheltuieli de sute de mii de lei, pe care le-am avut acum și care stricăciuni în cea mai mare parte au fost făcute, iar restul trebuie numai decît executate; lucrările necesare făcute la calorifer pentru ca să poată fi în trebuințată cu combustibilul motorină în locul cărbunilor, ca mijloc de economie pentru a răspunde obligațiilor de a da sala încălzită la reprezentațiile deja angajate... Necesitatea de a pune geamurile sfărâmate prin bombardamentele din timpul războiului“.*

A fost autorizat „*N. Mantu de a îndeplini lucrările mai sus arătate..., să depună sumele disponibile pe numele Soc. «V.A. Urechia», cu dreptul de a ridica sumele necesare pentru nevoile Palatului, la Banca de Credit Român.*

Se ia act după declarațiile și scriptele prezentate de Dl N. Mantu, că situația materială a Soc. în prezent (20 Oct. 1945) este aproximativ de 2 milioane la venituri și cheltuieli de 500.000 lei...

Comitetul ratifică angajamentele sălii pentru reprezentațiile și conferințele ce au avut loc, precum și cheltuielile făcute pentru diversele lucrări efectuate.“

La următoarea întrunire, 11 aprilie 1946, „la locuința Dlui N. Mantu din str. Cuza Vodă, 34“ Comitetul executiv va stabili noile valori ale chiriei pe categorii de activități, spectacole, conferințe, întruniri, serbări, și durata în ore pentru lunile aprilie–mai, majorate pentru perioada de iarnă. Avându-se în vedere inflația galopantă, urmau a fi reactualizate lunar. Au participat N. Mantu, C. Nazarie, Gr. Manițiu, M. Mantu, G. Petrescu Dâmbovița, Em. Constantinescu, N. Velichi.

Angajarea sălii se făcea pe bază de contract, cu plata unui avans de 20%. În caz de renunțare fără anunțarea cu 15 zile înainte, avansul nu se mai restituia. Tot atunci s-a majorat salariul intendentului și îngrijitorului și s-a stabilit angajarea unui electrician plătit pe spectacol. Procesul verbal întocmit atestă

¹⁰⁴⁾ Arh. BVAU, Ds., CXLI, 1942, f. 235

¹⁰⁵⁾ Arh. BVAU, Ds.Ds. CXLI, 1942, f. 295

corecta administrare a Palatului.¹⁰⁶⁾

Odiseea Palatului Cultural a început în anul 1946. În luna mai este rechiziționat de către garnizoana sovietică pentru Casa ofițerilor, cu aprobarea Ministerului de Interne, la propunerea Prefecturii.

La 12 mai 1946 se întocmește, la cererea sovieticilor, un proces verbal de inventariere a clădirii, instalațiilor, dotărilor pe fiecare cameră, cu excepția a două de la subsol unde erau depozitate cărțile, obiectele de muzeu, alte materiale ale bibliotecii ce nu fuseseră evacuate, între șeful și comandantul Casei ofițerilor și Vicepreședintele Societății Culturale, Nicolae Mantu. Au asitat un reprezentant al Primăriei, nenominalizat în text, și Comisarul de poliție I. Suci, semnatari ai actului, pe care s-a aplicat sigiliul Primăriei. Este singurul document conservat ce prezintă o descriere completă a clădirii, camerele și configurația interioară, instalațiile, mobilierului și dotări, de la ștergătoarele de la intrare, la cortina de pe scenă, face parte din istoria Societății și Palatului Cultural „V.A. Urechia“:

„Proces Verbal

12 Mai 1946

Astăzi, la data sus indicată, la cererea Dlui Maior CRASILSCICOV, Șeful Casei Ofițerilor și Loc. RAEV, Comandantul Casei Ofițerilor Sovietici, ne-am întrunit în localul Palatului Cultural „V.A. Urechia“ pentru a proceda la inventarierea localului și mobilierului aflător înăutru, precum și a tuturor instalațiilor aflătoare în acest local, care urmează a fi rechiziționat de către Casa Ofițerilor Sovietici din Galați.

În prezența DOMNILOR Ofițeri Maior KAPICKEF și Locotenent RAEV precu și a Dlui Comisar SUCIU, I. de la Circumscripția III-a a Chesturii Galați, am procedat la următoare inventariere:

1.– Prima cameră cu fața spre Sud din etajul de sus, unde este localul bibliotecii – această cameră se găsește în perfectă stare de curățenie, cu pereții în perfectă stare, cu două radiatoare în perfectă stare de funcționare, cinci ferestre duble de la care lipsește un geam.

2.– Sala de la mijloc /sala de lectură/, cu patru radiatoare, cu frestre duble și un singur geam spart la un din ferestre. Are de asemenea două closete și fiecare înzestrat cu câte un lavoar toate noi și în perfectă stare. Pereții în perfectă stare.

3.– Una cameră cu fața spre Nord, în perfectă stare, cu patru ferestre duble de la care lipsește un geam interior, are 2 radiatoare și toți pereții în perfectă stare.

4.– La intrarea imediată de la scara spre sala de lectură, se găsește o mică intrare cu un radiator și cu o fereastră în perfectă stare.

5.– La antresolul din paretă Nord se găsesc două camere mici în perfectă stare, un closet și o chiuveță în perfectă stare, două radiatoare și la una din ferestre are lipsă un geam, iar la ușă lipsește geamul, toate celelalte sunt geamuri duble, toți pereții în perfectă stare.

6.– La antresolul din partea de Sud, se află o cameră cu două ferestre duble de la care lipsește un geam din partea din afară, se găsește una masă mare și 16 scaune căptușite cu pluș de culoare carmin și un cuier cu picior.

7.– La antresol se mai află o cameră mare, chiar deasupra coloanelor de la Hol, care va servi pentru depozit de cărți. În ea se află depozitate 20 de dulapuri cu vitrine în partea de sus, pentru a se expune obiecte de muzeu.

8.– SALA CALORIFERULUI, unde se găsesc două cazane înzestrate cu toate cele necesare și cu două injectoare. De asemenea se găsesc 2 rezervoare pentru combustibil, unul de 2000 litri și unul de 500 litri, toate în perfectă stare. De asemenea se mai află și o chiveță, de asemenea se mai află și o masă mare precum și un bust în ghips bronzat al Majestații Sale Regele MIHAI. Mai se găsește o machetă în ghips, înfățișând pe Regele CARUL I, Regina ELISABETA și Împăratul FRANTZ JOSEF, 5 strapontine, 14 perechi scaune și 4 ștergătoare de picioare.

¹⁰⁶⁾ Arh. BVAU. Registru procese verbale Soc. V.A. Urechia, p. 1-5

9.– SALA DE SPECTACOLE în perfectă stare, cu 356 scaune și strapontine, toate căptușite în plușă carmin; de asemenea în stânga și dreapta scenei se găsesc două avanscene cu câte 8 scaune fiecare, toate căptușite în plușă carmin. Împrejurul sălei, se găsesc 16 loje cu 69 de scaune, toate căptușite în plușă carmin, iar deasupra intrării în sala de spectacol se găsește Balconul cu 5 loje cu 11 scaune montabile și cu 19 scaune nemontabile, toate în plușă carmin. Împrejurul sălei de spectacol se mai găsesc 26 de lămpi electrice aplicate pe perete cu globuri albe, iar la ușe roze, dintre care două fără becuri. Deasupra lojelor se află 16 cupe pe picioare pentru 16 lămpi electrice, fără becuri, numai cu cele 16 fasunguri. La loja nr. 14 plușul de la ușa de intrare are o parte tăiată și lipsă. La culoarele lojelor, atât la ridicarea pe scări cât și la scoborâtul lor în Hol are câte o lampă aplicată pe pereți, numai cu globuri, însă fără becuri.

SCENA CU DEPENDINȚEELE EI.

CAMERILE ARTIȘTILOR. Pe scenă se găsesc 6 cabine pentru artiști.

Cabina nr. 51 are o fereastră dublă, în perfectă stare; ca mobilier posedă: una oglindă de cristal, una chiuveță, un cuier, un radiator.

Cabina nr. 53 cu ferestre în bună stare. Ca mobilier posedă: una oglindă de cristal, un cuier de perete, o chiuveță, un radiator și un coș pentru hârtii.

Cabina nr. 18. Fereastră în bună stare, posedă: un radiator și o chiuveță; ca mobilier posedă: una oglindă cristal, un cuier de perete și un cuier pe picioare, cinci scaune mici de lemn, două mese lungi și înguste, un bec.

Cabina nr. 12. Are lipsă un geam de la o fereastră, posedă un radiator și o chiuveță. Ca mobilier: una oglindă de cristal, două mese lungi și înguste, un cuier cu picior și unul de perete, șase scaune mici de lemn, un bec.

Cabina nr. 14. Are un geam spart la o fereastră; ca mobilier posedă: una chiuveță, un radiator, o oglindă de cristal, una masă lungă și îngustă, un cuier de perete.

Cabina nr. 49. Ferestre cu geamuri în perfectă stare, posedă un radiator și una chiuveță. Ca mobilier are: o masă lungă și îngustă, un cuier, 6 scaune de lemn de la orchestră.

SCENA PROPRIU ZISĂ. SCENA.

Cortină de pluș carmin, cu lipsă unui sfert din ea, din partea stângă, care este înlocuită cu o bucată de satin de culoare crem. 2 sufite de plușă carmin. 2 sufite de pânză albe. un plafon de pânză albă. 4 scări de lemn, două drepte și două pe două părți. 4 radiatoare. 3 rivaletе cu câte 20 fasunguri însă numai cu 8 becuri. 2 culise plușate carmin.

(manuscris:) De asemenea se mai află două amfore (vase), unul în dreapta și unul stânga scenii. În subsolul scenei la magazie se găsește tabloul general al electricității, care are lipsă 9 siguanțe. De asemenea se mai află un bec portativ cu sârmă pentru probă; de asemenea magazia mai posedă două radiatoare și o chiuveță. La ușa acestei magazii se găsește una bară de fier, iar ușile de pe scenă, la cea mare posedă 2 bare iar la ce mai mică posedă o bară.

În subsolul, în care de scobori din culoarul din dreapta holului, se găsesc o cameră în perfectă stare, care servă ca bufet. Aci are un closet unde sunt adăpostite 18 scaune de lemn alre orchestrei. De asemenea se găsesc 2 lămpi cu becurile respective. Alături de acest subsol se mai găsește o cameră, în stare proastă din cauza unui accident de canalizare.

Casa de bilete la dreapta și stânga Holului, una are un geam spart.

În acest Palat se mai găsesc două guri de incendiu, una la culoarul din stânga din împrejurimea sălii de spectacol și una pe scenă, singurile care posedă câte un hidrant de incendiu. Pentru aceste guri de incendiu am predat de asemenea în perfectă stare 14 metri de furtun de pânză, cu două capre la furtun, precum și un spritz de metal. La ușile de fier de la intrarea principală în Palat, se găsesc patru geamuri

mari sparte. De asemenea am predat și o ștergătoare de metal pentru picioare din fața scârilor de piatră de la intrarea principală, precum și 3 ștergătoare de metal în fața fiecărei uși de fier de la intrarea principală în Palat, iar ușile batante de la intrarea în hol au trei mânere lipsă.

Intreaga instalațiune a conductelor de apă din interiorul Palatului, în urma reparațiilor făcute, se găsesc în prezent în perfectă stare.

Drept care s-a dresat prezentul proces verbal în două exemmple.

(ss) indiscifrabil, ofițerii ruși

N. Mantu

indiscifrabil; parafa Pimăria Municipiului Galați.¹⁰⁷⁾

Comitetul executiv al Societății Culturale „V.A. Urechia” va încerca să se opună. La 22 iunie 1946, se întrunește și hotărăște să se adreseze justiției pentru ca Palatul să fie exceptat de la rechiziții.

„Proces Verbal

Astăzi, 22 iunie 1946

Subsemnații membri în Comitetul executiv al Soc. «V.A.Urechia», întruniți spre a lua cunoștință de actuala situație a Palatului Cultural al Societății și de diferitele chestiuni ce s-au ivit în ce privește folosirea lui în conformitatea cu scopul ce s-a avut în vedere la construirea lui, am constat și am hotărât cele ce urmează:

1) La data de 12 Mai 1946, Palatul «V.A.Urechia» a fost pus la dispoziția garnizaonei Sovietice din Galați prin adresa Prefecturii Nr. 155898 din Mai 1946, cu care s-a făcut cunoscut acestui Comitet că Ministerul de Interne, la propunerea Pref. de Covurlui, a aprobat ocuparea localului «V.A.Urechia». Față de cele arătate mai sus, subsemnații membri al Comitetului executiv al Societății, am hotărât să se facă demersurile pe calea justiției, întrucât un Palat Cultural nu poate fi scos de la destinația lui pur culturală în scopul pentru care a fost creat. Cu această ocazie Dl Prim Președinte al Tribunalului V. Voinescu, în calitate de executor al donatorului V.A. Urechia, ne aduce la cunoștință că Biblioteca lăsată de defunctul V.A. Urechia, care a fost evacuată din cauza evenimentelor de război de către Ministerul Educației Naționale la liceul din Caracal, de unde directorul liceului a trebuit grabnic să o evacueze la locuința sa pentru a pune liceul la dispoziția armatei sovietice, cu care ocazie, din lipsă de mijloace de transport a scos această bibliotecă și obiecte de muzeu din lăzi și a transportat-o la locuința sa unde se găsește în prezent. Cum în momentul de față localul este terminat, iar situația acestei biblioteci este foarte precară, găsim că este imperios necesar de a se lua măsuri grabnice pentru readucerea Bibliotecii Urechia la Galați și adăpostirea ei în localul construit în acest scop, chestiune care este în strânsă legătură cu redarea localului ocupată în acest moment de garnizoana armatei sovietice.

2) Se împuternicește Dl Vicepreședinte N. Mantu să procedeze la întocmirea inventarului și semnarea lui față de reprezentarea armatei sovietice, cu rezerva ca Societatea «V.A.Urechia» înțelege să facă demersurile necesare pentru a-și recăpăta acest local de cultură.

Drept care am încheiat acest proces verbal. N. Mantu, Secretar general Em. Constantinescu, M. Mantu, Ioan Calavre, N. Velichi, G. Petrescu Dâmbovița, Gr. Manișiu.¹⁰⁸⁾

Rechiziționarea a fost parțială, de vreme ce Societatea administra sala de spectacole și încasa chiria pentru folosirea ei, inclusiv de la formațiile artistice ale armatei sovietice, cum se poate constata din Registrul de încasări și cheltuieli.¹⁰⁹⁾

¹⁰⁷⁾ Arh. BVAU, Ds. Diverse acte privind Paltul „V.A.Urechia”, 1946–1955, f. 14–15

¹⁰⁸⁾ Registru procese verbale Soc. V.A. Urechia, p. 5–7

¹⁰⁹⁾ Arh. BVAU. Registrul de încasări și cheltuieli

N. Mantu este împuternicit „să facă demersurile necesare pentru a-și recăpăta acest local de cultură.“ Cei prezenți, deși cunoșteau scopul construcției realizate de Societatea Culturală „V.A. Urechia“, nu procedează la predarea imediată și necondiționată a Palatului către Biblioteca „V.A. Urechia“, căreia îi era destinat. Se va face cunoscut Ministerului Educației Naționale, la 6 noiembrie 1946, că se pune la dispoziție spațiile construite pentru Biblioteca „V.A. Urechia“, cu condiția ca acesta să finanțeze confecționarea mobilierului necesar. Funcționarii ministerului nu cunoșteau care era situația nici a bibliotecii și cu atât mai puțin a clădirii; au tratat oferta cu tăcere.

La 3 decembrie 1946 Primăria face cunoscut Ministerului de Interne că sovieticii nu mai au nevoie de clădire și solicită să-i fie predată în custodie până la noi dispozițiuni, cu motivație ce nu avea nimic comun cu realitatea: „Comitetul de conducere al Societății «V.A. Urechia», fiind instalat înainte de 1944 de reacționari notorii, a căutat prin toate mijloacele să ne facă greuți, nedându-l spre folosință maselor populare democratice.“¹¹⁰⁾

Lesne se poate observa totală contradicție dintre afirmațiile semnatarilor adresei Primăriei și practica folosirii sălii de către toți ce o solicitau, se înțelege, contra cost, chiria fiind singura sursă de venit pentru întreținerea clădirii și executarea în continuare a lucrărilor necesare.

Intervențiile lui N. Mantu, posibil și ale lui I.E. Vasiliu, care se afla la București, dublate de cele ale directorului bibliotecii, prin Ministerul Educației Naționale, au avut efect; sovieticii au început retragerea din clădire. Au predat însă palatul Primăriei, nu Societății de la care îl luaseră în primire.

Deși era clar pericolul de a se pierde construcția, cu atâția juriști în structura Comitetului executiv, în Comitetul Bibliotecii, la rândul-i inactiv, nu s-a realizat că predarea Palatului Bibliotecii Publice „V.A. Urechia“ cu toate actele juridice necesare, bazat în primul rând pe prevederile Statutului Societății Culturale, ar fi fost singura soluție de păstrare a clădirii.

La 22 decembrie 1946 Comitetul executiv a hotărât să se adreseze Comitetului Bibliotecii pentru a prelua spațiile construite în care să fie instalată Biblioteca; deci, nu predarea în proprietate, ci numai în folosință. Este clară lipsa capacității de a sesiza pericolul pierderii proprietății. Au hotărât atunci să se aștepte „completa evacuare a localului nostru de către reprezentanții garnizoanei sovietice, pentru a ne edifica asupra destinației ce intenționează a-i da autoritatea ce îl ia în primire, și după aceea să se facă convenitele demersuri pe cale legală pentru a intra de drept și de fapt în posesiunea clădirii ce aparține numai Societății noastre culturale, pe care subsemnații o reprezentăm și în numele căreia hotărâm.“¹¹¹⁾

La 28 decembrie 1946 s-a trimis directorului liceului o adresă pentru a prelua spațiile destinate Bibliotecii Publice „V.A. Urechia“, ocupate din noiembrie 1940, subliniindu-se dreptul de proprietate exclusivă al Societății:

„Societatea Culturală „V.A. Urechia“

Galați, Strada Domnească nr. 59

Nr. 3, din 28 Decembrie 1946

Domniei Sale,

Domnului Director al Liceului „V. Alecsandri“ Galați

Avem onoarea a vă aduce la cunoștință, că Palatul „V.A. Urechia“, proprietatea Soc. Cult. «V.A. Urechia», care s-a construit în scopul principal de a fi local propriu pentru adăpostirea bibliotecii donate de către profesorul universitar V.A. Urechia orașului Galați, se găsește în momentul de față terminat, cu încăperile destinate bibliotecii publice mai sus arătate.

Cum Societatea „V.A. Urechia“ pune la dispoziție acest local, vă rugăm să binevoiți a lua, în calitate de Domniilor Voastre de executori testamentari ai defunctului profesor, alături de D-l Prim

¹¹⁰⁾ Arh. St. Galați, Fond Primăria orașului Galați, Ds. 67/1946, f. 55

¹¹¹⁾ Arh. BVAU. Registru procese verbale Soc. V.A. Urechia, p. 8–9

Președinte al Tribunalului Covurlui și de Înalt P.S.S. Episcopul Dunării de Jos Galați, măsuri urgente pentru instalarea bibliotecii în încăperile destinate din palatul construit în acest scop.

Societatea, punând la dispoziția Domniilor Voastre localul bibliotecii, dorește să nu se schimbe destinația pentru care a fost construit și nici a-i face modificări fără avizul și consimțământul Comitetului de conducere al Societății.

*p. Președinte, N. Mantu, Secretar, E. Constantinescu.*¹¹²⁾

Această hotărâre a fost determinată și de eșuarea încercărilor de tratative ale lui Nicolae Mantu cu Reingerowitz, Ajutorul de Primar, pentru preluarea Palatului de după eliberarea lui de către arm sovietici.

La 2 ianuarie 1947, are loc o nouă întrunire a Comitetului executiv; N. Mantu informează pe cei prezenți, M. Mantu, G. Petrescu Dâmbovița. E. Constantinescu, N. Velichi și I. Calavre, privind cererea de a se pune la dispoziție Palatul, conform inventarului semnat de el. Ajutorul de Primar a refuzat, „motivând că Primăria a primit adresă de la Ministerul de Interne prin care este autorizată să ia în primire acest Palat”, fără a arăta adresa respectivă.

S-a stabilit și s-a somat Primăria Municipiului Galați „ca până în ziua de 9 Ianuarie 1947 să i se predea cheile Palatului și a delega o persoană pentru ca față cu reprezentanții Societății să se facă predarea conform inventarului încheiat” în mai 1946, în caz contrar urmând „să se procedeze conform legii”. N. Mantu a fost împuternicit „să facă și să semneze toate formalitățile necesare pentru ca Societatea să poată intra cât mai curând în drepturile sale.”¹¹³⁾

De această situație au profitat sovieticii, au evacuat complet Palatul abia în primăvara anului 1948.

Primăria s-a adresat Comisiei Superioare a Persoanelor Juridice din Ministerul Justiției. Societatea a fost citată să se prezinte pe data de 9 ianuarie 1947 cu actele de constituire și cele necesare pentru a justifica proprietatea și activitatea ei.

N. Mantu convoacă Comitetul executiv pe 4 ianuarie și informează despre noua stare de fapt. În acest proces verbal se consemnează pentru prima dată intenția de a se construi încăperi pentru locuința bibliotecariului și intendentului. S-a hotărât redactarea unui memoriu în care să se arate, „detaliat activitatea Societății Culturale de la înființarea ei, pe care să-l înainteze Dlui Avocat I.E. Vasiliu din București, Președintele Societății «V.A. Urechia», pentru a se prezenta în ziua de 9 ianuarie a.c. înaintea Comisiunii pentru controlul persoanelor juridice, a susține interesele Societății, a depune memoriul de mai sus, a arăta activitatea acestui Comitet, care, în mare parte e alcătuit, încă de la înființarea Societății, care, după o muncă neobosită și o străduință de 25 de ani, a reușit să aducă la îndeplinire unul din scopurile pentru care a fost creată Societatea și anume, să înalțe Palatul Cultural «V.A. Urechia» pentru adăpostirea bibliotecii donată prin testament orașului Galați, rămânând a se rezolva și celelelalte scopuri pentru care a luat ființă Societatea și anume, a se clădi câteva încăperi pentru Dl Bibliotecar și Intendentul Palatului.

Odată cu memoriul de mai sus, Comitetul delegă pe Dl Vice Președinte să trimită Dlui I.E. Vasiliu registrele Societății, diversele acte și chitanțe din care se poate vedea atât activitatea desfășurată de Comitet, cât și faptul că Comitetul n-a refuzat niciodată să pună la dispoziție Sala de Conferințe la orice cerere făcută de diferitele Instituții Culturale, Sindicate, Asociații, tuturor școlilor care au cerut sala pentru manifestări culturale, armatei sovietice pentru conferințe, concerte și altele numai contra costului iluminatului și încălzitului.“

La 20 ianuarie, Comisia Superioară a Persoanelor Juridice din Ministerul de Justiție emisese decizia nr. 6 cu o sumă de prevederi, între care și convocarea adunării generale, prezentarea dării de seamă, confirmarea membrilor noi și alegerea structurilor de conducere, trimisă Societății. La 21 februarie s-a trimis

¹¹²⁾ S-a păstrat copia Arh. BVAU, Ds. Diverse acte privind Biblioteca și Palatul „V.A. Urechia”, 1946/1955, f. 20; Ds. XX, 1950, f. 274

¹¹³⁾ Arh. BVAU. Registru procese verbale Soc. V.A. Urechia, p.10-11

somația pentru a se prezenta îndeplinirea prevederilor deciziei din 20 ianuarie. Societatea a angajat un avocat pentru reprezentarea „în cererea de Ordonanță Prezidențială, apelul la Ordonanța Prezidențială și procesul în contencios.“

Abia la 10 martie 1947 a fost convocat Comitetul general. S-a hotărât, „în conformitate cu prevederile art. 26 din Statutele Societății... convocarea Adunării generale pentru data de 30 Martie a.c. orele 11,30, în localul Liceului «V. Alecsandri», cu următoarea ordine de zi:

1) Darea de Seamă a comitetului și a cenzorilor și descărcarea acestora de către adunarea generală

2) Situația financiară și administrativă

3) Alegerea Comitetului general

4) Aprobarea de către adunarea generală a noilor membri înscriși

Comitetul executiv al Societății este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestei hotărâri, îndeplinind formele legale.“

La ședința au fost prezenți: Gr. Manițiu, C. Nazarie, N. Mantu, M. Mantu, Em. Constantinescu, N. Velichi, Gh. Petrescu Dâmbovița, Ion Corivisianu, Aurel Scurtu, Scarlat Rădulescu, E. Ciudin, Dr. Al. Dacian, Vasile Robea, N. Gamulea, P. Chelemen, Geles Coșula, Gh. Manoliu, Gr. Penciu, C. Anghelopol,

La 12 martie 1947, s-a întrunit Comitetul executiv „pentru a duce la îndeplinire hotărârea luată de Comitetul general al Societății, în ședința din 10 Martie a.c.“ și a „dispus publicarea în ziarul local «Ecolul» convocarea acestei adunări, cu ordinea de zi respectivă și invitarea individuală a membrilor Societății cu drept de vot. Cu acest prilej Comitetul executiv a luat cunoștință de adresa Onor Minister de Justiție, Direcțiunea Judiciară, Serviciul pentru Controlul persoanelor juridice, Nr. 15921, din 21 februarie 1947 și a hotărât ca îndată după Adunarea generală să îndeplinească toate cele cerute prin adresa de mai sus, în conformitate cu deciziunea Nr. 6, din 20 Ianuarie 1947 a Comisiunii Superioare a Persoanelor Juridice din Ministerul de Justiție.“¹¹⁴⁾

Acesta a fost ultimul act încheiat de Comitetul executiv al Societății Culturale „V.A. Urechia“, iar hotărârile luate au devenit caduce.

Corpul de Inspecție și Control al Ministerului Justiției a întocmit și depus raportul pentru emiterea deciziei de dizolvare a Comitetului executiv pentru că „nu a îndeplinit formele cerute de legea persoanelor juridice și legea pentru controlul persoanelor juridice fără scop lucrativ.“

Motivat astfel, Ministerul Justiției emite în baza Legii pentru controlul persoanelor juridice nr. 11 din 14 ianuarie 1944, decizia de dizolvare și instituirea Comisiei interimare, pentru a gira „interesele Societății până la alegerea organelor statutare.“

„Ministerul Justiției

Noi, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Justiției,

Având în vedere raportul DSLui SubInspector General de Control A. Bărbulescu din Corpul de Inspecție și Control al acestui Minister, înregistrat la nr. 10685/947,

Văzând dispozițiunile articolului 8, punctul IV, aliniatul 5, din Legea pentru controlul persoanelor juridice nr. 11 din 14 ianuarie 1944,

DECIDEM

Art. I. S Actualul Comitet Executiv permanent de conducere al Societății Culturale «V.A. Urechia» cu sediul în Galați, se dizolvă pe data prezentei Deciziuni și se instituie în locul lui o comisie formată din următoarele persoane: Ilie Rainici, Primarul Municipiului Galați, ca Președinte, Alexandru Costescu Ajutor de Primar, Dna Prof. Mândru, Prof. N. Lalu, Dr. Ursu, Președintele Asociației ARLUS, Prof. Herșcovici, Avocat I. Calavre, Directorul Liceului Vasile Alecsandri, în funcțiune, și Gogu Iorgache ca membri.

¹¹⁴⁾ Arh. BVAU. Regstru procese verbale Soc. V.A. Urechia, p. 12–16

Art. 2. S Această Comisiune Interimară va gira interesele Societății până la alegerea organelor sale statutare.

Art. 3. S Domnul Director al Afacerilor Judiciare din acest Minister este împuternicit cu aducerea la îndeplinire a prezentei Deciziuni.

Data la 15 martie 1947

Ministru Lucrețiu Pătrășcanu

Nr. 23401¹¹⁵⁾

În Comisia Interimară au fost incluși dintre membrii Comitetului executiv numai avocatul Ioan Calavre și dintre membrii Comitetului Bibliotecii directorul Liceului „V. Alecsandri” în funcțiune, cel de atunci și care îi va urma, conform cu practica constituirii acestui Comitet.

Comitetul executiv al Societății și-a încetat activitatea.

Ilie Rainici preia, la 12 ianuarie, 1948 arhiva de la pictorul Nicolae Mantu, vicepreședintele Societății: *„un registru de procese verbale, un registru de încasări și plăți, cu ultima înregistrare făcută la 1 august 1947, numerar în casă Lei 965.495, însă fără să ni se dea și numerarul, precum și procesul verbal de inventariere încheiat în ziua de 15 Mai 1946, privind Palatul „V.A. Urechia” din Galați.*”¹¹⁶⁾

Primarul a solicitat Serviciului contencios al Primăriei un referat privind statutul juridic al Societății. Avocatul M. Zeider îl întocmește pe baza Statutului din 1919 și Decziei din 1947 a Ministrului Justiției, arătând că dizolvarea Comitetului de conducere s-a făcut pentru că Societatea „a încetat orice activitate și nici nu a îndeplinit formele cerute de legea persoanelor juridice și legea pentru controlul persoanelor juridice fără scop lucrativ”, Comisia interimară urmând a organiza adunarea generală pentru alegerea organelor statutare.

M. Zeider informează cum se alege și din cine se compune Comitetul precizând: *„Conform statutului fac parte de drept din Comitet, conform actului de donație a defunctului V.A. Urechia, și următorii: Episcopul Dunării de Jos, Prim Președintele Tribunalului Covurlui și Directorul Liceului V. Alecsandri din Galați.*”

Deși exista o listă membrilor, el a consemnat: *„Cum nu există o listă a membrilor acestei societăți și cum în conformitate cu statutul poate fi membru al societății oricine plătește cotizația și aderă la programul de activitate al societății, urmează a se face înscrieri de membri noi și după completarea unui număr suficient să se convoace adunarea generală.*”

A opinat că și Statutul Societății *„nu mai corespunde necesităților actuale, ar trebui să fie modificat ținând seama de dispozițiunile lăsate de defunctul Urechia prin actul de donație. Modificarea statutelor se poate face numai prin votul unanim al tuturor membrilor societății.*”¹¹⁷⁾

În ziua de 7 aprilie 1948 a avut loc ședința Comisiei Interimare. Procesul verbal consemnează hotărârile luate: modificarea statutului, *„ținând însă seama de dispozițiile lăsate de defunctul V.A. Urechia prin actul de donație*”, înscrierea de noi membri și verificarea registrului vechi, data adunării generale și ordinea de zi a acesteia. S-au constituit comisii, formate din juriști, profesori, directorul Bibliotecii, pentru modificarea statutului, pentru verificarea registrului membrilor și inventarului, pentru verificarea conservării cărților, pentru stabilirea tarifelor și administrarea sălii de spectacole.

Acesta este unicul act încheiat de Comisia Interimară. Conținutul atestă intenția de continuare a activităților a Societății Culturale „V.A. Urechia”:

„Proces verbal

¹¹⁵⁾ M. Of. Partea I B, nr. 65, 19 martie 1947, p. 2040; copie, Arh. BVAU, Ds. CXV(B), 1943/1954, f. 2

¹¹⁶⁾ Arh. St. Galați, Fond Primăria orașului Galați, Ds. 14/1948, f. 1

¹¹⁷⁾ Idem, f. 5

Ședința Comisiei Interimare a Societății Culturale „V.A. Urechia” ținută sub președinția Dlui Ilie D. Rainici, Primarul Municipiului Galați, în ziua de 7 aprilie 1948, ora 17 în localul Primăriei.

Având în vedere convocarea Nr. 3767 din 6 aprilie 1948 în urma căruia au răspuns prezent Domnii Alex. Costescu – Ajutor de primar, Prof. N. Conț – Directorul Liceului „Vasile Alecsandri”, Doctor V. Ursu – Președintele Asociației ARLUS, Av. I. Calavre, Prof. N. Lalu – Directorul Liceului „C.A. Rosetti” și secretarul Comisiunii, Gheorghe Iordache, Intendentul Palatului Palatului „V.A. Urechia”, A. Panaitescu bibliotecar, Av. M. Zeider și George Patrichi – Șeful Serviciului Administrativ.

După deschiderea ședinței, se intră în ordinea de zi, care cuprinde:

- 1/. Înscrierea de noi membri*
- 2/. Fixarea datei aproximative a adunării generale*
- 3/. Ordinea de zi a adunării generale*
- 4/. Situația din punct de vedere material a exploatării și întreținerii sălii „V.A. Urechia”*
- 5/. Transportul în curs de executare a Bibliotecii aflate în evacuare la Caracal*
- 6/. Diverse*

Domnul Primar Ilie Rainici dă citire raportului Serviciului Contencios care arată cauzele care au dus la numirea Comisiei Interimare precum și forma de organizare a Societății, pentru a lucra în mod normal.

Se arată de asemenea că întrucât statutele societății sunt vechi și nu mai corespund necesităților actuale, să fie modificate, ținând însă seama de dispozițiile lăsate de defunctul V.A. Urechia prin actul de donație.

Se decide înscrierea de noi membri care vor plăti o cotizație lunară de 5 lei după ce vor completa și semna adeziunea de înscriere.

Pentru a ușura și a da posibilitatea unui număr cât mai mare de cetățeni a deveni membri ai bibliotecii, se stabilește modalitatea de înscriere.

Pentru trecerea în evidențe a celor noi înscriși se va înființa un registru și se vor imprima de urgență formularele de adeziune și carnetul de chitanțier a căror model se stabilește în ședință.

Comisiunea Interimară decide a se convoca adunarea generală pentru Duminică 25 Aprilie a.c. ora 10 dim. în sala de lectură de la etaj a Bibliotecii „V.A. Urechia”, cu care ocazie se fixează și ordinea de zi ce va fi discutată și care cuprind:

- 1/. Darea de seamă a Comisiei Interimare*
- 2/. Modificarea Statutului*
- 3/. Alegerea Comitetului General*

Se aprobă ca propunerile asupra modificării statutului, care nu mai corespunde, să fie făcute de Domnul Av. I. Calavre în colaborare cu Dl Av. M. Zeider.

Comisiunea formată din Dl Consilier Av. I. Calavre și Dl Dr. V. Ursu urmează să ridice și să verifice în numele Comisiei Interimare registrul de membri și de inventar depus de Dl Pictor Mantu și pentru care Dl Președinte I.D. Rainici a dat chitanță de primirea lui.

Se dă citire raportului D-lui Panaitescu, bibliotecar, care arată că primul vagon cu stampe și cărți a și fost adus din evacuare de la Caracal, iar pentru stradană și munca ce a depus Comisiunea îi aduce mulțumiri.¹¹⁸⁾

Domnul Președinte arată că Comisiunea Interimară în situația actuală se prezintă dintr-un început cu această realizare la care, în mare măsură, Primăria a dat tot sprijinul atât moral cât și material pentru readucerea la Galați a Bibliotecii.

Pentru o cât mai bună conservare a cărților aduse, Comisiunea Interimară aprobă verificarea mobilierului să se facă de Dl. Prof. N. Lalu, Directorul Liceului „C.A. Rosetti” și de Dl Panaitescu,

¹¹⁸⁾ Idem, f. 6-7

bibliotecar.

Privitor la situația sălii, Domnul Ilie D. Rainici, Președintele Comisiunii, arată că este de părere a-și creia venituri pentru a avea posibilitatea de a o păstra, conserva, îmbunătăți și chiar mări.

Pentru a se creia un fond permanent cu care să se facă față cheltuielilor ce are de suportat sala, se hotărăște ca în viitor organizațiile care vor folosi sala să achite o sumă minimă cu care să se acopere cheltuielile de curățenie, lumină și un fond de amortisment.

Pentru aceasta se aprobă o comisiune specială compusă din Av. Calavre, prof. N. Conț și prof. Nicolae Lalu, care să stabilească un tarif, ținându-se seama de cheltuielile ce are de suportat sala de spectacole.

Se hotărăște ziua de joi 22 Aprilie a.c. ora 17 să se convoace Comisia Interimară a bibliotecii (sic!), pentru a se stabili în amănunt modul de desfășurare a adunării generale.

Ședința se ridică la ora 19,3

*Președintele Comisiei Interimare, Primarul Municipiului Galați,
Ilie D. Rainici.¹¹⁹⁾*

Adunarea generală a fost convocată pentru 14 mai 1948 în sala de lectură a Bibliotecii.¹²⁰⁾ Nu s-au păstrat documentele adunării, dacă au existat, prin urmare nu se știe ce s-a hotărât.

Societatea, deși nu a fost dizolvată, și-a încetat activitatea; fost ales un *Consilier girant* (?) al acesteia. În anul 1948 era numită Ateneul Popular „N. Bălcescu“. Referatul din 27 noiembrie, 1948, semnat de av. Ion Calavre, membru al Societății Culturale din anul 1923 și al Comisiei Interimare din 1947, „în numele Comitetului girant al fostei Societăți Culturale «V.A. Urechia», actual Ateneul Popular «N. Bălcescu», în calitate de Consilier girant al fostei Soc. Cult. «V.A. Urechia»¹²¹⁾, atestă faptul.

S-a considerat ca pentru a trece Palatului Cultural în folosința Bibliotecii „V.A. Urechia“ și din punct de vedere juridic să fie naționalizat. Inspectoratul Școlar Galați va înainta la 24 octombrie propunerea către Ministerul Învățământului.¹²²⁾

„Avem onoarea a vă aduce la cunoștință că la Galați se află Palatul Societății „V.A. Urechia“ unde funcționează Biblioteca „V.A. Urechia“ proprietatea Ministerului Învățământului Public, Dir. Înv. Superior.

Cum această societate nu-și mai are rostul, deoarece scopul inițial a fost clădirea palatului, lucru ce s-a realizat, cum palatul adăpostește biblioteca de 50000 (cincizeci mii) volume necesară școlilor din Galați, vă rugăm să binevoiți a da o decizie ministerială prin care palatul Societății „V.A. Urechia“ să treacă în deplină proprietate a Ministerului Învățământului Public, Dir. Înv. Superior.

Prin naționalizarea acestui bun s-ar asigura buna funcționare a Bibliotecii și întreținerea localului. Inspector general șef, I. Botez.“

În noiembrie 1948, Biblioteca a solicitat Ministerului Învățământului să se comunice dacă „s-au făcut formele de naționalizare la Ministerul Învățământului Public, Serviciul Contencios“ pentru Palatul Cultural „V.A. Urechia“, având anexate documente prin care se dovedea că acesta a fost predat de Societatea Culturală în 1946, că era proprietatea Bibliotecii „V.A. Urechia“, la rândul ei, proprietatea Ministerului Învățământului Public, deci proprietate de stat, conform actului de donație și decretului regal de înființare. Pentru documentare s-au trimis Statutul, Darea de seamă a Societății din 1924 și Istoricul Bibliotecii Publice „Urechia“ din 1905, semnat de Valeriu Surdu.

¹¹⁹⁾ Idem, f. 8

¹²⁰⁾ Idem, f. 14, 15

¹²¹⁾ Idem, f. 16

¹²²⁾ Arh. BVAU, Ds. XVIII, 1948, f. 17

Ministerul nu a răspuns. Directorul Bibliotecii revine la 21 ianuarie 1949 cu adresă, apoi telegrafic, la Direcția Contenciosului solicitând *„a dispune comunicare urgentă a situației naționalizării Palatului Urechia Galați, întrucât în vederea redeschiderii Bibliotecii Urechia urmează a face cheltuieli din fondul alocat de Ministerul Învățământului Public.”*¹²³⁾

La 14 februarie 1949, urmare solicitării Direcției Contabilității din Ministerul Învățământului, se precizează: *„Singura sursă de venituri, ar fi Sala de Spectacole care se află în Palatul Cultural V.A. Urechia, al Societății Cultural «V.A. Urechia»,... pentru care s-au făcut formele de naționalizare la Ministerul Învățământului Public, Serviciul Contencios... Ne permitem a ruga să binevoști a interveni pentru a se comunica rezultatul naționalizării Palatului V.A. Urechia.”*¹²⁴⁾

În luna martie 1949 faptul era împlinit. Ministerul Învățământului face cunoscut Bibliotecii că Palatul va fi atribuit Ministerului Artelor, solicitând situația spațiilor ocupate. În răspuns directorul preciza:

*„Avem onoarea a raporta că ordinul de mai sus prin care ne faceți cunoscut că patrimoniul Societății Culturale „V.A. Urechia“, prin decizia de dizolvare va fi atribuit Ministerului Artelor și Informațiilor – față de importanța lucrărilor de instalare și organizare care necesită cheltuieli și răspunderi – pentru noi este insuficient, întrucât întreaga avere a bibliotecii a fost readusă din dispersare și depozitată în Palatul Cultural V.A. Urechia, construit special în acest scop.”*¹²⁵⁾

La 29 martie 1949 a fost emisă decizia Consiliului de Miniștri prin care Societatea Culturală „V.A. Urechia“ era dizolvată, întreaga avere mobilă și imobilă fiind trecută în patrimoniul Statului și atribuită Ministerului Artelor și Informațiilor, comunicată în copie Bibliotecii la 19 noiembrie:

**„CONSILIUL DE MINIȘTRI
DECIZIUNEA Nr. 270.**

*Consiliul de Miniștri în ședința din 29 Martie 1949;
Văzând raportul D-lui Ministru al Justiției nr. 963 din 17 Martie 1949,
Având în vedere dispozițiile art.9 alin. 2 și 6 din legea pentru controlul persoanelor juridice fără scop lucrativ:*

DECIDE

Art. 1. Societatea culturală „V.A. Urechia“ cu sediul în Galați, recunoscută persoană juridică, se dizolvă pe data pe data prezentei deciziuni.

Art. 2. Întreaga avere mobilă și imobilă a acestei societăți dizolvate, va trece în patrimoniul Statului și se va atribui Ministerului Artelor și Informațiilor

Art. 3. Domnii Miniștri ai Justiției, Artelor și Informațiilor sunt împuterniciți cu aducerea la îndeplinire a prezente deciziuni.

*Dr. Petru Groza, Șt. Voitec, A. Bunaciu, V. Mârza, T. Iordăchescu, N. Profiri, Al. Bârlădeanu, B. Șchiopu, Ed. Mezincescu, Gh. Vasilichi, Stanciu Stoian.”*¹²⁶⁾

Ministerul Artelor și Informațiilor a predat Palatul Cultural în custodia Primăriei, care, din 3 martie 1950, a solicitat chirie pentru spațiul ocupat, construit special și proprietatea bibliotecii. Pe 9 martie Biblioteca „V.A. Urechia“ va raporta Ministerului Învățământului situația creată:

„În prezent acest palat este administrat de Serviciul Locuințe și Localuri Închiriate Galați ca o gospodărie chibzuită...”

¹²³⁾ Arh. BVAU, Ds. CXV(A), 1949, f. 152

¹²⁴⁾ Arh. BVAU, Ds. CXV(A), 1949, f. 133

¹²⁵⁾ Arh. BVAU, Ds. CXV(A), 1949, f. 122

¹²⁶⁾ Arh. BVAU, Ds. XIX, 1949, f. 32

Față cu ordinul Dvs de mai sus, vă rugăm să binevoiiți a interveni la organele de resort pentru a se da dispoziții Serv. Locuințe și Localuri Închiriate să considere contractul încheiat între Biblioteca noastră și acel serviciu ca nul și neavenit.“ A. Panaitescu a solicitat să intervină pentru clarificarea situației, anexând și copia după „actul de dar“ din 1946. Serviciul Contencios emite la 12 noiembrie 1949 un aviz în care confirmă cele relatate de directorul bibliotecii, menționând: „*Credem că se procedează greșit dacă Comitetul Provizoiu ia atitudine de proprietar față de bibliotecă.*“

Biblioteca nu poate fi despărțită de imobilul construit special, în parte pentru aceasta. Ea a fost legată de scopurile fostei Societăți Culturale dizolvate și trebuie să rămână în imobil, oricare ar fi autoritatea care se va preocupa de funcționarea ei. În această privință socotesc că de drept Biblioteca nu mai poate rămâne în preocupările Ministerului nostru.“¹²⁷⁾ Ministerul Finanțelor a comunicat scutirea de chirie în mai 1950, conform prevederilor general valabile.

În aprilie 1950 Primăria va solicita transferul Palatului. Biblioteca „V.A. Urechia“ va reatenționa Ministerul Învățământului, solicitând intervenția pentru a-i fi ei transferat Palatul:

„La dizolvarea Soc. Cult. «V.A. Urechia», care a construit Palatul cu același nume special pentru adăpostirea și funcționarea bibliotecii, s-a intervenit la Ministerul Învățământului Public pentru a se face formele necesare ca localul să fie naționalizat și să intre în patrimoniul Ministerului de care depinde instituția noastră, însă la naționalizare localul a fost atribuit Ministerului Artelor și Informațiilor, ...

Pentru clarificarea situației, rugăm binevoiiți a interveni la Ministerul Artelor și Informațiilor în sensul ca localul să intre în patrimoniul Ministerului Învăț. Public, dacă nu în întregime cel puțin apartamentele construite și amenajate special pentru funcționarea bibliotecii, care s-au ocupat de noi în baza Actului nr. 3/946 al fostei Soc. Cult. «V.A. Urechia», proprietara imobilului, anexat în copie.“

Comitetul pentru Artă, înființat în locul Ministerului Artelor, la cererea Ministerului Învățământului Public, va transfera Palatul în folosința acestuia.

Ca urmare, la 5 august Palatul Cultural este preluat de către Biblioteca „V.A. Urechia“, de la Secția Inventar a Primăriei și Sala de conferințe de la Serviciul Locuințe și Localuri Închiriate, cu proces verbal, inclusiv parte din personalul sălii:

*„Proces Verbal
5 august 1950*

Subsemnații Constantinescu Ioan, șeful Secției Inventar a Comitetului Provizoriu al Oarașului Galați, și Panaitescu Anton, directorul Bibliotecii „V.A. Urechia“, în conformitate cu ordinul Comitetului pentru Artă de pe lângă Consiliul de Miniștri, nr. 21624/2/VIII/1950 și a Deciziei nr. 20640 din 25 iulie 1950 a acestui Comitet, prin care ni se face cunoscut că imobilul din Galați, str. Republicii nr. 59, împreună cu toate bunurile mobile care provin de la fosta Societate Culturală V.A. Urechia din Galați, se trece din folosința Comitetului pentru Artă în folosința Ministerului Învățământului Public; deoarece Comitetul Provizoriu al Comunei Urbane Galați preluase aceste bunuri prin proces verbal din 3 martie 1950,

astăzi, data de mai sus, am procedat la predarea și primirea bunurilor imobile ale fostei Societăți Culturale „V.A. Urechia“, după cum urmează:

Denumirea și descrierea bunului:

1.– Un corp de clădire în bună stare în strada Republicii nr. 59, compus din subsol, parter și etaj, cu instalații de apă ce necesită reparații și completări, instalație de lumină necompletă și instalație de calorifer în stare de funcțiune. [Suprafața clădită 990 m.p.]

2.– Curte – suprafață neclădită 2717, 68 m.p.

Drept care s-a încheiat prezentul proces verbal în cinci exemplare

¹²⁷⁾ Arh. BVAU, Ds. XIX, 1949, f. 225, 226

Am predat,

Șeful secției Inventar a Comitetului Provizoriu Oraș , I. Constantinescu

Am primit,

Director Biblioteca „V.A.Urechia“ A. Panaitescu

Văzut

Seful Secției Administrative V. Pop

Galați, 5 august 1950“

Adaus în cerneală:VS-au mai predat următoarele:

1.- un registru de procese verbale ale Societății „V.A.Urechia“

2.- un registru încasări și plăți

3.- un proces verbal de inventariere de 12 mai 1946."

Pentru predarea invenarului sălii de spectacole s-a întocmit un proces verbal separat în aceeași dată. Documentul atestă gradul de dotare, realizată între anii 1940–1944, face parte din istoria Societății Culturale și a Platului Cultural“ V.A. Urechia“:

„Denumirea și descrierea bunului:

Scaune tapițate cu pluș roșu, montate 320, 100 uzură 50%, 220 uzură 20%

Scaune tapițate cu pluș roșu, portative 112, 59 uzură 50%, 60 uzură 20 %

Oglinzi mici de cristal montate în perete, 2 uzură 20%

Măsuțe de lemn înguste 4, uzură 50%

Cuiere de perete cu 7 cârlige 3, uzură 50%

Grătare de fier pentru șters picioarele, fixate 3, uzură 20%

Grătare de fier pentru șters picioarele, portative 2, uzură 20%.^{“128)}

La 21 august, Biblioteca „V.A. Urechia“ Galați a comunicat ministerului că a preluat integral Palatul cu existentul din teren, sesizând lipsuri de mobilier, instalație de iluminat, apă și sanitare, modul cum administra Palatul, inspirat din procesul verbal din 1946 al Comitetului executiv al Societății Culturale:

„Sala de conferințe sau teatru, care are circa 500 locuri, la cerere se pune la dispoziția organizațiilor de masă, instituții etc., care precizează ziua și ora când are loc conferința sau spectacolul, luându-se următoarele taxe, stabilite de Comitetul Provizoriu al Orașului Galați:...

Palatul «V.A. Urechia» trecând în folosința Ministerului Învățământului Public, Biblioteca «V.A. Urechia», care-l ocupă efectiv și pentru care a fost special construit, neavând alocate fondurile necesare în buget pentru cheltuieli de întreținere, reparații etc., urmează ca aceste cheltuieli să fie suportate din venitul sălii de conferințe, până la acordarea fondurilor bugetare necesare, în care sens vă rugăm să binevoiți a dispune cele legale...

Cum Biblioteca «V.A. Urechia» ia o nouă dezvoltare, acum după ce i s-a acordat întregul Palat Cultural cu același nume, construit special în acest scop, pentru a corespunde noilor cerințe și a avea o frumoasă activitate, dublând numărul cititorilor și cărților citite, are neaparată nevoie să-și completeze fondul de cărți cu toate publicațiile și cărțile nou apărute, în care scop propunem ca sumele rămase disponibile din venitul sălii să fie folosite pentru cumpărarea de cărți noi și reviste. Totodată raportăm că toate sumele realizate de la sala de conferințe se depun prin virament în contul Bibliotecii «V.A. Urechia» de Trezorerie Nr. 096057 de la Banca de Stat Galați.^{“129)}

În sfârșit, Sala de conferințe era exploatată în scopul prevăzut prin Statutul Societății Culturale. Din august 1950, Palatul a fost administrat de bibliotecă, deși nu avea asigurat nici personalul și cu atât mai puțin fondurile necesare. Sala de conferințe mai întâi și apoi întreaga clădire vor primi alte destinații.

¹²⁸⁾ Arh. BVAU, Ds. CXV(B), 1943–1954, f. 8–11

¹²⁹⁾ Arh. BVAU, Ds. XX, 1950, f. 142

La sfârșitul anului 1950 Sala de festivități era numită fostă „N. Bălcescu“, mai apoi a fost rebotezată „Alexandru Sahia“ sau „Ștefan Gheorghiu“, iar Ateneul Popular care organiza activități culturale, inclusiv în colaborare cu biblioteca, se numea „Mihai Eminescu“, probabil înființat cu prilejul sărbătoririi Centenarului Mihai Eminescu în ianuarie 1950.

Palatul Cultural sau Teatrul „V.A. Urechia“, Ateneul „N. Bălcescu“, Așezământul Cultural „Alexandru Sahia“ sau Sala „Ștefan Gheorghiu“, cum a fost intitulat în devizele respective, a fost reparat în anul 1951 din fondurile alocate de Ministerul Învățământului, administrate de directorul bibliotecii.

În dosarul respectiv s-a conservat o declarație manuscrisă a muncitorului Alexandru Nistor, devenită document istoric, care arată cum fost pus în ianuarie 1951 de către „*tovarășul Ulieru Jan (sic?), conducătorul Bibliotecii «V.A. Urechia» să cioplească literele Palatului Cultural V.A. Urechia și să scrie Palatul Cultural Alexandru Sahia*“.¹³⁰⁾

În perioada respectivă director al Bibliotecii a fost numit George Chiriță. Să fi fost el!? De ce Jan Ulieru? Cine urma să dea ordinul de ștergere și scriere a noului nume? Mai curând a fost o inițiativă a acestui fals Ulieru! Numele lui Sahia nu a mai fost scris.

Biblioteca Publică „V.A. Urechia“ a fost transferată la 10 octombrie 1950 Ministerul Învățământului în folosința Comitetului Așezămintelor Culturale de pe lângă Consiliul de Miniștri „împreună cu întregul inventar“.¹³¹⁾ Biblioteca va relua în primire Palatul, care îl administra integral din august 1950, directorul A. Panaitescu semnând de predare și de primire.

În inventarul anexat procesului verbal de predare-primire, din 22 octombrie 1950, la capitolul „imobil“ se consemnează „suprafața construită 990 m.p. și suprafața neclădită 2.717,68 mp“.¹³²⁾ Aceste înscrisuri s-au făcut pe bază de acte oficiale, acte de proprietate ce trebuie găsite pentru reconstituirea dreptului Bibliotecii „V.A. Urechia“ asupra Palatului Cultural.

La 27 decembrie 1950, Sfatul Popular al Orașului Republican Galați împreună cu Sfatul Popular al Regiunii Galați hotărăsc ca Biblioteca și Sala de festivități „V.A. Urechia“ să treacă din subordinea regiunii în cea a orașului, hotărâre neacceptată de administrația centrală de stat.¹³³⁾

În decembrie 1951, la inventarierea patrimoniului cultural în întreaga țară, Biblioteca „V.A. Urechia“ și Palatul Cultural au fost luate în evidența Comitetului pentru Așezămintele Culturale, dar în aprilie 1952 sala de festivități a fost predată în folosința Secției Culturale a orașului Galați, în baza unei înțelegeri cu Comitetul pentru Așezămintele Culturale. Procesele verbale cuprind descrierea clădirii, starea fizică, lucrările de executat, fiind menționată și perioada construcției – 1933/1943.

În anul 1954, la solicitarea Ministerului Culturii în perspectiva înființării Teatrului dramatic în Palatul Cultural, directorul A. Panaitescu trimite un memoriu, o trece în revistă a istoriei clădirii, ultimul efort pentru păstrarea ei în folosința Bibliotecii. Cu acest memoriu se încheie capitolul istoriei Societății Culturale și Palatului construit pentru Biblioteca „V.A. Urechia“ datorită eforturilor membrilor ei și anonimilor cumpărători de „cărămizi“, „pietre“ sau „marmure“, și, într-o anumită măsură, instituțiilor administrației publice de stat:

„Ca urmare a ordinului Dvoastră nr. 70070 din 17/V/1954, comunicăm următoarele: Imobilul Bibliotecii noastre nu are niciun fel de locatari, fiind în întregime folosit de Bibliotecă, afară de sala de festivități care este folosită de Sfatul Popular Oraș Galați, fiind predată cu Proces Verbal, conform

¹³⁰⁾ Arh. BVAU, Ds. Acte bănești Sala de festivități „V.A. Urechia“ 1951. 19 f. nenum.; ultima filă declarația lui Nistor Alexandru, 20 aprilie 1951.

¹³¹⁾ Arh. BVAU, Ds. CXV(B), 1943–1954, f. 14

¹³²⁾ Arh. BVAU, Ds. CXV(B), 1943–1954, f.16–21

¹³³⁾ Arh. BVAU, Des. XX, 1950, f. 10, 11

dispozițiilor Comitetului pentru Așezămintele Culturale, pentru diferite spectacole și teatru.

Din punct de vedere juridic, imobilul aparține Ministerului Culturii de care aparține și Biblioteca, deoarece acest imobil este proprietatea Bibliotecii, fiind special construit pentru Biblioteca «V.A. Urechia» de fosta Societate Culturală «V.A. Urechia», fondată special cu acest scop și desființată... în 1947(sic! 1949).

Societatea Culturală «V.A. Urechia», încă înainte de a fi desființată, prin adresa nr. 3 din 28 decembrie 1946, a pus la dispoziția Bibliotecii (prin executorii testamentari (sic!) ai întemeietorului Bibliotecii) întreg localul, Palatul Cultural «V.A. Urechia» din Galați str. Republicii nr. 59.

În baza acestui act, conducerea bibliotecii, prin tov. Panaitescu Anton, a luat toate măsurile necesare, a readus întreaga avere a Bibliotecii din dispersare și a instalat Biblioteca în noul său local propriu, Palatul Cultural «V.A. Urechia», unde funcționează și astăzi.

Imobilul fiind compus dintr-o singură clădire și la parter având sală pentru diferite manifestări culturale în legătură cu activitatea Bibliotecii, printr-o Decizie a fost dată în folosința Comitetului pentru Artă de pe lângă Consiliul de Miniștri, pentru a fi folosită ca sală de spectacole și pentru turneele teatrale, i-ar biblioteca și-a continuat activitatea mai departe în apartamentele unde fusese instalată (subsol, etaj I și etaj II).

Între timp, reieșind o serie de greutăți, deoarece Comitetul Provizoriu al Orașului Galați impusea Bibliotecii să plătească chirie și chiar să o evacueze, intervenindu-se la forurile competente, după mari greutăți Comitetul pentru Artă de pe lângă Consiliul de Miniștri a dat Decizia nr. 20460 din 25 iulie 1950, prin care Palatul Cultural «V.A. Urechia» intra în folosința Ministerului Învățământului Public, fiind forul tutelar de care aparținea Biblioteca «V.A. Urechia».

În baza acestei Decizii, nr. 20460/1950, Biblioteca și-a reluat în primire imobilul, Palatul Cultural «V.A. Urechia», pe bază de Proces Verbal, predarea făcându-se de Comitetul Provizoriu al Orașului Galați, care folosea localul până în acel moment (numai sala de festivități, deoarece în restul localului a funcționat biblioteca).

La data de 10 octombrie 1950, Biblioteca «V.A. Urechia» Galați prin Decizia nr. 107401/1950, dată de Ministerul Învățământului Public, trece cu tot patrimoniul său în folosința Comitetului pentru Așezămintele Culturale de pe lângă Consiliul de Miniștri... Această trecere s-a făcut cu scopul de a se asigura o coordonare a tuturor bibliotecilor, deoarece Biblioteca «V.A. Urechia» devenise Biblioteca Centrală Regională pentru Regiunea Galați.

Alăturat se anexează o serie de acte și decizii cuprinzând situația juridică atât a Bibliotecii cât și a localului, Palatul Cultural «Ștefan Gheorghiu», fost «V.A. Urechia» (deoarece între timp i s-a schimbat denumirea, iar Biblioteca a rămas pe mai departe «V.A. Urechia»).

În anul 1952, luna aprilie ziua 1, conform dispozițiilor Comitetului pentru Așezămintele Culturale, s-a predat cu Proces Verbal din nou sala de festivități Sfatului Popular al Orașului Galați, spre folosință, situație în care se găsește și în momentul de față, Biblioteca neputând folosi sala pentru acțiunile sale de masă, deoarece trebuie să plătească chirie, deși Sfatul Popular al Orașului Galați nu plătește nici un fel de chirie Bibliotecii sau Ministerului Culturii, care le-a dat în folosință sala, lucru care este cu totul injust și în același timp frânează activitatea bibliotecii, deoarece nu are fonduri să plătească chirie pentru folosirea sălii cu ocazia manifestărilor de masă... situație care trebuie analizată...¹³⁴⁾

Coexistența Bibliotecii cu Societatea în Palatul Cultural sub același patronim a avut drept consecință transferul semnificativ al numelui lui V.A. Urechia. Gălățeanul de ieri și de azi, particular și oficial, a instituționalizat numele lui V.A. Urechia: Biblioteca, Palatul Cultural și, o vreme, Teatrul dramatic au fost substituite sintagmei–nomen „V.A. Urechia”. „Merg (vin) la (de la) V.A. Urechia”. „Mă duc la spectacol la V.A. Urechia”, însoțită de determinativul instituției, când se impunea individualizarea Bibliotecii

¹³⁴⁾ Arh., BVAU, Ds. CXV(B), 1943–1950, f. 8–11, 13, 14, 23–24, 42

„V.A. Urechia“ de Sala „V.A. Urechia“ din Palatul Cultural, ridicat de și spre mândria gălățenilor de ieri, astăzi și de mâine.